

Vâlcea Literară

Revistă de cultură

Anul IV, Nr. 3 (13) • septembrie 2024

Râmnicu Vâlcea

Vâlcea Literară

Redacția

Director: Gheorghe Smeoreanu

Senior Editor: Ion Predescu

Redactor-șef: Nicolae Nistor

Redactor-șef adjunct: Ovidiu Cristian Dinică

Secretar general de redacție: Elena Natalia Călinescu

Redactori: Mihai Mustățea, Tucu Adrian, Dan Mitrache

*Revistă editată de Asociația Ordessos
cu sprijinul Consiliului Județean Vâlcea*

Tiparul realizat la imprimaria Editurii Hoffman

www.EdituraHoffman.ro

ISSN 2285-598X, ISSN-L 2285 598X

Întreaga responsabilitate pentru conținutul articolelor aparține autorilor. Revista publică articole conținând doar contribuții originale, din diverse domenii ale culturii. © Vâlcea Literară, 2024
Toate drepturile rezervate. Nicio parte din această ediție nu poate fi copiată prin orice formă sau prin orice mijloace, electronic sau mecanic, incluzând fotocopierea, înregistrarea sau orice alt suport de stocare-redare, fără acordul scris al autorilor.

Materialele pentru numărul 14 al revistei vor fi trimise pe adresa redacției, în Word, Times New Roman, 12, corectate, cu diacritice.

Vâlcea Literară

Revistă de cultură

Anul IV, Nr. 3 (13) • septembrie 2024

Râmnicu Vâlcea

SUMAR

Internet, literatură și AI - inteligență artificială	<i>Dan Mitrache</i>	5
Jurnal	<i>Leo Butnaru</i>	7
O altfel de... retrospectivă Vâlcea Literară (7)	<i>Elena Natalia Călinescu</i>	12
DeZcrieri	<i>Gheorghe Smeoreanu</i>	16
Poezii din volumul de versuri „Până când sângele ne va despărți”	<i>Alessandro Russo</i>	22
	<i>Daniel Preda</i>	24
	<i>Nicolae Nistor</i>	26
	<i>Viorel Ploșteanu</i>	30
	<i>Dan Mitrache</i>	33
ROMANUL - „Balet la Cosovo”	<i>Adrian Scriminț</i>	34
Un clasic postmodern (PETRU PISTOL la 80 de ani)	<i>Ștefan Găitănar</i>	40
Viață, literatură, fantastic	<i>Mihaela I. Rădulescu</i>	46
Avatar	<i>Ana Cristina Margu</i>	49
Ultimul Constantin	<i>Maria Anastasiu</i>	55
	<i>Dan Șalapa</i>	62
	<i>Miriam Nadia Dăbău</i>	64
	<i>Tamara Tomiris Gorincioi</i>	66
(Neo)Onirism - Istoria Conceptului Contextul social istoric al apariției	<i>Aura Bărboi</i>	69

Perspectivă râmnicene	<i>Mihai Călugărițoiu</i>	71
Cronică de teatru	<i>Cristian Ovidiu Dinică</i>	73
	<i>Andreea Cristina Călinescu</i>	75
	<i>Lidia Zadeh</i>	77
Nicolae Manolescu, in memoriam...	<i>Marius Mărăcinescu</i>	78
CASTOR ȘI POLUX	<i>Rodica Bretin</i>	80
Alchimia versului	<i>Maria Anastasiu</i>	83
	<i>Lidia Popa</i>	85
	<i>Răzvan Ducan</i>	87
	<i>Mădălina Bărbulescu</i>	89
Cronică de artă	<i>Lidia Zadeh</i>	92
Un curcan salvat de la sacrificare	<i>Ion Micuț</i>	93
Recital de maiestrie Artistică	<i>Neacșu Costel</i>	97
FESTIVAL – Concurs Național de Poezie Patriotică „NICOLAE BĂLCESCU”	-	98
Interviu cu Felix Sima	<i>Cristian Ovidiu Dinică</i>	102
Eternitatea Marelui Poet și Traducător Mircea Ivănescu	<i>Gheorghe Apetroae</i>	107
Cronica revistelor... nr. 3 (13) 2024	<i>Mihai Mustățea</i>	111

Internet, literatură și AI - inteligență artificială

Editorial

DAN MITRACHE

Trăim într-o epocă în care internetul se insinuează din ce în ce mai mult în viețile noastre, o epocă în care găsim cu ușurință răspunsuri la majoritatea întrebărilor uzuale care ne frământă, o epocă în care informația ne copleșește, cu voie sau chiar fără voia noastră. Este atât de simplu, de exemplu, să afli cine a scris romanul „La răscruce de vânturi”, chiar dacă din comoditate poate nu îl citim, însă găsim ecranizarea pe *Netflix*, eventual, în urma unei discuții cu un prieten, discuție de multe ori virtuală pe *Facebook*, *Messenger*... Aflăm astfel despre autoare, Emily Brontë, iar un motor de căutare îți transmite „politicos” predicții de completare automată pe această temă. În aceeași „cheie” a nevoii de comunicare, folosim frecvent *Instagram* și *WhatsApp* pentru a avea mereu acces la instrumente gratuite, cum ar fi mesaje de bun venit, răspunsuri rapide, sisteme de fișiere pentru organizarea conversațiilor și multe altele.

Prin urmare, literatura apare pe Internet ori de câte ori se dorește. Mai mult, un număr semnificativ de autori își postează pe pagini personale sau pe grupuri literare creațiile lirice sau epice prin modalități diferite: simplu text, cu fotografii atașate, în videoclip personalizat, etc. Și, deși calitatea scrierilor diferă, un număr relativ avizat de cititori își expun părerea sau reacționează prin varii emoticoane, astfel încât la o analiză finală lucrarea respectivă se va clasa la un anumit nivel (tot relativ) pe o scară valorică și estetică. Sunt editate și tipărite cărți cu poezii, romane, epigrame sau proză scurtă, etc., mare parte dintre acestea fiind evidențiate pe diverse rețele de socializare, sau oferite spre vânzare pe platforme precum *Amazon.com, Inc.*, o companie multinațională de tehnologie care se concentrează pe e-commerce, cloud computing, reclame online, streaming digital, și inteligență artificială și care este considerată pe scară largă drept cea mai mare piață digitală din lume. Iată că există numeroase oportunități de promovare și valorizare a creațiilor personale, cu sau fără ajutorul editurilor. Au apărut numeroase site-uri web de vânzare de cărți electronice online, fără probleme pentru autori sau cititori.

Clienții nu se limitează la cumpărarea cărților electronice respective de pe site-ul web: pot cumpăra de pe site-ul autorului sau chiar de pe rețelele sociale. Un checkout rapid și ușor: clienții își pot descărca instantaneu cărțile electronice și pot primi pagina de descărcare prin e-mail. Plata către autor ajunge imediat într-un cont PayPal sau Stripe. Se oferă și multe alte funcții de securitate și sociale și se percepe doar o taxă de tranzacție minoră pe planul gratuit. Planurile plătite atrag taxe și mai mici.

Există o multitudine de reviste literare online, pe lângă cele tipărite, iar dintre ultimele menționate, acum majoritatea își construiesc portaluri web personalizate, care transmit diverse informații despre revistă, despre autori, conținutul acestora în format *pdf*, oferă funcționalități generale integrate: directoare, liste și cataloage de item-uri,

galerii de imagini, aplicații multimedia, etc. Existența acestor portaluri permite accesul tuturor cititorilor din mediul online către revista căutată, chiar dacă aceasta nu poate fi achiziționată fizic, permite descărcarea și organizarea după dorință a propriei biblioteci virtuale.

Nu trebuie ignorat însă faptul că fiecare autor își expune creația într-o anumită limbă, de obicei cea maternă. Pentru a extinde numărul de cititori, pentru a oferi lucrării respective aripi de universalitate, se caută posibilitatea de a transmite mesajul într-o limbă de largă circulație internațională, sau doar o limbă anumită, importantă pentru autor, ori necesară pentru o eventuală editură. Atunci intervin traducătorii operelor literare, de cele mai multe ori tot scriitori de valoare, întrucât ei pot înțelege cel mai bine mesajul, ei pot prezenta într-o formă cât mai apropiată de textul original opera respectivă, în funcție de inspirație și de gradul de dedicare și de aportul afectiv. Sub nicio formă nu se recomandă traducerea automată a lucrării (de exemplu cu *Google Translate*- 90 de limbi, 200 milioane de utilizatori), chiar dacă față de primele încercări de traducere din anii 1960 s-au făcut progrese remarcabile. Cum oare s-ar compila „Luceafărul” lui Eminescu? Și cum ar fi tradusă metafora, elementul sanguinic al operei lirice?

Dorința de perfecționare permanentă a *Google*, motorul de căutare pe Internet, a făcut posibilă dezvoltarea exponențială a inteligenței artificiale-AI. O știre lansată în mediul virtual anunță că pentru a îmbunătăți acuratețea gramaticală a motorului lor de inteligență artificială, i s-au dat acestuia să citească 2685 de romane de dragoste. Urmare a acestui fapt, s-a dorit crearea de texte literare, de poezii. AI a primit o primă și o ultimă propoziție și i s-a cerut să le lege între ele. Iată rezultatul: **„there is no one else in the world. there is no one else in sight. they were the only ones who mattered. they were the only ones left. he had to be with me. she had to be with him. I had to do this. I wanted to kill him. I started to cry. I turned to him.”**

Traducere:

„Nu este nimeni altcineva în lume Nimeni în zare Numai ei conta Erau singurii rămași El trebuia să fie cu mine Ea trebuia să fie cu el A trebuit s-o fac Am vrut să-l omor Am început să plâng M-am întors spre el” (textul cu ghilimele este preluat de pe internet).

Evident, traducerea este aproximativă, nu aparține unui poet. Totuși, pe rețelele de socializare, dar și pe grupuri de poezie, se încearcă, din păcate, introducerea de poezii create de AI de către persoane care nu au prea multe în comun cu poezia sau procedează astfel din pur amuzament. Robotul-poet, sau AI- inteligența artificială nu vor putea niciodată să exprime, să transmită emoția lirică pe care un poet o poate face. Doar omului îi este dat, în unicitatea lui emotiv-estetică, să creeze literatură adevărată!

Jurnal

LEO BUTNARU

Lectura în epoca digitală: *Homo legens*, dar și *Homo audiens*
Din cartea „Vămi și vremuri” de Leo Butnaru

Mă tot gândeam să scriu un eseu despre lectură, zicându-mi că, în comparație cu ierbivorele și carnivorele, omul, ce e și una și cealaltă, mai e și *verbovor* sau *logovor* (ca s-o dăm nițel în verbo-creație), consumând, „devorând” cuvinte, în special pe duratace-titului, unele dintre care, odinioară, erau destul de captivante, emoționante, chiar gene-ratoare de lacrimi. Bineînțeles, nu e prea „atractiv” să scrii despre *citit* în timpurile în care cuvântul, dacă nu și-a pierdut încă deplin sacralitatea, oricum și-a diminuat-o extrem de mult (...catastrofal, „apocaliptic” aproape); sacralitatea ca forță de influență, comuniune și continuitate ontologică. Apoi, lumea în general, iar cea contemporană în special (de la Nietzsche spre noi jalonare), a trecut, dacă nu cu „mare succes”, cel puțin cu destulă agitație logoreică, trei etape dezarmante: moartea lui Dumnezeu, moartea Autorului, moartea Cititorului. Umoriștii postmoderni se întrebă: pe cine am mai putea să-l dăm gata, cine e pe moarte?...Poate că e la rând chiar neobositul Deconstructor?

Între timp (și între spații), se iscă o nouă fenomenologie socio-culturală, de la *legere oculis* (a lega literele cu ochii), cum mai numeau cei vechi cititul, lectura trecând deja și la „legarea” textului cu auzul, cu timpanele. Evidențele statistice ale pieței editoriale mondiale constată extinderea sferei de utilizare a audio-lecturii, ce devine tot mai atractivă, încadrându-se oarecum firesc, deja, „nedureros”, în contextul general al lecturii, în general, și ocupând un spațiu tot mai important în epoca digitală.

Și nu există motive de a spune că în procesul transformării *Homo legens* în *Homo audiens* ar înregistra animozități, conflicte, disconfort. Firește, și din motivul că o astfel de lectură „la auz” i-a fost specifică omului, omenirii încă în vremuri străvechi, când Homer nu era atât citi cu ochii, cât „citi”... cu timpanele, auzit.

Acum câteva decenii, se vorbea de accelerarea ritmului cultural al societății, al lumii. Azi, o componentă a acestui spor de rapiditate ar fi și „lectura”-audio, auzitul cărților cu timpanele, nu cititul lor cu ochii,

cu vederea. Probabil, modalitatea respectivă e specifică mai mult tinereții dominate, ai putea spune, de pasiunea absorbantă a lecturilor, multe, diverse, poate oarecum grăbite, cam neliniștite în dorința de a-și însuși cât mai multe energii, idei, sentimente necesare propriei firi, deveniri. De jur-împrejur, atâția tineri cu căști audio!

Audio-lectura ar fi una... dublă? Cineva dă glas literaturii scrise, iar tu „citești” ascultând. Gând sugerat de ocupația mea curentă: ascult traducerile rusești ale unora din nuvele lui Dino Buzzati. Nu cred să recitesc și „Deșertul tartarilor”, ar dura peste 7 ore. Dar cine știe, poate pofta lecturii vine... ascultând...

Prin urmare, „recitesc”, ascultând (o lectură agreabilă: Marina Zakeeva; există și alte versiuni, cu alți lectori-interpreți ai aceleiași nuvele), proza despre Marta cea zburătoare, ce se desprinde de culmea unui zgârie-nor, plutind, coborând spre terasele pline de mușterii bogați de la etaje, eleganți, afabili. Probabil, pe când scrisesem „Elegie disco”, cu motoul din Bulgakov despre zborul Margaretei, încă nu citisem acest text de Buzzati (*Ragazza che precipita*). Dar uite, italianul ar fi putut să se gândească la Margareta rusoaică, o umbră zburătoare a căreia ar fi Marta... O presupunere ce poate avea temeii.

Iar când trec la comentariile cititorilor-ascultători despre zborul Martei povestit de actorul-lector, îmi dau seama că într-un atare racursiu tehnico-pragmatic se aprind spiritele referitor la practica de lectură audio. Polemica auditorilor are atingere cu ideile „din exterior”, din sfera social-culturală, în care, să zicem, se mai vehiculează părerea că un atare gen de lectură, audio, ar însemna, nici mai mult, nici mai puțin, primitivizarea culturii lecturii. În urma versiunii propuse de cel ce dă glas operei literare poate apărea pasivitatea audio-cititorului, apoi neîncrederea în posibilitățile omului de a recepta calitativ un mare volum de audio-informație, plus alte observații și nemulțumiri, drept argumente ale adversarilor audio-cărților. Pe de altă parte, întru elucidarea cât de cât obiectivă a fenomenologiei audio-lecturii se întreprind cercetări medicale, psihologice ce constată particularitățile distincte ale unui atare gen de lectură, care, în mod ideal, ar necesita o sporită concentrare a atenției. Iar dacă ne reîntoarcem cu două mii de ani îndărăt, în antichitate, se pare că unul dintre primii care au formulat, implicit, diferența dintre lectura audio și cea tradițională, „clasică”, ar fi fost Seneca, despre o scrisoare primită de la Luciliu anunțându-și un prieten că îi va spune părerile mai târziu, „când o voi relua. Deocamdată judecata nu mi se poate îndeajuns fixa: parcă nu aș fi citit, ci aș fi ascultat tot ce scrii. Îngăduie-mi să o și cercetez”. Avantajul lecturii directe, cu cartea în față, în comparație cu cea intermediată, audio, a fost înțeleasă nu de ieri, alaltăieri...

Așadar, după audio-lectură eu unul revin ca și cum la lectura „clasică”, obișnuită, citind, ca pe o proză sau o dispută specifică unui atare gen de îndeletnicire, comentariile celor care au audiat Buzzati. Sau au renunțat să o facă. Motive diverse. Iată unele extrase: „Lectura este excelentă, însă, dacă e să pornesc de la preferințele mele, subiectul a fost «devorat» de plăcuta voce a personajelor-declamatoare. Ce mai calambur!...” Iar despre „Greva telefoanelor” (spectacol-lectură, cu mai multe personaje) a autorului italian cineva spune: „Citisem această nuvelă cu mulți ani în urmă în unul din volumele din seria *Fata-Morgana*. Pe urmă am recitit-o de repetate ori. (Cititor asiduu, mai rar! – *l.b.*). După lectură, de fiecare dată ecoul plăcerii, să spun așa, durează... Însă de ascultat nu am putut să o ascult... În genere, nu par a fi chipurile și vocile adecvate, cunoscute mie deja. O impresie de bazar... Dacă se întâmpla ca mai întâi să fi ascultat nuvela, niciodată nu aș fi

recitit-o...” Intervine oponentul: „E o nuvelă bună, citită excelent, cu toate că eu încerc sentimentul persistent, că actorul-lector a înălțat-o la un nou nivel de receptare prin ilustrarea, regia ei sonoră! Ceea ce e minunat, dat fiind că această animație până la învălmășeală, apelurile telefonice între necunoscuți, stereo-efectele, muzica – toate potențează acțiunea, efectul. Mie unuia mi se pare că forța nuvelei pur și simplu tipărite e cu mult mai mică decât cea a audio-versiunii ei”. Sau o altă părere după audio-lectura romanului „1984” de Oruwell (durata: 9,48 ore): „O, domnii mei, ce voce! Chiar dacă Cionișvili ar citi *Îndreptar despre tehnologia așternerii asfaltului*, l-aș asculta cu aceeași plăcere”.

O concluzie de etapă ar fi că, în contemporaneitatea noastră, performanțele în domeniul tehnicii comunicării (inclusiv lectura-audio) au activizat un impresionant număr de cititori care caută să se includă în procesul de intercomunicare cu autorii de literatură, cu alți cititori. Lectura parcă ar devine forum public! În această ipostază, cititorul își modifică statutul, situația, oarecum ieșind din anonim și singurătată, într-o anumită măsură devenind și... critic (literar), având posibilitatea de a-și plasa în subsolul cărții citite/ auzite pe internet impresiile, doleanțele, dezacordurile, unele dintre care par și ele demne de atenție. Iată remarci referitoare la „Utopia omului obosit” de Borges: „Probabil, acest portal de lecturi-audio trebuie să aibă anumite filtre, pentru ca o astfel de lectură aiurită, sau a unui om nu prea sănătos, sau, posibil, a unuia deplin sănătos, însă aghesmuit (de, suntem în spații rusești, nu?! – *l.b.*), să nu nimerească în eter... Poate că doar în loc de cântece de leagăn... Dar mă tem că ar putea duce la coșmaruri”; „După 5 minute, am pierdut firul narațiunii, cu greu reușind să-mi dau seama despre ce era vorba. Iar lectorul nu se știe de ce, după propriul plac, ba încetinește, ba accelerează ritmul, probabil considerând că aceasta ține de «jocul actoricesc». Explicați-i stimabilului lector că modificarea de ritm trebuie să depindă de conținut, dar nu să intervină când și cum, la întâmplare. Cu toate că vocea pare a fi una potrivită”; „Un om obosit citește cu voce tare despre un om obosit...” Implicit, și dorința de a depăși starea de extenuare a orientat omul spre audio-lectură.

Permanenta augmentare a volumului de informație, presiunea ei asupra omului crează și criza de timp în procesul asimilării acesteia. Prin urmare, prețul timpului crește. Astfel că o anume „economisire” sau folosire cât mai rațională a fărămei de eternitate ce-i este dată omului, vremea maturității și activității sale, poate fi aplicată rațional, eficient și în cazul lecturii-audio. Iar această tendință în permanentă extindere chiar a pus bazele așa- numitei „auditory literature” (M. Rubery), *literatura auditivă*. În anul 2014, editura „Audible” (subdiviziune „Amazon”) și unul din cei mai importanți editori și difuzori de carte din SUA au publicat drama lui Jeffery Deaver *The Starling Project* (Proiectul Graurul), care se deosebește de celelalte scrieri ale acestui popular autor de narațiuni polițist-detectiviste prin faptul că nu a fost publicată în variantă clasică, pe hârtie. Au apărut instrucțiuni pentru redactorii de cărți-vorbite, în care se întrevăd particularitățile formării și consolidării genului de literatură audio. Ar fi una din primele dovezi că audio-lectura devine unul din componentele esențiale ale culturii cărții, istoriei și prezentului ei.

Bineînțeles, audio-lectura, ca și lectura obișnuită, are specificul ei, chiar variante, am putea spune. Precum în timpul lecturii unei cărți cititorii-actori au diverse ritmuri de mișcare în subiect, astfel și audio-cititorii sunt diferiți, – unii înțeleg mai ușor, au nevoie de un ritm mai susținut (dar să vezi, audio-lectura îți permite să faci viteza desfășurării

narațiunii mai alertă, mai lentă). Au ritmul lor de sonorizare și lectorii, astfel același text al „Epopiei lui Ghilgameș” e propus ca audio-lectură de doi actori, primul, Piotr Dubinskiy, cu voce ușor răgușit-arhaizantă, sugerând monumentalitatea... audibilă, încheind cititul în 109 minute, iar al doilea, Aleksandr Zagorskiy, cu mai puține efecte „coloristice” în glasul juvenil-alert, ajungând la „finiș” în 87 de minute. Sunt de respectat ambele lecturi, alege-o pe cea care îți place...

Apoi, odată ce a pășit pe terenul criticii literare, audio-cititorul își dezvoltă destul de interesant gândurile: „Cred că e greu să fii Borges, atât de larg deschis lumii asurzitoare, încât ai vrea să te afli într-un loc care, din păcate, nu se mai găsește pe pământ, unde nu există «babilonie de limbi», provocată de multitudinea tribală, dar și de războaie, unde «nu te frământă nici ceea ce a fost, nici ceea ce va veni», unde «faptele nu-l mai interesează pe nimeni», unde nu există «nici cronologie, nici istorie nici statistică» și încă atâtea altele, atât de diferite de acest prezent obositor, vlăguitor...” (Evident, audio-cititorul a avut la îndemână și varianta tipărită a textului, din care citează întocmai.)

Pomenindu-se în ipostaza de critic-web, anumiți audio-lectori sunt destul de tranșanți chiar cu marele Borges, referindu-se la volumul de nuvele „Aleph” unul dintre ei ajungând la concluzia că: „filosofia este clară, stilul – obositor, evidentă e patina arhaicității, subiectele sunt plicticoase, ceva îmi aminti de Howard, însă acela reușea să creeze atmosferă și să te implice în oarece intrigă, pe când aici – de niciunde în nicăieri”...

Cuiva nu-i place nici nuvela „Teologii”, despre care crede că „poate fi omisă. Un flecușteț oarecare”. Însă vine replica: „«Un flecușteț oarecare» e pentru cel care nu cunoaște istoria creștinismului și textele biblice. Însă povestirea este extraordinară, cu o bună pondere ideatică”. Iar prin polemică sigur că unele lucruri se limpezesc, capătă importanță

În ce privește statistica, amintită în discuții de cineva care se recomanda drept „om mediu”, ea apare în postările mai multor audio-cărți. Afli că, pentru a asculta integral „Divina comedie”, îți vor fi necesare 23 de ore și... 16 minute. Iar „Scrisori către Luciliu” ale lui Seneca cer 19 ore și 40 de minute, cu tot cu studiul introductiv, acesta fiind destul de amplu. Sonorizat, „Război și pace” al lui Lev Tolstoi durează 76 de ore și 20 de minute! Trei zile și trei nopți de audio-lectură non-stop... (Cum să nu-i fii recunoscător actorului-lector care îi dă glas?!) Nuveletă lui Borges „Utopia omului obosit” se derulează în 12,5 minute... Borges, despre care sus-citatul cititor-„exeget literar”, mai spune: „E un autor greu de înțeles, să zicem chiar pentru mine, pentru că lumea mea personală, lumea omului mediu în ale lui, e mult mai îngustă și nu buimăcește, nu extenuază precum lumea unui om cu o minte mult mai deschisă, cuprinzătoare... care a obosit...”; „Nu se îmbină, nu există simbioza textului cu a citirii lui, lipsește sinergia. Ciudat”. În derularea comentariilor parcă te-ai pomeni la un colocviu dedicat creației unui autor sau altuia.

Printre comentarii, schimburi de opinii, apar și confesiuni autoreferențiale, pe muche de a deveni ele însele... literatură. Pentru că așa e: stimulați de noua *virtu-realitate*, anumiți cititori încearcă (unii chiar cu succes) să treacă la rolul de autor, scriindu-și propriile texte, pe care le propun unui mare număr de *adresanți virtuali*, care chiar i-ar putea asigura un anumit grad de popularitate. Astfel că, dacă e să ne amintim de ideea „morții autorului”, lansată de Roland Barthes, pe când încă nu exista internetul, am putea susține, nu fără o anumită doză de adevăr, că internetul... renaște sau naște autorul, iar în internetul rusesc, să zicem, apără noțiunea *sete-ratura*, ceea ce ar fi tocmai *cyber-ratura*

la noi. Bineînțeles, cu ofurile și îndoielile de rigoare, că, chipurile, textele publicate în internet ar fi cu mai multe scăzăminte, decât cele editate pe hârtie. De aici și ideea că *cyber-(lite)ratura* ar atesta scăderea nivelului profesionismului. Sau, profesionismul e în imediata vecinătate a amatorismului, inclusiv în cazul când critica literară trebuie să-și împartă teritoriul și influența de-a valma cu opiniile cititorilor, nu de puține ori acestea din urmă predominând.

Cum s-ar spune, în internet scriitura e una totală, intercomunicarea fiind și ea modificată, pornind de la realitatea că, la rândul lor, scriitorul și criticul ajung și dânsii în rolul de cititori (-audio) ai textelor altora, concomitent, grație posibilităților oferite de internet, cititorul și scriitorul se pot manifesta în rol de critic. Unde mai punem că operele/textele de valoare provoacă reacții care apar, practic, în timp real, ceea ce creează efectul comunicării pe viu. Forumurile web se transformă în conferințele prin corespondență ale cititorilor. Și astfel de manifestări au un anume rol în popularizarea operelor literare.

De unde și unele raze de optimism, ce luminează ideea că lucrurile nu sunt chiar atât de triste, cum cred unii, inclusiv în ce privește *cyber-(liter)atura*. A trecut perioada de incertitudini și neliniști pe care le-a adus odată cu el internetul, încât literatura contemporană a supraviețuit, deconstrucția (moartea) personalității autorului fiind stopată. Pentru că, de fapt, internetul nu depersonalizează, ci pur și simplu face ca selecția să fie mai severă tocmai din cauza că numărul participanților la procesul literar a crescut considerabil. Astfel că s-a atenuat, iar unii chiar susțin că deja a dispărut noțiunea de *cyber-atură*. Iar cei mai optimiști sunt de părerea că internetul se înscrie armonios în procesul literar, devenind parte componentă a acestuia. Ba chiar crește numărul autorilor care preferă plasarea în spațiu virtual a operelor editate, inițial, pe hârtie.

Pe de altă parte, scriitorii (puri...) internauți caută posibilitatea să-și publice pe hârtie textele, ceea ce, la prima etapă, a *cyber-aturii*, nu se întâmplă. Astfel, internetul este treapta/ trambulina spre cărțile de hârtie. Multe din acestea deja au și apărut, ba chiar au fost și premiate.

De când lumea, cartea în formatul ei classic trăiește în bibliotecă. Iar internetul e și el un mediu de *existență* a cărții, a literaturii. Sigur, un altfel de mediu. Adică, încă unul. Și nu cred că e în plus. Nu trebuie să deplângem destinul cărții de hârtie că, chipurile, ea va dispărea, parțial sau total, ci să-i oferim șansa să cunoască o viață deplină și în acest, alt mediu: virtual, cibernetic. Unde cartea valoroasă pe hârtie poate să devină o audio-carte, ce înlesnește *lectura*, dar mai ales recitirile marilor opere. Și cine poate exclude faptul că internetul, ca formă de editare și lectură a cărții, nu se va... clasiciza, nu se va... academiza și el, devenind, pe bune, parte componentă a preocupărilor (artistice) serioase, valabile, valoroase ale lumii? Că doar fotografia nu a anihilat pictura, filmul – teatrul, televiziunea – pe toate cele amintite la un loc, precum se proceea/cobea destul de naiv și neinspirat. Totul intră în procesele generale de diversificare și îmbogățire a entropiei globale, dar și a modalităților operaționale de accesare (!), receptare și aplicare (inclusiv creativă) a ceea ce te interesează pe tine personal din imensitatea entropiei, inclusiv cu diversitatea creării, prezenței, propunerii și propagării cărții „clasice”, virtuale, audio.

O altfel de... retrospectivă Vâlcea Literară (7)

ELENA NATALIA CĂLINESCU

„Oricine e înzestrat cu aptitudinile spirituale necesare, receptive și de spontaneitate, poate să ajungă, încetul cu încetul, la înjgheburile unei conștiințe filozofice”, afirmă Lucian Blaga în *Trilogia cunoașterii*, capitolul *Despre conștiința filozofică (Considerații introductive)*. Bineînțeles, asta nu înseamnă că oricine poate fi considerat filozof, căci, pe lângă o conștiință filozofică, este nevoie și de o gândire ce operează cu concepte, care se construiește prin asimilare și experimentare în acest domeniu vast al filozofiei. Dar cum rămâne cu literatura, ca artă a cuvântului? Este valabil acest principiu și pentru domeniul artistic?

Tot Blaga ne lămurește că situația este asemănătoare și „în ținuturile artei, unde, prin deprinderea puterilor și prin familiarizarea cu operele, poți, pe temeiul înăscut al unei sensibilități firești, să-ți constitui o conștiință artistică”. Totuși, atât într-un domeniu, cât și în celălalt, formarea conștiinței specifice este determinată „de o îndelungată experiență prin ținuturile corespunzătoare, adică de un contact asiduu cu modul marilor creatori, de un susținut efort de asimilare a operelor existente, dar, pe cât cu putință, și de un exercițiu pe măsura lor, a facultăților spirituale angajate de la sine în atari preocupări”. Putem înțelege aici că, pentru formarea unei conștiințe artistice, în cazul nostru a unei conștiințe literare,

este necesară experiența. Nu e vorba se pare de experiența în sensul de cât de mult ai exersat scrisul, creația literară proprie, ci se referă la cât de multă literatură ai asimilat, pe terenul căreia apoi ai conceput propriul exercițiu creativ pe un anumit fond spiritual personal, căci „arta invită personalitatea la dezlănțuire”, iar „artistul lucrează cu mijloace ce țin exclusiv de intuiție și de sensibilitate”, „ce se adresează în primul rând sensibilității semenilor” și „creatorul de artă posedă cel mult o tehnică, ce condiționează opera și poate fi doar bănuită din realizare”, deoarece „problemele creatorului nu sunt explicit prezente în opera sa, ci numai implicit”, în timp ce așteptările lui din partea celor din jur, a cititorilor în cazul literaturii, sunt doar de „reacție estetică fără alte consecințe decât cele ce decurg din atitudinea pură a contemplării”, ne spune filozoful Lucian Blaga în capitolul *Filozofie și artă* din volumul *Trilogia cunoașterii*.

De la această introducere filozofică în tainele artei, prin care ne convingem că oricine poate, în condițiile mai sus menționate, să își formeze o *conștiință artistică*, să trecem acum la domeniul literatură, ca parte componentă a ariei artistice, unde îndrăznesc să menționez mărturisirea entuziastă a lui Vasile Alecsandri: „românul e născut poet”, din prefața volumului *Balade adunate și îndreptate*, 1852, tot cu scopul de a lămuri capacitatea omului de a crea literatură. Chiar dacă a pornit de la descoperirea creațiilor folclorice valoroase ale poporului român, totuși, această afirmație nu semnifică neapărat că toți românii sunt poeți, însă posedă această capacitate de a crea, pe care mai târziu o dezvoltă sau nu, în funcție de împrejurări, de educația pe care o primește. Prin urmare, nu oricine

se poate numi cu adevărat scriitor, fie că este vorba de poezie, proză sau dramaturgie. Este adevărat că partea spirituală moștenită de fiecare stabilește măsura în care ai sau nu ai talentul de a scrie, dar intervin și alți factori hotărâtori în stabilirea demersului literar, precum bagajul de cunoștințe din acest domeniu și nu numai, dăruirea cu care te implici în a stârni emoție cititorilor, preocuparea pentru propria evoluție ce se manifestă prin exersarea creației, imaginația și creativitatea fiind alți stimuli hotărâtori în realizarea unei viziuni artistice personale, cu rolul de sensibilizare a publicului, de rezonanare empatică. Ideea lui Blaga despre conștiința artistică pare să completeze pe cea a lui Alecsandri, dacă ne gândim că *Românul e născut poet* este o veche sintagmă ce poate fi asociată termenului de conștiință artistică, în general, și literară în special, sensurile principale din dicționar ale termenului **conștiință** fiind: **1. Sentiment, intuiție pe care ființa umană o are despre propria existență; cunoaștere intuitivă sau reflexivă pe care o are fiecare despre lucrurile din jurul său. 2. Faptul de a-și da seama; înțelege.** **3. Gândire, spirit.** Prin urmare, prin această afirmație Alecsandri nu face altceva decât să sublinieze fondul ereditar artistic al românilor, pe care Blaga îl extinde la capacitatea oricărui individ de a-și dezvolta latura creativă, unde se încadrează și literatura. E foarte clar atunci că, oricine posedă această latură, deși nu oricine se poate numi poet sau scriitor, ori, mai bine zis, nu oricine scrie literatură.

De ce am pornit în articolul retrospectivei de la această introducere despre a fi sau nu scriitor ori a fi sau nu literatură bună? Pentru că, în concepția mea, linia dintre literatura valoroasă și cea mai puțin valoroasă este foarte subțire. (Până și criticul literar are nevoie de exercițiu pentru a traversa această linie, după cum mărturisește Alex. Ștefănescu în *Mesaj către tineri. Redescoperiți literatura!*: „*Criticul literar... face experiențe pe el însuși, studiindu-se pe sine în timp ce citește, ca să constate ce efect are opera asupra sa. Apoi încearcă să explice de ce anume a simțit în timpul lecturii ceea ce a simțit.*”). Și pentru că, la un moment dat, la o întâlnire cu colegii din redacția revistei **Vâlcea Literară**, s-a pus această problemă a calității textelor literare, adică ce anume merită publicat și ce nu și cum facem această selecție, ocazie cu care s-a propus să se creeze un anumit program literar, o anumită direcție culturală a revistei. Dar nu cred că literatura actuală se mai pretează la așa ceva, de vreme ce scriitorii de azi sunt urmașii curentelor și manifestelor literare anterioare. Ei au posibilitatea să combine și să îmbine ideile romantice cu structura clasică sau cu modernismul, pot adopta o viziune suprarealistă în creațiile lor sau pot armoniza simbolismul cu ermetismul etc. În fine, ideea este că nu curentul din care face parte un text literar îi stabilește valoarea, căci nu poți susține că doar romanticii au scris literatură de valoare sau doar moderniștii ori tradiționaliștii. Fiecare curent literar a avut rolul său în evoluția literaturii, așa cum fiecare scriitor și-a adus contribuția de-a lungul istoriei literare. Deci nu curentul sau programul literar în care se încadrează opera respectivă este un criteriu de selecție oportun. Desigur, nu poți să publici orice într-o revistă care se respectă, un criteriu selectiv e clar că trebuie să existe! Rămâne, deci, ca modalitate de a discerne valoarea de nonvaloare, însuși textul literar în sine, căci „*critica literară nu este o știință*”, spune Alex. Ștefănescu, „*întrucât nu are ca obiect de studiu fenomene predictibile... Un critic... nu poate identifica o relație cauză-efect în creația literară tocmai pentru că în acest domeniu nu există reguli. Nu se poate spune: această operă este valoroasă datorită numărului mare de metafore pe care le cuprinde, întrucât nu se poate garanta că,*

folosind un număr mare de metafore, se realizează o operă valoroasă.” Nu același lucru se întâmplă cu textele de specialitate, căci acolo predomină doar valoarea informativă, care poate aduce sau nu un plus cultural în paginile publicației, iar în acest caz problema se simplifică. Dar aceasta este altă poveste, ce nu face obiectul discuției noastre.

Revenind la subiect, cum stabilim dacă un text literar are valoare sau nu? În primul rând, nu trebuie să uităm că textul literar este unul ficțional, iar modalitatea de exprimare este cuvântul. Totuși, nu orice asociere de cuvinte înseamnă operă literară, căci scopul în sine al literaturii ca artă este sensibilizarea cititorilor. În cartea *Mesaj către tineri. Redescoperiți literatura!*, criticul Alex. Ștefănescu spune că: „*Un mare scriitor nu califică în termeni generali stările sufletești trăite într-o anumită împrejurare, ci povestește o aventură aducând în prim-plan exact acele situații și acțiuni care, prin concretețea și expresivitatea lor, îi dau cititorului impresia de viață trăită și îl emoționează. Emoția investită într-un text nu are nicio importanță, ceea ce contează este numai emoția provocată cititorului*”. Un alt aspect important este modul în care este transmis mesajul literar publicului, pentru că aici intervine măiestria cu care scriitorul reușește să asocieze cuvintele în așa fel încât textul să aibă impactul artistic dorit și să trezească interesul celor care citesc. Este vorba de valoarea estetică, fără de care nu putem avea o literatură de calitate. Căci „*în literatură nu are importanță despre ce scrii. Important este cum scrii*”, afirmă Alex. Ștefănescu, adică nu contează că ai ales ca autor să scrii pe un anumit subiect, pe o anumită temă, ci este definitiv stilul folosit în transmiterea ideilor literare și a subiectului ales, felul personal de îmbinare a cuvintelor, talentul propriu de a te exprima, capacitatea de a transfigura realitatea: „*un scriitor nu spune numai ceea ce spune, ci spune ceva în plus. Însuși faptul că decupează din fluxul existenței zilnice o situație, că o eternizează, ne obligă să o privim cu atenție și să-i atribuim un sens*” (Alex. Ștefănescu). Un text literar de calitate ne invită deci la reflecție prin însăși expresivitatea limbajului folosit, prin imaginile artistice create pe fondul unor trăiri și sentimente ce aparțin oamenilor în general și din care răzbate viața sub aspectul acela spiritual ce ne face umani, căci pentru asta avem nevoie și de conștiința artistică, intuitivă, în aceeași măsură ca și de conștiința filozofică, rațională. Ceea ce înseamnă că, pe lângă transmiterea unor emoții, creația artistică necesită și comunicarea unui mesaj încheat, a unor idei ce se armonizează între ele, chiar și atunci când sensul este sugestiv sau ambiguu, căci o anumită logică este obligatorie, oricât de încifrat ar fi acel text. „*Important este ca o operă literară să aibă o anumită coerență (sau măcar o incoerență intenționată)*”, spune Alex. Ștefănescu.

Când am ales să scriu în paginile acestei reviste articolul *Retrospectivă Vâlcea Literară* am pornit de la ideea că orice publicație ar trebui să aibă un cititor de serviciu, dar nu unul oarecare, ci un cititor care să analizeze acele elemente literare ce țin de mesajul textului, de tematică, de limbajul și stilul specific viziunii artistice proprii unui scriitor, indiferent de experiența în ale scrisului pe care o are autorul respectiv și indiferent de modul în care acesta mânuiește cuvintele. Nu m-am aventurat nicio clipă să dau verdictul de valoros sau mai puțin valoros, pentru că această sarcină este potrivită pentru critica literară și pentru că, în concepția mea, dincolo de toate aspectele menționate mai sus ce ajută la diferențierea valorosului de nonvaloros, cel mai important este timpul. Pentru că, pe lângă semnificațiile și expresivitatea unui text sau mesajul transmis de autor într-o viziune cu influențe romantice, clasice, moderniste, simboliste, neomoderniste,

tradiționaliste, postmoderniste, realiste sau suprarealiste etc, fiecare scriitor actual are sarcina, nu tocmai ușoară, de a evolua dincolo de curentele literare precedente, dincolo de modul în care au scris cei dinaintea lor. Chiar dacă nu poți egala pe Eminescu, pe Nichita, Blaga sau Arghezi și nici nu poți avea pretenția de a depăși acele culmi literare, ca autor actual ești dator să însumezi toată bogăția literară anterioară înainte de a crea propria ta operă. Scriitorul de azi trebuie să încerce permanent noi și noi combinații de cuvinte cu scopul de a ajuta la dezvoltarea limbii și a limbajului artistic, căci doar așa își asumă procesul evoluției literaturii și doar așa îi creează propriei opere literare rezistența în timp.

O revistă de literatură are până la urmă rolul primordial de a aduce în fața publicului cititor doar o primă selecție de opere literare, pornind exact de la primul pas al selecției, anume dacă este sau nu un text literar care promite, prin respectarea elementelor de bază precum: emoționarea cititorului, mesajul transmis are un caracter imaginar, ce pornește de la elemente reale transfigurate la nivelul imaginației și care face apel la imaginația cititorului, limbajul este artistic, predominând sensul figurat al cuvintelor, în special la poezie, necesar în crearea imaginilor artistice, iar viziunea literară a autorului este originală, proprie stilului său personal. Criteriul calitativ al creației literare publicate se stabilește pe parcurs, al doilea pas constând în reacția cititorului în fața operei literare respective, iar ultimul pas fiind reacția criticii literare. La această selecție am încercat și eu să contribuie prin intermediul *Retrospectivei...*, atribuindu-mi rolul de cititor specializat, nu pe cel de critic, cu intenția de a valorifica principalul mijloc de manifestare artistică a unui scriitor și anume cuvântul, în căutarea mea făcându-și loc până în prezent acel ceva numit poet=poezie, după cum afirmam în nr.12 al revistei, respectiv nr.6 al articolului *Retrospectivă Vâlcea Literară*. Cred că intenția mea a fost foarte clară, pentru cine dorește să o vadă! Prin analiza literară a unui text la o primă vedere, chiar fără să cunoști personal autorul său, se stabilește practic o punte către lectura lui, aducând în fața potențialilor cititori o părticică din viziunea creatorului, din limbajul utilizat sau chiar din stilul său artistic, cu scopul de a capta atenția publicului prin introducerea lui în tainele creațiilor artistice din paginile revistei *Vâlcea Literară*.

Prin urmare, intenția subsemnatei este aceea de a identifica acele aspecte literare prin care operele publicate în paginile acestei reviste de cultură merită să fie citite și, de ce nu, să ajut aceste „frânturi” de literatură să dăinuie, căci timpul este ultimul pas și cel mai greu de atins în drumul spre eternizarea creației.

PS: „*Dar de nu-și are rost al meu cuvânt,/ mă pot opri oricând din munca mea,/ căci timpu-mi e mai valoros de-atât,/ oricât de mult lectura mi-ar plăcea.*” (E. N. Călinescu)

Naty Ela

DeZcrieri

GHEORGHE SMEOREANU

Nu mai scrieți poezii, mai bine spuneți cum o cheamă pe pisica voastră

Voi scrieți poezii, în loc să spuneți ce ați vorbit de curând cu copiii voștri,
 ce a mai gălt soția / iubita,
 ce mâncați, cum dormiți / sau aveți insomnii,
 ce v-a mai spus doctorul / sau nu e cazul,
 când ați fost ul!ma oară fericiți / dar nefericiți,
 cum vă ges!onați secundele zilei / sau orele,
 dar banii ?/ de ce nu, sunt importanți pentru
 libertate,
 ce vreau să spun este că poeții scriu poezii,
 iar viața e altceva,
 e o capodoperă și
 vă întreb de ce nu o scrieți,
 de ce?

Spuneți când ați mâncat ultima dată înghețată,
 fiți poeții înghețatei,
 când v-a plouat pe păr, când ați visat urât și
 când v-a fost/ dacă v-a fost
 frică de moarte.

Nu scrieți nimic altceva decât dacă vă doare vezica biliară,
 sau nu, ceea ce este o binecuvântare,
 scrieți despre o bere cu amicii, despre
 cearta și împăcarea de acasă,
 despre cât aveți glicemia și
 cât ați cheltuit pe ultimul all inclusive.

Ați pus poezia deasupra vieții, ceea ce este
 de ne iertat, nu v-o iertați nici voi
 în momentele de derută, când vă simțiți inutili
 (ca poeți)
 vă străduiți să aveți talent uitând

că talentul suprem este acela de a trăi, a ei,
a exista, a fi speriat de boli, de accidente, de ratare, de plecări fără întoarcere.

Nu mai scrieți poezii, mai bine spuneți cum o cheamă pe pisica voastră/ dacă aveți,
ce credite ați mai luat,
ce țevă s-a mai spart,
ce v-a speriat ieri, ce v-a bucurat azi,
cum vă mai vin blugii/ sacourile, rochiile,
ce mai fac vecinii,
care este bârfa
cea mai recentă.

Sunteți poet?
Mda, bine.

Degeaba ai câine

Adevăr vă spun că degeaba ai câine
dacă nu poți intra în blana lui, dacă
nu ai botul și ochii lui.

Degeaba ai pom dacă nu ai frunze,
dacă nu intri sub coaja lui.

Adevăr vă spun că degeaba calci
pe nisip dacă nu simți că pe tine calci.

Apusul sau răsăritul sunt carne din carnea ta,
sau nimic nu sunt.

Apa de o bei să fie duhul tău, ori nu mai bea.

Adevăr vă spun că degeaba ești tu dacă
peste tine nu ești tu,
acum și pururea amin.

Când m-a citit cartea

M-a luat cartea în mână să mă citească,
îmi dădea filele una după alta zicând:
ce om încurcat și de înțeles greu.

Apoi, mi-a pus un semn între dinți
să știe unde a rămas,

după care și-a văzut de treabă.

Într-o zi, plictisită, cartea m-a luat din nou
la răsfoit,
”e un om interesant, totuși, chiar puțin romantic”.

M-a subliniat de câteva ori cu pastă roșie,
pe brațe, pe abdomen,
inclusiv pe frunte.

În final, m-a pus la loc în raftul
cu oameni lecturați, adică
oarecum morți.

Vă rog, lăsați în pace ploaia

Un om care citea poezii
le-a scris poeziilor următoarea scrisoare.

Dragi poeți, vă rog, lăsați în pace ploaia.

Aveți atâtea subiecte precum dragostea, fluturii,
apusul și răsăritul, marea, copiii, viața și moartea.

Scrieți despre toate acestea dar,
vă rog să crutați ploaia.

Ploaia care curge pe păr, se prelinge pe obraji
și pe piept, ploaia caldă, ploaia rece,
ploaia pe care o prinzi în palmă.

Luați-vă mâinile moi, pufoase
de pe ploaia mea.

Ploaia așa cum este,
care mă udă până la piele,
care este altceva decât lacrimile.

Poeții nu i-au răspuns și de teamă
că va întâlni iarăși metafore despre ploaia lui dragă,
omul nu a mai citit poezii.

Iarba

Ce va crește peste mormântul
celor care citesc cărți?

Vor crește cărți
sau va crește iarba?

Și peste cărți
va crește iarba.

Cartea te iartă,
iarba, niciodată.

Citiți, nu vă opriți,
când vă opriți, muriți.

Când nu mai citim,
vine iarba și ne citește.

Iarba ne va silabisi pe toți
precum o analfabetă ce este.

Iarba ignorantă,
îi răsfoiește pe cititori.

Fiecare cu sufletul lui

Nu uita când faci dragoste
că două sute de milioane de oameni fac dragoste
în același timp cu tine.

Când spui te iubesc, nu uita,
zeci de milioane de oameni spun același cuvinte,
o dată cu tine.

Orice gest ai face în clipa aceasta,
banal, nebunesc, josnic, sublim,
milioane de oameni îl fac și ei, chiar acum.

Plângi sau râzi,
plâng sau râd cu tine
miliarde, în aceeași secundă.

Nu doar tu
respiri în momentul acesta,
o facem împreună, toți, simultan.

Ce minune totuși să avem
fiecare un suflet al lui,
unic, inconfundabil, nemuritor.

Aproape nemuritor

Am citit,
acum, dezcitesc.
pagină cu pagină,
carte cu carte.

Am ascultat,
acum dezascult,
simfonie cu simfonie,
concert cu concert.

Am trăit,
acum, deztrăiesc,
zi după zi, an cu an,
amintire cu amintire.

Cel mai greu se dezcitesc
Dostoievski, Shakespere
și Eminescu,
dispar lăsând răni roșii.

De deztrăit e mai greu,
amintirile mor
în chinuri,
rupând pielea și osul.

Dezcitesc, dezascult, deztrăiesc,
până voi fi
aproape nenăscut,
aproape nemuritor.

Trei pietre

Bertrand Russell a spus:
iubesc o piatră din Țara Galilor,

tare o mai iubesc.

Dostoievski a zis:
nimeni nu se compară cu piatra aceea
de pe malul Nevei pe care eu o prețuiesc.

Edgar Allan Poe a scris:
la marginea orașului Boston
e o piatră pe care o ador.

Iubesc câțiva câini, un copac,
numit Teiuț,
precum și trei pietre.

Nu vă spun unde se află
cele trei pietre,
ar fi prea intim.

Iubesc trei pietre,
le ador,
lângă ele am plâns.

Cum au primit câinii voie să meargă în rai

Murind, un om își chemă câinele,
care murise mai demult,
să urce împreună la cer.

Ajungând la poarta raiului,
Sfântul Petre voi să primească doar omul,
nu și câinele.

Omul îi spuse:
eu fără câine nu intru,
e al meu, mi-a lins mâinile, mă iubește.

Atunci, câinele îl mușcă pe om
ca să-l facă să intre pe poartă
și dădu să plece cu coada între picioare.

Omul nu înțelese nimic
și pași îngândurat
pragul veșniciei.

Văzând aceasta, Sfântul Petre
dădu voie câinelui
să meargă cu omul său în rai.

Trecând pe lângă el,
câinele îi linse mâinile
Sfântului Petre.

Asta se întâmplă acum mii de ani,
iar de atunci, câinii au primit voie
să meargă în rai cu oamenii lor.

Citesc, deci nu exist

Cobor în cărți
ca în mlaștină,
ca în moarte.

Citesc,
deci nu
exist.

Când închid cartea,
dispar fără să dispar,
a citi este a nu fi.

Deschid cartea
pentru a mă naște din nou,
o închid, ca moarte bucuroasă.

O bibliotecă este
o sală de nașteri și
un cimitir personal.

Mica mântuire

Am pășit de la birou,
în cealaltă lume,
în curte.

Ca să pășeș!
printre copaci și flori,
trebuie să te mântuiești puțin.

Aceasta este mica mântuire,
pentru care mă rog,
ajută-mă, Doamne.

Și iată-mă în curte,
mântuit de jumătate, cealaltă curte
nu e departe.

Gheorghe Smeoreanu
(Din ciclul DeZcrieri)

Poezii din volumul de versuri „Până când sângele ne va despărți”

ALESSANDRO RUSSO

Alessandro Russo este un poet italian. În 2022 își publică cartea de poezii „*Până când sângele ne va despărți*” (Leonida Edizioni), din care sunt preluate textele pe care le prezentăm în revista noastră, prezentând-o în multe orașe italiene, și participând la Târgul Internațional de Carte de la Torino, la Festivalul Venosa „Borgo d’Autore”, la „Xenia Book Fair” din Reggio Calabria, la expoziția „Ricomincio dai Libri” din Napoli, la „Festivalul Campania Libri” din Napoli și la „Festivalul cărții Dima Book” de la Roma. Câștigă Premiul Rosmini, Premiul pentru Literatură al Institutului Cultural Italian din Napoli, Premiul pentru Poezie la Ithas Show, ocupă locul al doilea la Premiul Alda Merini pentru Poezie și Ficțiune și Premiul Persefona, al treilea la Premiul Antica Pyrgos, primește premiul juriului special la Astrolabio și Premiul Samnium și a obținut și alte premii literare. Este nominalizat la Premiul de Poezie Strega 2023.

Din 2022, Alessandro Russo face parte din juriul Premiului Decumani și din 2023, din juriul Premiului La Settimana dello Scrittore.

În februarie anul acesta, din nou cu cartea „*Până când sângele ne va despărți*”, a fost invitat al Casa Sanremo Writers, salonul Festivalului de la Sanremo dedicat scriitorilor.

Pe 7 mai a primit remiul pentru cultură Luca Romano la Chieti, iar pe 17 mai la Roma i s-a acordat Premiul pentru întreaga viață Omagiu lui Pasolini.

Pe 29 iunie a prezentat „*Până când sângele ne va despărți*” și a primit Diploma de Excelență la Festivalul Internațional de Literatură „*Zilele iei, zilele poeziei*” de la Târgu Lapus (România).

O ediție în limba română a „*Până când sângele ne va despărți*” este de așteptat să fie publicată până la sfârșitul anului 2024.

VOCI REFLEXE

Aveau timp stelele
și mai întâi ca unul dintre noi
să fi ridicat capul
aveau deja timpul
să stea acolo
să fie stele
și nu aveau nevoie de nimeni
să se mire
sau să fie exemplu.

Apoi cineva vru să stie
și întrebă
care lumină ar fi trebuit urmată.
Erau multe și așa grămadă
au facut să strălucească ochii
netezind căile
iluziilor noastre
cu promisiuni ce
n-au fost pronunțate.

OXIMOR AL CERULUI

E ca un nor
ce dispare, imens
dar eu m-am oprit
și îl pot urmări doar cu ochii.
Acum văd gol
un cer transparent
și aș vrea doar
să plouă
aceeași apă dintâi.

MARI SPERANȚE

Aș vrea să văd zâmbetul
pe chipul unei maici
chiar și atunci când
uitându-se în jur
nu găsește pe nimeni
să-i facă rugăciune.
Aș vrea să aud
mereu muzica
unui disc ce se rotește
chiar dacă ar veni în zbor din altă lume.
Aș vrea să-mi amintesc de tine
chiar și atunci când
carnea ce ne-a legat
va deveni hrană
stelelor ce nu vor ști
să strălucească separat.

SĂBĂIȚĂ, MAMA

Zâmbesti gândurilor
atunci când ajung goale,
le măsoți formele
hotărâști veșmântul
cel mai potrivit,
cusând cuvinte
ce ar fi putea fi spuse
fără să îngrădești
fără să le constrângi
a se ridica pe vârfuri
doar ca să alungi
puțina considerație.

CURBELE OCHILOR

După o clipă știam
că aș fi dorit încă ochii tăi
fixați în ai mei, să mi-i umple
să mi-i facă frumoși.
Oprii totul, dând forma scărilor
pe care urcau în fugă
descântecelile așteptării
cu fiecare treaptă, cu fiecare tur de rampă
era un gând despre noi
ce venea sau se întorcea.
Nu vedeam altceva, peste, deasupra
sau sub ochii tăi și cugetai
că toți ar fi trebuit să-i vadă.

Știam că și scările pot cobori
și că aceiași ochi puteau răni
dar nu-mi imaginam că apoi
aș fi putut privi aceiași ochi
Privindu-te cu aceiași ochi.

DANIEL PEDA**viața, dragostea și moartea**

viața, dragostea și moartea
vor fi luate prin surprindere
dacă porți
în buzunarul de la cămașă
o mână de poeme

chiar dacă lumina și întunericul
sunt două aripi
care nu pot cuprinde sufletul
în întregime

chiar dacă sărutul
e o azvârlire-n cer
sau o coborâre în infern

iartă-mă, tată

iartă-mă, tată
îți voi duce mai departe crucea poeziei
chiar dacă aripa noastră-i însângerată

iartă-mă, tată
căci lacrima noastră-i lumina
ce nu se va stinge niciodată

iartă-mă, tată
rămânem biserica firului de iarbă
chiar dacă inimile noastre se topesc în șoaptă

Poezia e o foiță de aur
de la un infinit la altul
de la nebunia unei flori de măr
până la focul unui amurg de gheață

Poezia aduce femeia
cu picioarele pe pământ
când plânsul devine
un început
al lumii
de după cuvânt

viața, dragostea și moartea
vor fi luate prin surprindere
dacă porți
în buzunarul de la cămașă
o mână de poeme

iartă-mă, tată
 că am sufletul simplu ca grâul
 și lumea-i de piatră

iartă-mă, tată
 dar mi-a venit rândul să te iubesc precum un părinte
 și sunt neputincios ca un mac pe o cale ferată

iartă-mă, tată
 pentru că privirile noastre ard ca o biată păpădie
 și ziua de mâine e o dunăre atât de-nvolburată

mama

când crezi că nu mai există cale de evadare
 din răul care dă cu tine de pământ
 sărută-i cât mai există zile-n calendare
 sărută-i mâna unicolui sfânt

chiar dacă a mai încărunit și-și poartă enigmatic rana
 din carnea sa exiști pe-acest pământ
 vrabia sufletului tău acolo își găsește hrana
 sărută-i mâna unicolui sfânt

chiar dacă nisipul devine o avalanșă în clepsidră
 și mierea strugurelui se întoarce-n aguridă
 sufletul tău, ca o azimă, de-acolo este frânt
 sărută-i mâna unicolui sfânt

cu frică de viață, dragoste și moarte

îți scriu
 cu frică de viață, dragoste
 și moarte

chiar dacă în privirile noastre
 toate ploile se întorc
 acasă

chiar dacă în tâmpile noastre
 ard flori de măr și liliac

și-n inimile noastre
 coboară îngeri îndorurați

și-n fiecare primăvară
 din plânsul meu
 îți faci rugăciune

iar eu
 mă ascund în sărutul tău
 de mine

iar eu
mă ascund de sărutul tău
printre cuvinte

chiar dacă eu te aștept
cu frică de viață, dragoste
și moarte

când totul se destramă

ești cenușă sau păpădie
ești cea mai simplă stea
un urlet
sau o iluzie

NICOLAE NISTOR

când totul se destramă
rămâi doar copilul
de mâine

prin mâinile tale trece viața

adâncul sau înălțimea
dragostea și lacrima

umbra ta
ești tu

SCRISORI DIN SINGURĂTATE

Astăzi, voi căuta luminile ascunse-n candelabre,
Rugile păstrate în altare,
Rozele întârziate pe sânii tăi,
Ale gurii tale nestemate,
Și chipul tău, cel desenat pe geam,
În sanctuarul cald și nepătat!
Cafeaua aburindă în nopțile ploioase,
Freamătul coapsei de mătase,
Iubirile fumegânde sub felinare,
Iubirea ta plecată într-o zare!
Astăzi, în târg, voi vinde crizanteme,
Parfum de sentimente și plăceri eterne!
Voi trece des pe același cheu,
Sperând să crezi în ce nu cred eu!
Bătut de vânt, ca un nătăng,
Scrisorile mă fac să plâng!
Aștept să îmblânzească marea
Chemarea ta și scrisoarea!

POEM CU NOI CARE SUNTEM PLECAȚI DEMULT

Iubito, nu înțelegi că despărțirea
apasă disperată pe clopotele reci,
iar noi cu sufletele stinse topim
pe piatră povești ce vor rămâne în noi
când drumul rătăcirii tale se înfundă
în răsturnata ceașca tristă de cafea,
eu mai aștept să revenim în lume
pe urmele făcute când viața ne dorea
pătrunde în sufletu-mi care te doare,
în lumea noastră de copaci cu vise,
mansarda unde noi ne păcăleam
inventând jocuri de iubire nepermise...
Este atâta frig în locul nostru sacru
în care cad pereții de atâtea lacrimi
și bate vântul cu frig și cu uitare...
Pe crucea noastră florile au adormit
cu fiecare anotimp ce ne apasă,
va crește iarba pe reavânul pământ,
iar noi vom fi statuile din piața
unde îndrăgostiții vor face legământ
să nu se piardă niciodată-n vânt
poveștile ce pleacă triste în pământ...

TERAPIA TORSULUI DE PISIC

pisicul meu mă iubește
indiferent ce cuvinte rostesc în gând
el mă aprobă
și stă cocoțat pe inima mea ca un fular
uneori nu știu cine vorbește din mine
viața este o toarcere de fericire
o terapie pentru zilele noastre
ce se îndreaptă cândva spre sfârșire
liniștea care merge prin casă
se leagănă în nopțile de veghe
el este străjerul care nu crede
că nemurirea este cioc de noapte
și face cercuri să te păstreze
în ceasurile înalte
când ai plecat în somn spre astre
un film la care mă privește

și apoi stă așezat pe capul meu
care nu doarme
privind imaginile care pleacă din mine
departe...

O STEA DANSÂND

Voi sfârși la magazia de vechituri
așteptând să urc într-o caleașcă
alături de iubirea mea iluzorie
hainele inutile
le fac cadou pe un leu
celor care vor să dea bine
care au timp...
coconii nemuriri
ascunși în lacul albastru
prea înalt să-l urce cineva
unde resemnații de la bază,
aplaudă pe cel
care a reușit dintre noi
El ne poate izbăvi...
sortez hainele
golesc buzunarele de invitații
și bănuți uitați
scot cartea mea de muncă expirată
pașaport pentru ascensiunea finală
acolo voi înota în albastrul stelelor
ultima baie
ultimul parfum
și nimeni nu știe dacă plâng
voi fi și eu o stea dansând

AMNEZIC DUPĂ RĂZBOI

Omul ținea minte numai cifrele
străzilor, blocurilor...
Avea număr pe cardul de pensionar,
alt număr pe cardul de sănătate,
și zarurile la el
de la jocul de table-ruleta lui imaginară
la care spera să câștige
Se săturase de orele suplimentare
la plimbat banii între bancomat și bancă...

Apoi cozile și plimbarea de dimineață în market
cu aparatul de fotografiat,
O pasiune pe stomacul gol
să înrămeze alimente nepermise,
în fiecare zi era militarul care trăgea o linie
pe peretele vieții,
așteptând liberarea,
în pași de front

FREMĂTÂND OBOSITĂ

Nici eu nu plâng, nici tu nu fugi
de plictiseala nopților lungi,
De ce ascunde noaptea asta tristă,
de parcă afară lume nu există.
Te plictisești de mine fără să dezlegi
jurământul în care nu mai crezi.
Se schimbă zilele de iarnă pură,
când fulgii de zăpadă prind ură,
când apele înghețate tac,
ce căprioară mai stă-n țarc?
Și nu ajung nici florile de iarnă
să mai refacă lacrimile în palmă.
Nici tu nu plângi, nici eu nu fug,
speranțele sunt ferecate-n fulg.
Doamne, ce drum în întuneric
pe străzile cu lampadare stinse
unde aleargă singurătatea în frig,
eu nici când ești aici, nu strig.
Indiferența ta mă sfâșie de moarte,
iar șoaptele sughit în noapte.
Tu ești aici, dar ești departe,
pare că Luna ne desparte.
Ea stă ascunsă în întunericul din noapte,
unde doar ochii mei lucesc departe,
tu dormi asemeni unui înger trist,
iar trupul meu de tine încă-i neatins!

VIOREL PLOEȘTEANU

Născut la 23 februarie 1972, com. Călmățui, jud. Teleorman
Domiciliul - Dublin, Irlanda (din 2010)

Studii

- Universitatea Creștină Dimitrie Cantemir, Facultatea de istorie, București
- Liceul Teoretic Tudor Vladimirescu, București
- Școala generală nr. 117, București

e-mail: viorel1ploesteanu@yahoo.com

website: www.viorel1ploesteanu.ie

pagină de autor: www.bibliotecadiaspora.eu

Cărți publicate:

- Ploaia (nuvelă), Ed. Semne, București, 2004. Ediția a doua (ePub), Itaca Publishing House, Dublin, 2021
- Ciorile albe (roman), Ed. MJM, Craiova, 2007. Ediția a doua Itaca Publishing House, Dublin, 2022
- Cu Dublinul în marsupiu (volum de proză scurtă, ePub), colecția Cititor de proză, 2011
- Fantasme (roman), Ed. Mantaua lui Gogol, București, 2014. Ediția a doua Itaca Publishing House, Dublin, 2022
- Nae Boierul. Ploaia (nuvele), Ed. Singur, Târgoviște, 2014
- Sâmburi (poezie), Ed. Singur, Târgoviște, 2015
- Elegiile întoarcerii (poezie), Ed. Singur, Târgoviște, 2017. Ediția a doua Itaca Publishing House, Dublin, 2023
- Are you happy? (proză scurtă), Ed. Mantaua lui Gogol, București, 2017
- Cuvinte în echilibru (articole), Ed. Mantaua lui Gogol, București, 2017
- de eu, de tu (poezie), Ed. Singur, Târgoviște, 2018
- Emigranții (teatru, ePub), Itaca Publishing House, Dublin, 2021
- 66 – poezii cantabile, Itaca Publishing House, Dublin, 2022
- Ziduri (eseuri, interviuri), Itaca Publishing House, Dublin, 2023
- Cufărul cu amintiri devoalate (proză scurtă), Itaca Publishing House, Dublin, 2024

Apariții în volume colective:

Proză:

- Primăvara esențelor, Ed. Panfilius, Iași, 2010
- Antologiile revistei Singur, Ed. Singur, Târgoviște, Ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2010
- Înghițiți de pustiu – amintiri din comunism, Ed. Self Publishing, 2014

Poezie:

- Esențe de primăvară, Ed. Panfilius, Iași, 2010
- Antologiile revistei Singur, Ed. Singur, Târgoviște, Ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2010
- Însemne, Ed. Docucenter, Bacău, 2010
- Vis și pasiune, Ed. Panfilius, Iași, 2011
- Writing home – The new Irish poets, Dedalus Press, Dublin, 2019
- RoReland – poems for another life, Itaca Publishing House, Dublin, 2023

Prezent în volumul O altfel de istorie a literaturii române contemporane, vol. IV – autori Dan Șalapa, Ștefan Doru Dăncuș, Ioan Adrian Mironov, Editura Singur, Târgoviște, 2016

Referințe critice:

Fănuș Neagu, Alexandru Cistelecan, Nicolae Iliescu, Fănuș Băileșteanu, Ștefan Doru Dăncuș, Constantin P Popescu, George Coandă, Virginia Paraschiv, Emanuel Pope etc.

Apariții în revistele literare:

Itaca (Dublin), Literatorul (București), Alternanțe (Germania), Singur (Târgoviște), Lamura (Craiova), Ecouri literare (Suceava), Cetatea lui Bucur (București), New York Magazine (SUA), Memoria slovelor (Rm. Vâlcea), Porțile Nordului (Baia Mare), Banchetul (Deva) etc.

Inițiator, fondator și donator al Bibliotecii „Fănuș Neagu”, Dublin (2011).

Membru fondator și coordonator al Centrului de promovare „Itaca” – Dublin (din 2012).

Membru fondator și redactor-șef al revistei Itaca, Dublin (2013).

Coordonator al concursurilor literare „Peregrinări”, proză și poezie, organizate anual în Dublin, cu participare internațională.

Coordonator al Distincțiilor revistei Itaca pentru Cartea anului – Diaspora

Fondator și Președinte al Itaca Organization Dublin (2017-2018; 2020-2021)

Fondator și administrator al site-ului Biblioteca Diaspora (2019-)

Fondator și editor al Itaca Publishing House, Dublin (2020-)

Coordonator al Revistei Timpul Irlanda (2020-2021)

Distins cu premiul Editurii Napoca Nova, pe anul 2013, pentru promovarea literaturii române în diaspora.

POEME de Viorel Ploeșteanu

în Kilmore Quay seara

la pubul lui Kehoe
din Kilmore Quay
stăteam la masa plină de pahare
de lângă fereastra ce da spre biserică
adusesem poezia cu noi
dar poezia era afară
între casele cu acoperiș de paie
o lăsasem aici cu un an în urmă
în luna noastră de miere
s-o regăsim în fiecare toamnă devreme
coniacul tău încălzit stă atât de bine
lângă berea mea brumată de rouă
iar ploaia de-afară ne spune că-i bine
la pubul lui Kehoe sunt mesele pline
cum noi suntemcum zilele sunt
între pahare golite de vorbe

Ultimii pescari din Kilmore Quay

bătrânii bărbați cu mâini mari
prietenii ai Mării Irlandei
de generații întregi
după ce își lasă peștele în micul port
își petrec diminețile
negreșit
la cafeneaua lui Maureen
cea cu gura mare și ochi umezi
unde amestecă odată cu ceaiul
cu mișcări domoale și blânde
întâmplări de pe marea întunecată
cu amintiri din tinerețe
și cu teama că bărcile lor
învățate cu valurile
vor putrezi curând la marginea mării
acoperite de alge și sare
sub privirile asprei Maureen
povestind cu glas de-acum domol
turiștilor grăbiți să n-audă
despre ultimii pescari din Kilmore Quay

moartea are preț bun

moartea are preț bun
săptămâna asta
s-au plictisit de ea
nu o mai vor
așa că i-a scăzut valoarea
acum e în trend viața
speranțele
vanzătorii de iluzii fac bani buni
oamenii fac credite cu dobândă mare
pe care nu le vor plăti niciodată
pentru numai o fărâmbă de viață
moartea are preț bun în timpul ăsta
acum e de luat
cât mai multă
pentru vremea când
o moarte cinstită va fi
de zece ori mai scumpă decât
o viață mințită prost

fata cu o cutie de violoncel

o văd în fiecare dimineață
între Ranelagh și Ballsbridge
mereu cu fața spre soare
atunci când e
sau norii-s puțini
cară în spate o cutie de violoncel
neagră și rigidă
cum este și mersul ei
în ciuda tinereții
îmi pare că aud ieșind din acea cutie
povești și jocuri de copii
și glasuri de mame strigându-i
prefăcându-se supărate
fata aceea cară în spate o lume
pe care eu am pierdut-o de mult
în ultima zi în care am văzut-o
când a intrat pe Appian Way
cutia îi înflorise

în urma ei a rămas
o mireasmă de primăvară în ecou
și o stradă fără poveste

insectar

pe cer aleargă păsări mici
ca niște puncte
un desen
sunt poate gânduri

sau poate nici
n-am apucat să mă gândesc
e kerosen
lăsat din aripi de niște păsări mari
ca niște monștri
un coșmar
din mările întoarse
calamari
golesc cerneluri într-un insectar
să scrie nume-albastre
de furnici

DAN MITRACHE

Mesaj de dragoste

Și n-am să-ți spun că-mi este dor de tine,
Pe unda unui gând plecat stingher,
N-am să-ți mângâi cu șoapte de vers fața,
N-am să te strig, cătând în van spre cer...

Când ochii ridica-vei către astre,
Steluța noastră, sus o vei vedea
Pulsând sublim din împliniri albastre
De simfonii în noți de catifea.

Te-ntrebi de ce rezistă steaua-n boltă,
Cine o ține-n cer spre-a lumina,
Care îi este forța, seva, hrana?
O ține-acolo sus... inima mea!

Donație

Îți las, de pleci,
Sărutul meu,
Îți las
Secunda mea de mângâiere

Și îți mai las
Un colț din suflet,
Doar al tău,
Cu drag îți las, iar tu
Să faci ce vrei
Cu ele.

Îți las iubirea mea de tine,
Dintr-o tornadă de amor
Și îți mai las o jumătate
Din ceea ce se cheamă...
Dor!

Policromie nebună

Sub luna de smarald
Pe iarba violetă
Te-aștept tentacular
Să te îndrepti spre mine...

Roșii copaci mângâie
Plângându-mi pe tăcute
Creștetul meu cel galben
Ce cată către tine.

Aud foșnind albastru
Frunze pustii în noapte
Sided, ca și făptura
Ce iată, s-a ițit!

Roz este cerul nostru
De norii plini de sare,
Portocaliu obrazul
Cu care te-am primit...

Necromă vii, deci neagră,
Cu ochii albi de patimi
Pe care, cât ți-aș cere,
Tu n-ai sfârși de spus

Și-ntr-un târziu salpetru,
Cianozat de vicii,
Mă-nchid în mine însumi
Cu plumb privind... în sus!

ne-am zâmbit

în ziua aceea
două raze evadau din soare
iluminându-ne ceruri
întrebări exclamații furtuni
ascultam privirile
ne vorbeam uimirile
așterneam trăirile
captivi dorințelor
în fulger arzând
ne-am zâmbit
plângându-ne mâinele solitar
din altă dimensiune
norul de fluturi
învăluia virgulele noastre
zburându-le în noi
nеспuse fluvii de cuvinte
curgeau pe suflete șiroi
bancă de căldură
în arealul speranțelor
atunci
degetele noastre s-au atins
prima dată flămânde

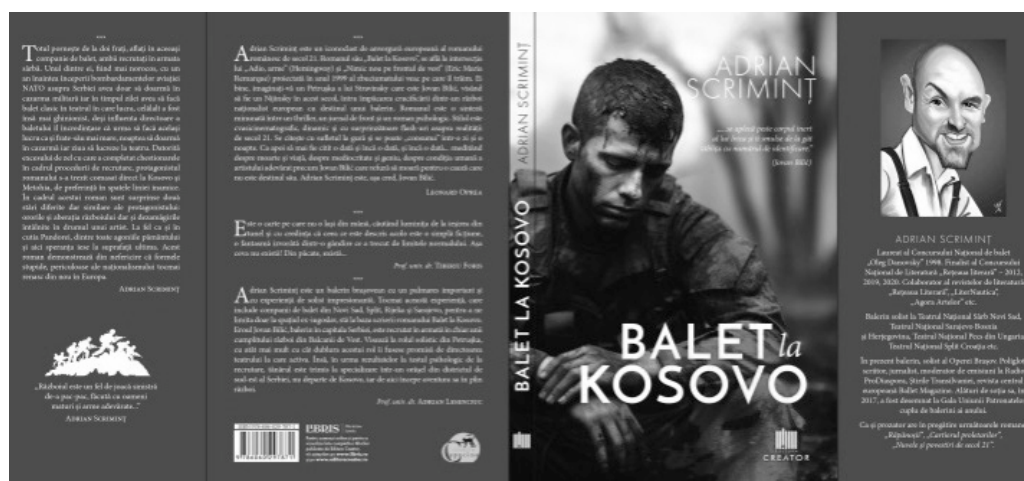
ROMANUL - „Balet la Kosovo”

ADRIAN SCRIMINȚ

Lansarea romanului de război „Balet la Kosovo”

Premieră în lumea literară din România: lansarea romanului de dramă și război „Balet la Kosovo” de Adrian Scriminț. Potrivit criticilor, această lucrare este momentan unică prin felul ei de a fi, și anume că nici sârbii și nici kosovarii nu au abordat încă în literatură problema delicată a acestui război etnic, cel de la Kosovo. Destul de rară și introducerea baletului în literatură, a destinului unui balerin, a detaliilor ce se ascund în spatele cortinei, pentru că publicul vede doar partea strălucitoare a acestei meserii iar balerinii scot la suprafață mereu doar luciul acesteia. Încă un factor rar în literatura autohtonă este faptul că nu s-a mai scris demult un roman de război.

Patru ingrediente m-au inspirat să scriu această carte. Prima inspirație se află în imensitatea atrocităților publicate în presa ambelor părți, atât cea kosovară cât și cea sârbă. A doua o reprezintă poveștile oamenilor pe care i-am întâlnit în cale, oameni care și-au trăit propriile drame sau le-au auzit de la mulți alții – având în vedere că am lucrat ca balerin pentru o perioadă de 12 ani în diverse țări ale fostei Iugoslavii, țări precum Serbia, Bosnia și Croația. Fiica mea s-a născut în Sarajevo, de exemplu. A treia inspirație o reprezintă chiar trăirile mele, surprins fiind pe teritoriul Serbiei pe toată perioada bombardamentelor NATO. Am fost singurul străin din 22 care a tolerat să rămână în război și să ducă aport actului artistic pe scena Teatrului Național Sârb din Novi Sad, deportat fiind în patrie imediat după încetarea războiului de către poliția militară Sârbă. Ultimul ingredient ar fi cel mai important în conceperea unui astfel de roman, și anume propria fantezie a oricărui scriitor, căci mulți dintre ei intră în capcana invocării faptelor trăite, fără să aibă dibăcia și subtilitatea așezării proprice a cuvintelor pe foaie, vital fiind luciul narațiunii.

Ce cuprinde în mare acest roman? După cum este expusă o succintă descriere a acestuia pe prima clapă a cărții, totul pornește de la doi frați, aflați în aceeași companie de balet, ambii recrutați în armata sârbă. Unul dintre ei, fiind mai norocos, cu un an înaintea începerii bombardamentelor aviației NATO asupra Serbiei avea doar să doarmă în cazarma militară iar în timpul zilei avea să facă balet clasic în teatrul în care lucra, celălalt a fost însă mai ghinionist, deși influența directoare a baletului îl încredințase că urma să facă același lucru ca și frate-său mai mare, noaptea să doarmă în cazarmă iar ziua să lucreze la teatru. Datorită excesului de zel cu care a completat chestionarele în cadrul procedurii de recrutare, protagonistul romanului s-a trezit comasat direct la Kosovo și Metohia, de preferință în spatele liniei inamice. În cadrul acestui roman sunt comasate două stări diferite dar similare ale protagonistului: ororile și aberația războiului cât și dezamăgirile întâlnite în drumul unui artist. La fel ca și în cutia Pandorei, dintre toate agoniile pământului și aici speranța iese la suprafață ultima. Acest roman demonstrează din nefericire că formele stupide, periculoase ale naționalismului tocmai renasc din nou în Europa.

Sunt laureat al Concursului Național de balet Oleg Danovsky 1998. Finalist al Concursului Național de Literatură „Rețeaua literară” - 2012, 2019, 2020. Calobarator al revistelor de literatură „Rețeaua Literară”, „LiterNautica”, Agora Artelor, Cronopedia, Ballet Magazine etc. Balerin, solist la Teatrul Național Sârb Novi Sad, Teatrul Național Sarajevo Bosnia și Herțegovina, Teatrul Național Pecs din Ungaria, Nordharzer Stadtebung Theater Halberstadt din Germania, Teatrul Național Split și Rijeka din Croația etc.

În prezent balerin, solist al Operei Brașov. Poliglot. Scriitor. Jurnalist, moderator emisiuni la RadioProDiaspora, Știrile Transilvaniei, revista central europeană Ballet Magazine. Alături de soția mea în 2017 am fost desemnat la Gala Uniunii Patronatelor cuplu de balerini ai anului.

Prozatorul are în pregătire următoarele romane: „Răpănoșii”, „Cartierul proletarilor”, „Nuvele și povestiri de secol 21”.

Lansarea romanului „Balet la Kosovo” a avut loc în foaierea Operei Brașov în data de 21.06.24 ora 18.30. La eveniment au ținut cuvântul scriitorul de însemnătate central europeană Leonard Oprea, profesorul Dr. universitar, poetul Tiberiu Foriș; conferențiarul universitar, doctor în filologie - Virgil Borcan; managerul editurii Creator - Petru Irinel Merlușcă și consilierul local Lucian Pătrașcu, care a vorbit despre însemnătatea culturii și a literaturii la Brașov, inclusiv despre susținerea Consiliului Local a acestor semnificative ramuri. Prefața cărții a fost întocmită de președintele Uniunii Scriitorilor Români filiala Brașov – Adrian Lesenciuc, și postfața de poetul Tiberiu Foriș.

Coloristica lansării a fost dată de artiști precum „Cvartetul Impresione”, trupa Vibe, balerini Operei Brașov - Daria Nicoară și Teodor Pătrașcu, a cântat și tânăra artistă Otilia Scriminț – elevă a Liceului de Muzică Tudor Ciortea din Brașov, secția canto clasic, în sfera unei săli arhipline. Am avut chiar cititori care au stat în picioare. Ca parteneri media au fost întâlniți cei de la trustul Știrile Transilvaniei, cei de la Radio România Brașov și RadioProDiaspora. Evenimentul a fost prezentat de omul de radio Bianca Bucă.

Adeseori sunt întrebat dacă scrisul are legătură cu baletul. ARE! În primul rând arta nu are granițe, artistul este un ambasador al generației sale, umblă mult și nu are interdicții. Cu voia lui sau fără, își atrage aventuri, trăiri, lucruri care merită a fi povestite. Dumnezeu mi-a dat prin căile sale filozofice cam tot ce am vrut de la viață, dar prea rar cum am vrut eu, ci de cele mai multe ori cum a vrut el. De multe ori dorințele mi s-au adevărat atât de târziu, încât mi-am spus că sunt bine venite, dar simțeam că nu mai am nevoie de ele. Sute de întrebări mi-am adunat în cei 30 de ani de carieră: de ce am staționat atât de mult pe teritoriile Iugoslave?, de ce am nimerit în țări în care nu eram plătit la timp?, în țări cu embargouri, vize, izolare, foame, stagnare și singurătate. De ce nu am reușit să mi se îndeplinească țelul rapid, să folosesc Iugoslavia ca tranzit, să ajung să dansez în Germania? De ce Creatorul a ținut morțiș să dansez pe timp de bombardamente? Aceste sute de întrebări mi le-am transpus și în această carte: „BALET LA KOSOVO”, venind cu răspunsurile, cititorul fiind dator să o știe.

Scrisul ARE legătură cu baletul! Am sute de apariții la scenă, urmând călăuzirea zeiței Terpsihora, multe dintre ele m-au bucurat, m-au reprezentat, altele, îngrijorător de multe, NU. Am fost un mercenar al dansului, am dansat în misiunile care mi-au fost desemnate. Nu au avut cum să mă reprezinte toate rolurile și nici nu am avut cum să

joc prin toate imensitățile acestora, multe pe care mi le-am dorit să le interpretez mi-au scăpat, dar, prin intermediul scrisului, dansez mai departe, mă metamorfozez eu însumi în balerinul care joacă în rolul pe care și l-a dorit și nu i-a fost desemnat. Măcar acolo. Bine remarcă un mare scriitor pe coperta romanului: „Adrian Scriminț este, așa cred, Jovan Bilić” – eroul romanului...

Din destăinuirile scriitorului, balerinului Adrian Scriminț

Dacă nu așa fi fost balerin cu siguranță că aș fi fost un altfel de Adrian Scriminț. Nu pot însă să spun că la încarnare mi-aș dori să fiu din nou balerin. Nu pot fi chiar atât de fals și ipocrit. Baletul îți conferă și victimizări sociale, nu numai senilități – că atunci când dansezi și te desprinde sufletul, se duce în Olimp, și apoi revine la realitate, bla, bla bla... ca să-i citez pe alții.

Tatăl meu a fost cel ce m-a dat la balet. A fost dus cu arcanul pe când era în armată la un spectacol de balet. Se întâmpla prin anii 60. Solista principală în spectacolul „Lacul lebedelor” era Maia Plisetskaia. Și-a jurat că toate fiicele sau fiii îi vor fi balerini. A avut cinci feciori. Pe toți i-a dat la balet. Eu am rămas singurul înrădăcinat, ei au luat mai târziu calea boxului.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu a vrut să mă facă electromecanic de locomotive, așa că soarta m-a dus către liceul CFR. Mie însă îmi intrase baletul în sânge. Îl făceam din clasa a patra. Mă încânta mai mult ca un sport decât ca o artă, îmi plăceau săriturile și „schemele” de balet. Mă întreceam în progres cu mine însumi. Marele noroc al meu a fost că nu mi-a luat examenul de treaptă, și am fost redirectionat către seral. Așa că mi-am luat inima în dinți și am bătut la ușile Teatrului Muzical din Brașov. Am făcut vreo doi ani de ucenicie pe acolo, până când a venit din Chișinău un maestru rus - Ivan Fleancu – și mi-a zis: „Începând din 9 mai 1992 ești angajat la noi.” M-a trimis și la Liceul de coregrafie din Brașov, pe care îl făceam în paralel cu liceul CFR seral. Dimineața studii teatrale, seara baliverne. Am studiat cu liceul de coregrafie 3 ani, le-am devenit șef de promoție dar comisia de examinare nu a fost de acord să îmi dea diploma de bacalaureat, poate că aveau dreptate: la seral materiile îmi erau cele de tehnologia materialelor, electromecanică, fizică, atelier etc, pe diploma de balet a celorlalți colegi ai mei mai norocoși apăreau materii precum arta actorului, estetică, filozofie, grimă. Mi-am luat bacalaureatul tot cu CFR-ul.

A trebuit să mă autodidactez, să lucrez cu măștri adevărați, să îmi intuiască carențele. Nu aveam timp de cluburi, discoteci, curtoazii. Începând baletul profesionist din clasa a zecea (nu îl pun la socoteală deloc pe cel de casă de cultură pe care l-am început din clasa a patra deoarece nu există nici măcar un termen minuscul de comparație), am frecat la propriu sălile de balet. Și în deplasări sau concedii, în timp ce colegii mergeau la mare, vizitau muzeele, centrele orașelor, se distrau, eu stăteam zăvorât prin hoteluri și exersam baletul. În concedii lucrăm ca în filmele motivaționale, ieșeam în câmp, în afara orașului, pe marginea căii ferate, defrișam spinii, înlăturam cioburile de sticlă și îmi făceam sala de balet de peste vară, căci cea originală, a teatrului, era închisă. Pe când mă baletam, spectatorii îmi erau călătorii trenurilor internaționale care opreau la lumina roșie a semafoarelor.

Au venit și rezultatele. Cei cu distracția au rămas de-a lungul vieții captivi doar într-un singur loc. Timp de 12 ani am lucrat în 6 teatre internaționale în cinci țări diferite, le dezvălui cititorului în ordinea ierarhică: Teatrul Național Sârb din Novi Sad - Serbia, Teatrul Național Pecs din Ungaria, Teatrul Național Split din Croația, Stadtebung Theater din Halberstadt Germania, Teatrul Național Rijeka din Croația, Teatrul Național Sarajevo din Bosnia și Herțegovina. Unele din aceste teatre mi-au adus împliniri repertoriale și incontestabile cărți de vizită: am dansat în spectacole precum „Lacul lebedelor”, „Spărgătorul de nuci”, „Giselle”, „Carmina Burana”, „Zorba grecul”, „La fille mal gardee”, „Peer Gint” și multe altele. Am cunoscut din perioada 1995-2007 artiști pe care îi văd și acum jucând prin filme sau spectacole. O altă bogăție cu care m-am întors din lume a fost că am învățat șapte limbi străine: engleză, franceză, maghiară, sârbo-croată, rusă, italiană, germană.

În 2001 am cunoscut-o pe Alexandra. În timpul verii lucra în sala de balet în loc să își vadă ca absolut toate celelalte balerine de dus la mare și distracții. Lucrul acesta voluntar al ei m-a dus la decizia să o iau cu mine în străinătate, pentru că mă gândeam că dădusem de o fanatică. Fanatic la fanatic trage, legea atracției universale, și îi numeri pe degetele de la o mână. Nu am putut să o aduc în Teatrul Național Split ci doar în T.N Rijeka, la 450 de kilometri depărtare. Dar iubirea și raritatea ne-au apropiat. Ne vedeam cam cinci zile pe lună. Problema cea mai mare a fost atunci când mi s-a realizat visul, ca după 10 ani de tranzit prin Iugoslavia să ajung cu greu în Germania. I-am zis directorului că preconizez să îmi aduc și iubita la el în companie. Mi-a zis că nu are nevoie de iubite, deși Alexandra mea, înainte de toate era balerină. Am fost cel mai rapid demisionant din istoria companiei respective. M-am întors din Germania direct în Rijeka și m-am logodit cu Alexandra. După un an de staționare în Rijeka ne-am mutat în Sarajevo, în Bosnia și Herțegovina. Acolo avea să se nască fiica noastră Otilia.

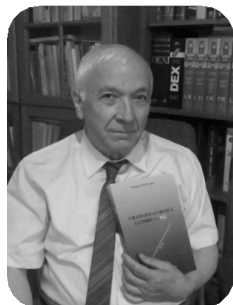
Nu prea ne-am bucurat când ni s-a născut fiica. Administrația teatrului Național Sarajevo nu prea a mai știut să facă diferența dintre o balerină de bar de noapte și una a unui teatru național. Când mi-a rămas soția gravidă, pregăteau deja alte contracte tacite pentru un cuplu de balerini ruși. O altă decădere a noastră ne-a fost adusă de marile legături de prietenie dintre noi și echipa corpului diplomatic al Ambasadei României din Sarajevo, relații care nu au convenit administrației teatrului, căci ni se țineau prea mult pașapoartele la ei în birou, ni se fotografiau toate vizele, ni se pasau documente ale tuturor angajaților pe care trebuia să le ducem pe la tot felul de birouri din afara teatrului, și multe altele, spre nedumerirea alor noștri, așa că tot începeam să punem administrației deranjante întebări. Le-am dejucat drumul spre victimizare socială. A intervenit sindicatul teatrului și Ambasada României. Ne-au mai ținut un an la insistențele celor două entități. La întoarcerea în România Alexandra a trebuit să se angajeze după jumătate de an după ce născuse, căci nu avea nicio protecție socială. Ne-a fost greu să ne acomodăm după revenirea în țară. Acum nu am mai da România, datorită statutului social pe care l-am realizat în activitatea culturală extrateatrală. Am devenit un cuplu de balerini notoriu, cel puțin la nivel local, răsplătiți cu două premii pe cultură de-a lungul acestor ani de către comunitatea brașoveană. Dintr-un top 50 al personalităților brașovene, organizat în 2016 de către Agenția Metropolitană (Primăria Brașov), am ieșit personalitatea numărul 41 a localității, după mine urmând actorul Jean Paler. Am fost invitat să candidez și pentru

consiliul local și cel județea, inclusiv pentru Camera Deputaților, fiind în 2016 primul balerin din istoria României care bătea la ușile Parlamentului.

Baletul înseamnă împlinire și năpastă în același timp. În Novi Sad am lucrat cu cei mai mari maeștri posibili, de la teatre rusești sau ucrainiene. M-au prins însă și bombardamentele Nato pe toată durata lor, fiind singurul străin din cei 22 de străini angajați ai teatrului care a tolerat să rămână să lucreze acolo pe durata războiului. Îmi era mai tare frică de sărăcia din România decât de niște bombardamente survenite în Serbia. De-abia spre sfârșitul războiului am avut probleme. Mi s-a confiscat pașaportul de către poliția militară sârbă, târât fiind prin tribunale pentru fapte care nu puteau fi spuse. Am fost deportat pe urmă din Serbia, pașaportul mi s-a înmânat, îndeosebi la presiunile exercitate de presa internațională. De-abia anul acesta, în 2024, când m-au chemat să mă premieze, căci m-au ținut minte că nu i-am părăsit pe timp de război, am aflat că staționarea mea în Teatrul Național Sârb prezenta îngrijorare, deoarece sub teatru, în buncărul antiatomic, se aflau stocate arme de ultimă performanță pe care le putea deține o țară precum Serbia în 1999, inclusiv teatrul colcăia de poliție militară îmbrăcată în haine civile. Mă bucur că Dumnezeu a hotărât să fiu scos cu forța din acea gaură neagră. Salariile întârziu groaznic, ca să îmi fac rost de bani lucrăm prin casele de vacanță ale sârbilor, plantam stubi de viță de vie, betonam, împingeam roaba, de toate, și nu exista duminică în care să nu mă izolez în sala de balet, să muncesc la cea mai dură meserie din lume și să visez că într-o bună zi voi pleca de acolo spre o țară cu o plată mai bună și o iubită, pentru că eram înconjurat zilnic de fete și nu aveam niciodată vreo una – asta e o altă năpastă a balerinului, căci în țările oropsite economic balerinele își doresc siguranța zilei de mâine, nu șpagate.

Ceea ce povestesc eu nu trebuie să exercite îngrijorarea celor ce vor să urmeze arta. Cultura este fragilă și vulnerabilă, însă îți poate aduce și trăiri sufletești personale, trăiri aduse de artiști și trăiri aduse publicului pentru care prestează. Sfatul meu pentru toți cei ce vor să ia calea scenei în țări balcanice, central europene nesuținute prea mult de cine trebuie, este acela să își urmeze cu toții fericirea. Clipele nefaste ale cuiva pot fi împliniri pentru altcineva. Destinul fiecăruia este individual. Eu oarecum nu mi-l regret pe al meu, am adunat aventuri pe care le voi transpune în romane, precum „Balet la Kosovo” cel de față, urmând romanele sociale „Răpănoșii” și „Cartierul proletarilor”...

UN CLASIC POSTMODERN (PETRU PISTOL LA 80 DE ANI)

ȘTEFAN GĂITÂNARU

1. Despre Pistol Petru am aflat din întâmplare. Eram la un examen de istoria limbii, cu regretatul Academician Dimitrie Macrea, cu care am avut o dispută despre evoluția comparației adjectivale de la latină la română. L-am contrazis, deși știam că este un profesor foarte exigent. I-am dat exemple din poezia clasică (nu aveam atunci la îndemână texte din latina populară, cum ar fi trebuit). A acceptat argumentul și, foarte interesat, m-a întrebat unde am învățat latină, la ce liceu.

Când a auzit că la Vâlcea, s-a luminat la față: Da, da, de la Vâlcea este șeful latiniștilor, Nicu Barbu. Eram mândru. Nu de Nicu Barbu, ci de profesorul meu de la Vâlcea, Ion Vega, cel care mi-a insuflat, la modul profund, pasiunea față de latină.

Când am reluat anul următor cursurile de latină, l-am întrebat pe profesorul meu Mihai Nichita despre N.I. Barbu, spunându-i că și eu sunt din Vâlcea. Era mirat: Cum, nu-l știi pe N.I. Barbu? (ulterior i-am căutat cărțile, ba chiar o carte de sintaxă a limbii române, care punea, pentru vremea aceea, foarte multe probleme). Apoi a adăugat că există o tradiție a vâlcenilor clasiști. Mi-a vorbit de Mariana Băluță, care preda deja în facultate și, mai recent, de Alin Popescu și de Pistol Petru.

Când am ajuns la Vâlcea, în 1974 (predam în completare de catedră orele de latină de la Lahovari și, în plus, de la liceele Sanitar și Pedagogic), l-am întâlnit ca profesor de latină la Liceul „Mircea cel Bătrân”.

Ne-am împrietenit și prietenia aceasta ține, coerent, de 50 de ani.

După ce am plecat la Pitești, în 1976, am continuat, mai rar este adevărat, acele întâlniri conviviale, de care, se pare, amândoi aveam nevoie. Mai ales eu, de bună seamă. Așa se face că, atunci când a apărut ocazia, l-am chemat să ia cursurile de limbi clasice de la Facultatea de Teologie, pe care eu am propus-o și pentru care am insistat în Senatul Universității, drept pentru care promisem și sarcina de construire efectivă a noii secții (planuri de învățământ, state de funcții etc.). Așa se face că domnul profesor Pistol, cu lucrările pe care le-a avut, a concurat direct pe un post de lector universitar.

Trebuie să recunosc că primul interes era al meu: aveam nevoie de un reper în devenirea mea profesională, de un coleg care venea de acolo de sus, de lângă savantul N.I. Barbu și de lângă clasicista Mariana Băluță. E adevărat că, auzind de prietenia noastră, profesorul nostru iubit de latină Ion Vega, ca să mă protejeze, îl avertizase că eu am fost cel mai bun elev al lui. Nu știa profesorul nostru că nici eu, și poate în mai mare măsură nici Petru Pistol, nu aveam, pe lângă păcatele noastre, pe acela al trufiei.

Am avut în schimb, amândoi, vocația prieteniei, care durează, cum se observă, și astăzi.

Cu două lucruri am rămas dator în această prietenie. În primul rând că nu i-am spus niciodată că m-am folosit de el ca de un reper pentru propria muncă.

Astfel, când a venit în 1991, trebuia să publice rapid suporturi de curs pentru latină și greacă. Am discutat despre asta. Dar eu m-am întreat: Tu ce faci? Așa am început să lucrez la prima parte a gramaticii limbii române, *Morfologia*, pe care am publicat-o în anul 1992. E o carte la care țin foarte mult, în sensul că mă reprezintă (adică, dacă ea este bună, eu sunt bun; dacă nu, nu).

Am discutat apoi despre înscrierea la doctorat (eu mă înscriesem deja de un an). A zis da. Dar eu m-am întreat: tu când îl termini pe-al tău? Așa m-am mobilizat și cu multă muncă l-am terminat în 1993.

S-a înscris și el mai târziu, la profesorul Eugen Cizek, care, în vremea aceea, era considerat cel mai mare specialist din lume în literatura latină. I-am zis domnului Pistol că este nebun, pentru că, prin exigența sa, Cizek era un monstru. E adevărat că un *monstrum eruditionis*, dar calificativul rămâne.

Și-a terminat doctoratul la nivelul de demnitate pe care i l-a propus mentorul său, ocupând, în regim de excelență, unul dintre puținele locuri rămase mai libere în patristica creștină.

A tradus, a editat și interpretat opera lui Lactantius, devenind cel mai de seamă exeget al acestuia în plan european.

Exemple cu emulațiile de acest fel, pe parcursul celor cinci decenii, ar putea continua. Îndrăznesc astăzi să cred că ne-au folosit la amândoi. Mie în orice caz.

Așa că, să începem cu o întrebare: Cine ești dumneata, domnule Pistol?

Să plecăm de la nume. Am mai verificat o dată *Etimologicon*-ul, carte pe care a apreciat-o foarte mult regretatul academician Grigore Brâncuș, dar, în sectorul antroponime nu l-am găsit. Dând-o pe glumă, cu referire la comedia numelor dintr-o revistă de provincie (*Acolada* din Satu Mare), autoarea articolului se întreabă: *În cine trage Petru Pistol?*, de unde se poate deduce că e vorba de un pistolar (Petru nu poate fi un instrument, ci un agent).

Adevărul este că prin anii 1544, în orașul italian Pistolia (la 30 de km de Florența), un ceh sau, se pare, un german, a făcut un tun de jucărie care a funcționat. De aici *pistol*.

Dar, dacă un preot nu poate să poarte arme, nu poate purta nici nume de armă. Aceasta conduce la sensul omonimului *pistol 2*, atestat în aceeași perioadă cu *pistol 1* (armă) cu sensul de „monedă de aur cu valoare de 10-20 de franci” (cf. *Grand dictionnaire étymologique et historique du français*, 2011). Probabil că există o legătură între valoarea jucăriei letale de atunci și valoarea monedei de aur.

Sensul *pistol = monedă* este atestat prima dată în limba română într-un dicționar de buzunar român-francez/francez-român al renumitului profesor de franceză V.I. Vaillant, din 1839. Fiind un dicționar mic, în el sunt trecute cuvintele importante. Sensul „armă” este menționat la noi în *Letopisețul* lui Miron Costin, care însă a fost publicat târziu, abia în 1845, în *Letopisiștile Țării Moldovii*, de către Mihail Kogălniceanu.

Prin urmare, și din punct de vedere argumentativ și ținând cont de momentul aniversar de astăzi, Pistol înseamnă, pentru clasicismul românesc, pentru cultura națională și, bineînțeles, vâlceană, o monedă de aur.

Argumentația este simplă: asociația dintre un nume de persoană și un nume de instrument este foarte rară: nu se spune Ion Cuțit, ci Ion Cuțitaru; Marian Tunu – Marian Tunaru; Ion Scripcă – Ion Scripcaru. Singura rezervă la acest raționament este că numele proprii și

cele comune răspund diferit la principiul care proclamă arbitrarul semnului lingvistic. Cele proprii au un grad de motivare mai mare, ceea ce coincide cu opțiunea noastră.

Cuvântul *pistol* atașat unor nume de persoane conservă sensul vechi al termenului, pe care vorbitorii nu-l mai simt, deoarece moneda a dispărut, iar arma a rămas.

A doua datorie, poate cea mai importantă, cu care am rămas față de personalitatea profesorului Petru Pistol a fost că într-o întâlnire prietenească dintre noi să-l sfătuiască să nu joace totul pe cartea poeziei. Era în perioada în care studiul latinei în școli intrase în derizoriu. Profesorul era dezamăgit, dar își găsea refugiul în poezie. Nu știam atunci că luase niște premii semnificative pentru versurile sale. Dar știam, și mulți dintre noi mai știm, ce înseamnă (ca ambiață psihică și nu numai) ca, după o perioadă dură de studii, în care tu ai vrut și în mare măsură ai reușit să ajungi cel mai bun, să rămâi la cheremul inspectoratului și al directorilor de școli. Așa că am exclus confortul provincial și hedonismul poetic, în care erau pe cale de a se complăcea unii. Era de muncă: cercetare, doctorat, cărți. Petru Pistol nu era omul care să nu reacționeze la astfel de provocări. Cât despre poezie, acum cred că se putea merge cu ea în paralel, dar nu eu trebuia să iau această decizie. Astăzi, privind lucrurile, și cunoscând personalitatea puternică a prietenului meu, îmi dau seama că nu eram eu atât de important și de influent cât să produc o deturnare.

2. Profesorul Pistol are, ca fiecare dintre noi, două componente mai importante ale structurii sale interioare: inteligența rațională și inteligența emoțională.

Cu inteligența rațională a învățat limbile clasice (greaca și latina) și, dintre cele moderne, franceza, germana și, mai mult ca sigur, rusa. Cu aceste aptitudini și-a scris cursurile de greacă și latină, studiile multiple și celelalte cărți de știință.

Inteligența afectivă a urmat două căi.

În primul rând, cu aceasta a recompus (retrăit) la lectură cărțile de literatură (poezie, proză, teatru) pe care, trecându-le prin filtrul rațional, le-a interpretat în multe studii de critică literară.

În al doilea rând, s-a manifestat în creația poetică, publicând acum, la aniversare, un studiu consistent cu creațiile poetice de altă dată, trecute, probabil, printr-un filtru actual.

În privința criticii literare, putem răspunde acum la una dintre întrebările de altădată: în cine trage domnul Pistol?

Se cuvin, la început, câteva cuvinte despre formula critică pe care a exersat-o în mai toate studiile care conțin interpretări ale altor cărți.

Cadrul general este acela al unei critici de întâmpinare, ocazionale, menite să propună lectorilor operelor respective itinerarii de lectură.

Printre criticii profesioniști din România, și mă refer la cei mari, puțini sunt cei care au în baza lor de date culturile greacă și latină, atât de bine asimilate, în toată complexitatea lor (de la tratatele de poetică, până la cele de filozofie-teologie).

Aparatul său critic (interpretativ) a constatat în raportarea cărților analizate la conceptele și adevărurile perene ale culturii antice, considerate, după propria mărturisire, o adevărată arhivă a civilizației europene.

Eugeniu Coșeriu într-un studiu al său mai vechi *Determinare și cadru* (=context) amplificat apoi în lucrarea lui celebră *Lingvistica textului. O introducere în hermeneutica sensului*, a demonstrat că elementul de noutate în creația poetică (poiein = a crea ceva nou,

nu a reproduce după un anumit tipar), constă în sugestia prin care un cuvânt trimite la un context dinafara sensului său, dar perceptibil la semnalul indirect de către lector.

Cercetarea și interpretarea critică nu fac excepție de la acest raport, numai că ele depășesc limita sugestiei trecând adevărurile în zona analizei raționale.

Aproape toate analizele critice ale domnului Pistol propun raportarea (contextualizarea) operei la esteticile clasicismului antic greco-latin în viziunea lor modernă. Din când în când, când mesajul unor cărți o cere, se apelează cu succes și la poeticile moderne.

Autorul are conștiința acestui lucru și cărți întregi sau părți din acestea poartă semnul acestei metodologii (*Contexte clasice; Interferențe mitice*). Marea artă a criticului constă în aceea de a stabili corelația necesară între exactitatea științifică la care ține foarte mult și la accesibilizarea mesajului pentru cititorul actual. Pentru acesta din urmă sunt stabilite astfel importante punți în cultură, cu efectele redimensionării și ale continuității.

Sigur, nu este o critică de sistem, dar dacă studiile cele mai importante ar fi citite împreună, ele ar releva consistența programului estetic în care au fost scrise.

Dintre aceste „diortosiri”, impresionează studiile, „recitiri” pentru noi, a cărții *Mitologiilor subiective* (Octavian Paler, 1975); despre corespondența lui Nicolaus Olahus (cartea Mariei Capoianu), despre *Istoria literaturii daco-romane* (Mihail Diaconescu, 1999); *Între surâs și rugăciune. Modele culturale din comicologia clasică și patristică* (Claudiu T. Arieșan, 2003); *Un mit de toate zilele: bunul-simț* (Cartea lui Cornel Moraru despre Lucian Blaga din 2005); *Civilizația dialogului ca modus vivendi* (Cartea lui Mohai Șora, *Despre toate și ceva în plus. De vorbă cu Leonid Dragomir*, 2006); *Cuvânt de întâmpinare* (cartea lui Gabriel Liiceanu, *Isus al meu*, 2020); *Restituiri. Note de lectură* (cartea *Dioptricon* a lui Ioan St. Lazăr, 2009); *100 de zile dinlăuntrul unui timp indestructibil* (cartea lui Valentin Coșereanu, 2014) etc.

Când scrie critică literară, interpretând volume de poezie, autorul convoacă într-un dialog fertil poeticile clasice cu cele moderne, generând adevărate creații personale. Așa este admirabila interpretare a poeziei lui Ion Gorjan, careia îi edifică întreaga polifonie a mesajului.

În volumul *Critice și ipocritice* (Editura Tiparg, 2011) grupează alte interpretări critice ale unor cărți de poezie: *Avatarurile poeziei lui George Țârnea; Precipitatele poeziei* (despre opera poetică a lui Mircea Bârsilă); *Două lumi, un singur poet* (Dragoș Vrâncianu, *Migdalul înflorit a doua oară*, 1972); *Rescrierea – normă existențială a poetului* (Paul Miclău, *Curge durată*, 2008); *Nouă rostire erotică (Slujba din hol, de Constantin Fântâneru, 2009); Poetul la judecata sentimentelor* (Lucian Costache, *Mihai Eminescu. Eseuri deschise*, 2009); *Panopticum poetic*: Ioan Radu Văcărescu (*Dreptul la melancolie și alte poeme alese*, 2009).

Este adevărat că la Rm. Vâlcea, dar nu numai, se scrie (și se joacă) mai puțin teatru. Dar Petru Pistol nu pierde ocazia de a scrie un studiu excelent despre volumul de teatru al regretatului dramaturg Doru Moțoc (*Cam târziu, domnulu Godot. Fantezie dramatică în două părți*).

4. Când Eugen Lovinescu scria în anul 1929 *Concluziile la Mutația valorilor estetice*, arăta că valorizarea creațiilor literare este determinată de procesul complex de receptare al fiecărei generații, așa încât, anumite creații literare, asimilate ca valoroase în timpul în care au fost scrise, nu vor fi receptate la fel de generațiile ulterioare. Este vorba de o evoluție și o rafinare a simțului artistic, dar și de o recalibrare a aspirațiilor vehiculate de mesaj. Cele mai

multe dintre ele n-ar putea fi salvate nici de *Expresivitatea involuntară*, teoretizată într-o lucrare celebră de criticul literar Eugen Negrici.

Probabil că la defazarea în timp, teoretizată de Eugen Lovinescu, se gândea poetul Petru Pistol, când își numea volumul de poezii *Stihuri desuete*, ce derulau trăirile de altădată ale autorului. În același fel, adică având o întoarcere a dioptriilor în timp, este și pseudonimul adoptat dintr-o înrudire antroponimică, plasat, oricare ar fi justificările autorului, într-o grilă a îngăduinței clamate, în maniera vechilor predoslovii.

Poeziile nu sunt recipiente debordate de efluviile sensibilității afective din perioada adolescenței, ci apar ca o întoarcere, ca un remember, fiind scrise în perioada postclasică a existenței autorului. Cu o arhitectură a inteligenței foarte bine articulată și cu o cultură solidă a umanismului clasic, autorul se întoarce spre timpul de altădată ca spre un paradis pierdut, vrând parcă să-l înobileze cu noile achiziții ale experienței sale.

Volumul are 8 capitole, ca orice tratat de știință care se respectă, apărând la vârsta de 8 decenii a autorului, ceea ce înseamnă că acesta le-ar fi putut orienta prin revizia lor, într-o anumită ordine, lucru care, oricum, rămâne facultativ.

Perioada în care au fost scrise versurile, încă mai de dinainte, până astăzi, se numește postmodernism, în care nu s-ar înscrie teroarea rimelor și a metrului sau absența, măcar scăpate de sub control, a unor inflexiuni ale poeticilor moderniste. A spune, din cauza rigorii prozodice, c-ar fi vorba mai degrabă de un postclasicism, nu pare totuși adecvat, dacă se știe că rima, spre exemplu, a apărut mult mai târziu, după epoca de aur a antichității.

Se rămâne astfel la primul termen (postmodernism), acesta fiind definit de specialiștii de astăzi prin polifonii incitante: „În ceea ce privește literatura... se admite că ar fi caracteristice trăsături și practici precum... intermitența vieții ficționale, eclecticismul, scepticismul generalizat, absența oricărei pretenții de obiectivare și de adevăr, solipsismul și narcisismul auctorial, destructurarea deliberată și mereu surprinzătoare a formei” (DSLRL, 2006, p.413). Sub paravanul acestei definiri derutante, cu excepția ultimei precizări, s-ar putea ascunde orice tentativă poetică.

Primul capitol, are un puseu autobiografic mai acut decât celelalte și versurile se străduiesc să exprime deopotrivă un suflet crud bântuit de vise mari. Oricâr ar vrea poetul să-și amaneze empatia spre altă vârstă, perioada postclasică (după studiile clasice) îi oferă mai degrabă o poezie a ideilor (armonie, semnificare, impact existențial), închizând, mai mult sau mai puțin, ferestrele afectivității. Poetul pare că ignoră faptul că filozofii cei mai îndoctrinați în rigorile logicii, au decretat inutilitatea poeziei. Se înregistrează mai degrabă în rândul celor care au realizat parcursul complet al imaginarului, din care face parte și imaginarul științific și au edificat socul fanteziei cu instrumentele limbajului poetic.

În poezia lui Petru Pistol se întâlnesc deseori discontinuități afective, fracturate de construcții mentale, instrumentate de distanțe între registrele lexicale. Astfel, în *Poliglot: Aș da învățătura pe o cireașă dulce/ Cu frățiorul meu să zbor pe-aceeași limbă* (p. 7). Sau în *Dilema premiantului*, unde concluzia logică vrea să sintetizeze forța amintirii, dar iese din limbajul vârstei: *Săltând din umeri, savant contrariat/ O minte de la țară nu m-ar crede/ Că îmi repugnă contingentul mat/Eu nu abordez viața la modul foaie verde* (p. 11).

Și totuși, acest capitol, ca și celelalte de altfel, prezintă un mesaj optimist, idealul clasic fiind cel al magnetismului luminii. Cum zice poetul în altă parte: „Orice casă, de la umilul

bordei, până la palatul rutilat se face, în numele vieții, cu fața către soare” (*Fidelitatea clasicismului*, 2020, p. 15).

În acest prim capitol, reflex al manierismului științific, există multe stihuri admirabile, și chiar poezii întregi coerente afectiv. Poetul putea trimite mai des în vacanță, ca o neglijență a vârstei, chingile riguroase ale prozodiei și straturile supraetajate ale pariului lexical. Și aceasta ca o descătușare a firescului ingenuu și, mai ales, a verosimilității vieții.

În capitolele următoare, când cititorul își intră în drepturile stilului compozit al poetului, războiul neîntrerupt dintre afectivitatea ce se vrea sălbatică și harnașamentele controlului rațional, obiectele înseși dobândesc individualitate, devenind simboluri, pe covorul evocativ al existenței, într-un comandament natural. Pentru că tot ce există face parte din natură. Ca în camera bunicii, la Ion Pillat, sau în *La liliaci* a lui Marin Sorescu.

Obiectologia, ca parte a poeziei textului, indiferent de genul căruia aparține, caracterizează foarte bine postmodernismul în toate dezvoltările sale (cf. Paul Miclău, *Les signes linguistiques*).

Reușește Petru Pistol să-și transporte empatia până în lava primă, preobiectuală și să simbolizeze lucrurile ca elemente izvorâte din subconștient, deasupra cazarmei structurilor mentale? Nici Ion Pillat care nu avea afectivitatea încorsetată (cauterizată) de instrucția clasică, ba în plus marșase multă vreme în ritmuri parnasiene și simboliste, n-a reușit acest experiment decât în puține texte.

La Petru Pistol, de multe ori, obiectele par că, prin forța lor simbolică, preiau distorsiunile mesajului: *În spațiul strâmt al unui ceas/E timpul de nemurire/ Când calci rugina de pe glas/Ispita de pe zile (...)* Când gândul mi-l apuc-o roată/ O lege, un crampon/ Atunci o scoarță pământescă/ O schimb pe-un panteon (p. 22).

Poezia domnului Petru Pistol se citește de mai multe ori. Prima dată te întrebi: ce cauți, dumneata, domnule poet? Apoi reconstruiești la lectură, din frânturile afective, acele zone pe care le regăsești în tine. Și nu te mai deranjează hamurile aurite ale metricii, care se străduiesc mereu, prin continuitatea prozodică, să sugestioneze coerența mesajului sensibil.

Câteva poezii, publicate unele mai devreme, altele mai târziu (*Despre gânduri, Prinosul toamnei, Ferește-mă Doamne*), necuprinse, nu știu de ce, în volum, scrise în cea mai mare parte în vers alb, oferă imaginea cavalerului când își schimbă armura.

După o viață întregă de turniruri intelectuale, acest volum arată fața nevăzută a autorului, dispus să-și scoată la lumină, discret, fiorul emoțional ce i-a ghidat întreaga existență.

Configurația de amănunt, în manieră neoterică, sau de ansamblu, a textelor poetice pretinde un răspuns la întrebarea dacă un comportament scientist poate însoți ritmul trăirilor profunde, acoperindu-le cu umbrele luminii.

Aducând în concurență poezia ideilor și trăirile emoționale din mesajul textelor, despre această operă poetică și, mai ales despre opera științifică, Petru Pistol poate spune *non omis moriar*, (*nu voi muri întreg*) pentru că autorul a reușit, vorba poetului (*exegi monumentum aere perennius=un monument mai durabil ca bronzul*), să-și transpună existența în fiecare din cărțile sale. Valoarea acestora edifică sensul unei vieți pe care i-o dorim cât mai îndelungată. La mulți ani, Petru Pistol!

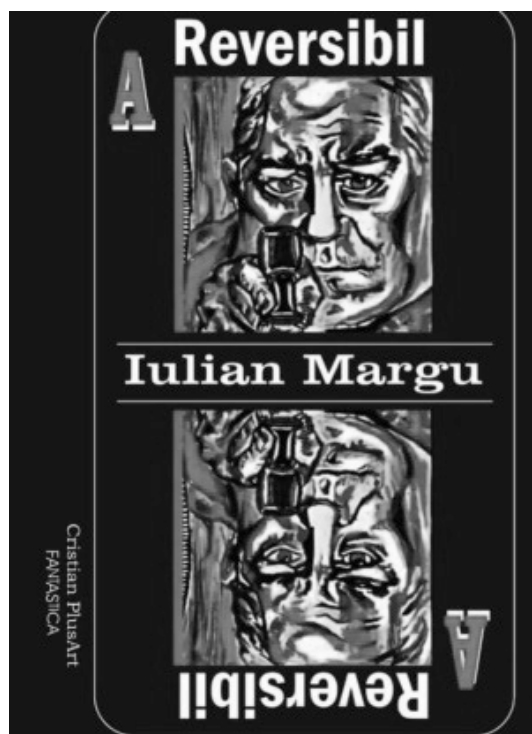

Viață, literatură, fantastic

MIHAELA I. RĂDULESCU

Volumul de povestiri intitulat *Reversibil*, de Iulian Margu, publicat la Editura Cristian PlusArt, 2023, Malu Mare, propune o viziune epică, de tip fantastic. Interesant este că fiecare povestire dintre cele patru abordează un tip diferit de fantastic: de la cel de sorginte mitologică, la cel misterios sau la science-fiction. Prima povestire *Reversibil*, care dă și titlul volumului, propune cititorilor o lume unde fantasticul mitologic întretaie palierul realității. Personajele acestei narațiuni pendulează între două lumi, trăiesc în două dimensiuni, pe care totuși, reușesc să le aducă în același numitor comun. Protagonistul, un polițist cu numele Jean trebuie să rezolve o ultimă situație legată de o crimă, înaintea pensionării. În zona unui castru roman, un tânăr fusese găsit mort, ceea ce impunea o anchetă pentru stabilirea cauzei morții. Polițistul este personajul care are acces la un alt tărâm, fantasticul strecurându-se în fibrele narațiunii cu subtilitate; Jean este proiectat într-un trecut îndepărtat, prin apariția unui personaj straniu în casa sa, în locuința sa. *Facundo* este un roman care se ivește din epoca antică în timpul prezentului modern. Subtilitatea stilistică a narațiunii constă în acest joc al pendulării între timpuri și spații: trecut (Roma Antică) – prezent (peisajul contemporan). *Facundo* și Jean străbat veacurile, printr-un fel de buclă temporală, ceea ce face ca irumperea fantasticului în realitatea cotidiană să poată fi explicată prin termenii moderni ai științei fizicii cuantice. Practic, nevoia acerbă a polițistului de a rezolva moartea tânărului de lângă castrul roman a dus la stabilirea unor conexiuni energetice între trecut și prezent.

E un fantastic de tip mitologic, pentru că istoria receptată și reinterpretată dintr-un unghi modern, capătă proporții simbolice în analogiile făcute între diferite fapte ale trecutului. Subtilitățile stilistice ale prozatorului se insinuează în straturile narrative prin inserarea diferitelor dialoguri între personaje în limba latină, prin trimiterile la istoricii antici și prin referințele livrate despre evenimente pe-trecute în antichitate și atestate ulterior, în

cărți. E o strategie arhitecturală care dă textului epic, valențele unei narațiuni unde această împletire între fantastic și cotidian devine posibilă. Reușita inserării elementului fantezist rezultă din îmbinarea armonioasă a secvențelor care se desfășoară fie în planul anchetei din lumea reală, fie în planul întoarcerii în trecutul Romei Antice. Prin discursul personajelor asistăm la o adevărată lecție de istorie despre strămoșii noștri, o lecție transmisă ingenios, prin intermediul unei povești mitologizante. Finalul povestirii e unul care oferă cheia interpretării narațiunii: polițistul Jean dezleagă enigma morții tânărului de lângă castrul roman, găsește făptașul (muzeograful îl omorâse pentru comoara din interiroul castrului). Cei trei saci de galbeni îi găsește îngropați în curtea muzeografului, iar în momentul în care aceștia dispar fără nici o urmă după ce fuseseră aduși în castrul roman și îngropați acolo, declanșează întreaga receptare a mesajului într-o direcție a fabulosului. Deși fuseseră păziți întreaga noapte de către colegii din secția de poliție, de către șeful poliției și de însuși Jean, sacii deveniseră invizibili. În acel moment, protagonistul, dar și celelalte personaje acceptă prezența elementului fantastic în planul existențial, admit miraculosul ca fenomen, ca mod de reprezentare al lumii.

Cea de-a doua povestire *Felul întâi: ciorbă de bolovan* propune o narațiune unde filozofia și miraculosul adăpostesc o interesantă poveste de dragoste. Desprinsă parcă dintr-un basm îndepărtat, cu scene de un suprarealism îndrăzneț, povestea dezvăluie iubirea născută între o piatră și George. Ajuns pe munte, pentru cercetări geologice, protagonistul cade și se rănește, trezindu-se lângă o piatră, și nu orice fel de piatră, ci una vorbitoare, înzestrată așadar cu puteri supranaturale. Până aici, povestea pare să se desprindă din codul simbolic al legendelor sau basmelor, dar ea merge mai departe, fiindcă dialogul dintre cei doi protagoniști se derulează pe un fundament filozofic. Trimiterile livrești din dialog, narațiunile despre nașterea cosmosului, despre viața pe pământ, despre teme religioase sunt ingrediente care dau deliciul simbolic al narațiunii. Epicul se desfășoară într-un plan al ideii, al comunicării, al dialogului, fiind o povestire destinată îndeletnicirii analitice și interpretative. Tot dialogul dintre Piatră și George poartă în structura sa, simbolistica unei iubiri platonice. Treptat, legătura dintre cel rănit, George și protectoarea lui, Piatra, se va transforma într-o frumoasă poveste de dragoste eternă. Slăbit de puteri, tânărul cercetător găsește dragostea vieții lui chiar pe munte, în forma unei pietre.

Pasiunea pentru cercetarea rocilor l-a condus la descoperirea dragostei. În fond, putem vorbi despre iubirea dintre cercetător și materia cercetată; misterul nașterii unei astfel de dragoste constă poate în împlinirea destinului trăit pentru o pasiune, astfel că George s-a îndrăgostit de propriul vis. Piatra este un personaj simbolic, reprezentând forța pasiunii, gândurile intitme, voința umană, dorința. Pe de altă parte, structura unei pietre conține simbolul puterii, al forței indestructibile, al statorniciei, al eternității. În urma traumei suferite în accidentul de pe munte, protagonistul întâlnește marea dragoste, transfigurată în Piatră, iar scurgerea vieții dobândește înțelesuri mistice. Prin dialogul cu acest personaj feminin simbolic, George descoperă că moartea nu e un proces final, ci este mai degrabă, o nouă etapă. Imaginea sfârșitului biologic al personajului masculin, adăpostit de Piatră, vegheat de ea, deschide perspectiva unei morți eliberatoare, prin care dragostea eternizează imaginea celui predestinat cercetării. Și în această narațiune, prozatorul își dovedește dibăcia stilistică, prin recursul la secvențe livrești, dialogul celor doi protagoniști străbătând

istorii despre culturile și civilizațiile lumii, dar și aspecte legate de mitologie sau sisteme antice religioase.

Povestirea *Extraterestrul* se încadrează în tipologia literaturii de anticipație, la o primă lectură. La un alt nivel al lecturii, povestirea e deopotrivă, filosofică și fantastică, pentru ca într-un final, să o putem repera și pe fondul unei literaturi science-fiction. Metatext, intertext, subtext sunt notele de vârf ale arhitecturii acestei povestiri. Mat și Dan întrețin un savuros dialog livresc, unde marii autori ai lumii și personajele reprezentative ale literaturii universale propulsează scenariul narativ într-un loc al suprarealismului. Infuzarea unor dialoguri între personajele literare din opere celebre creează metatextul poveștii, iar derularea situației epice într-un spital de psihiatrie, adaugă scenariului, cromatica esteticii suprarealiste. Mat, scriitor celebru, după ce realizase un roman ce atinsese cote uluitoare în receptarea critică, își pierduse inspirația. Refugiindu-se în alcool, trecuse la o fază dramatică, încercând să se sinucidă. Acesta a fost momentul care i-a schimbat existența, devenind astfel coleg cu Dan, într-un spital de psihiatrie.

Incipitul povestirii plasează pe cei doi protagoniști într-un dialog neverosimil, imaginile suprarealiste construind simbolicul epic dezlănțuit într-un areal al semnificațiilor bibliotecii. Practic, cei doi pleacă de la ziarul unei locații imaginare, Biblioville, care adăpostește toate poveștile lumii. Interesant cum de la această atmosferă suprarealistă în care Don Quijote dialoghează cu Lolita, Anna Karenina cu Rhett Butler, Sherlock Holmes cu Raskolnikov, ajungem în spațiul science-fiction-ului, prin destăinuirea lui Mat. El se confesează prietenului Dan, asumându-și o existență extraterestră, dintr-un alt spațiu. Metatextualitatea narațiunii e dată de această tranziție dinspre parafrazele livrești ale dialogurilor personajelor lumii și mărturisirea originii extraterestre a lui Mat. Mai mult de atât, acest aspect este subliniat de apariția în finalul epicului situațional, a fiicei sale, concepute cândva cu o pământeană. Vectorul care dă veridicitate originii extraterestre a scriitorului Mat, este costumul pe care i-l aduce fiica sa; îmbrăcând acest costum specific unei călătorii în spațiu, se face imediat conexiunea cu lumea căreia aparține, prin apariția obiectului zburător neidentificat care îl preia, și-l asumă, îl recapătă. La un nivel intertextual, narațiunea propune în manieră alegorică, definiția omului de geniu perceput de alții, definiția condiției creatorului, a artistului. Societatea percepe scriitorul ca pe o ființă aparținând unei alte lumi, oamenii mediocri se raportează la artiști ca la entități aparținând altor sfere. În fond, povestirea mizează pe un subtext aluziv, unde ficțiunea, simbolul și alegoria alcătuiesc fondul interpretativ.

Compozitorul de vorbe, ultima povestire a acestui volum legitimează intertextualitatea narativă înțeleasă ca formă de strecurare a simbolurilor livrești în osatura epică. Pe fondul unei dorințe înalte a regizorului Bob de a realiza un film despre poetul simbolist George Bacovia, cititorul se întâlnește permanent cu metafora morții. Printr-un pact de la etajul 71, cu marele regizor (Demiurgul), protagonistul acceptă sacrificiul: renunțarea la ani din viață pentru realizarea scenariului despre viața poetului interbelic. La nivelul construcției narațiunii, și de această dată, prozatorul își dovedește dibăcia vizionară: după fiecare secvență epică, propune câte un poem reprezentativ din opera bacoviană. Inserarea permanentă a versurilor poetului interbelic, pe fundalul situației epice sporește măreția construcției narative. E o tehnică aparte, un model stilistic care îl așează într-o zonă a posmodernismului, discursul epic înfățișând o construcție de tip cinematografic; fundalul,

atmosfera, decorul sunt reprezentate de versurile bacoviene, iar derularea acțiunii mizează pe simbolicul gesturilor personajelor. Bob este artistul care se sacrifică în numele artei, e un Manole modern care renunță la ani de viață, în vederea realizării unui film celebru despre Bacovia. Altfel interpretat, întreg discursul narativ conține diferite definiții metaforice despre condiția artistului. Și în această povestire, întâlnirea cu conceptul morții instaurează interpretări îndrăznețe asupra existenței și lumii: de fapt, Bob aflat pe masa de operație, pentru o intervenție pe creier, rememorează propriile fapte, iar conștiința este metafora instanței personale de judecată.

Iulian Margu e un prozator cu o forță vizionară nemaipomenită, unde fantezia se pliază mereu simbolurilor livrești. Măiestria stilistică e născută din capacitatea de a transfera metafora în zonele cele mai ascunse ale interpretării, opera sa născând mii de întrebări răsfrânte în tot atâtea posibilități de receptare. Povestirile volumului prezent traduc expresiile diversificate ale conceptului de fantastic, depășind canonul cunoscut, printr-o resuscitare a ideii de metatextualitate. Cheia cu care deschidem mesajele acestor povestiri, aparține ea însăși unei lumi tainice, fiindcă se rotește în încheietura textului, în funcție de propriul orizont al așteptării și al experienței livrești.

AVATAR

ANA CRISTINA MARGU

Capitolul 1

Într-o dimineață obișnuită, Gabriel, un informatician, își începu rutina zilnică. Încă somnoros, abia și târî picioarele spre baie. Deschise robinetul și, cu mișcări lente, începu să se spele pe față. Până aici totul fusese firesc pentru el. Doar că, atunci când se uită în oglinda aburită, își văzu imaginea distorsionată. Dar nu doar atât, ceva părea în neregulă. Șterse hotărât suprafața oglinzii și se privi din nou. Iar ceea ce văzu, îi făcu inima să înghețe. Din oglindă, chipul avatarului său virtual îl privea cu niște ochi mari și strălucitori. Panicat, își frecă frenetic fața. Apoi se spală din nou, simțind cum apa rece îi biciuie pielea. Se privi iar în oglindă, dar chipul avatarului său era tot acolo, imperturbabil.

Gabriel era un tânăr cu un ten acneic, nas acvilin diform și niște ochi de un gri spălăcit. Acum, în mod inexplicabil, luase chipul avatarului său. Era o imagine a sa idealizată, la care lucrase cu meticulozitate. După o muncă asiduă, rezultatul a fost un chip cu trăsături perfecte și atrăgătoare. Dar el nu-și dorise în niciun caz să se afișeze cu acest chip în lumea concretă, ci doar în cea virtuală, acolo unde oricine, contrar realității, poate părea perfect.

Panica îi întunecă rațiunea. Rămase ore în șir privindu-se în oglindă de unde, avatarul său îl privea o expresie imobilă. În disperarea lui, lovi cu pumnii oglinda. Începu să urle, simțindu-se prins într-un coșmar kafkian, în care granițele dintre vis și realitate se dizolvă. Respirația i se accelera, iar camera începu să se învârtă cu el. Se prăbuși pe

scaunul toaletei, încercând să-și adune gândurile. Era incapabil să înțeleagă ce i se întâmplă. Simțea că și-a pierdut identitatea, iar realitatea cunoscută se sfârâma. În mijlocul haosului, se simțea tot mai pierdut, ca o umbră a propriei existențe. Era prins între două lumi care refuză să-i ofere răspunsuri.

Capitolul 2

Gabriel nu mai plecă la muncă. Rămase în pat întreaga zi, nelămurit și neputincios. Nu se clinti din pat până a doua zi dimineața, când, cu inima bătându-i nebunește, se târi din nou spre baie. Spera că poate cu o zi în urmă nici nu se trezise cu adevărat, iar totul fusese doar un coșmar. Și, cu ocazia acestui nou ritual matinal, totul va reveni la normal. Însă, din oglindă, chipul avatarului său îl privea din nou rece și distant. Cu o disperare crescândă, își spală frenetic fața, o săpuni abundent, apoi o șterse cu un prosop aspru, atât de apăsător, încât îl ustura pielea. Se privi din nou în oglindă, plin de speranță, dar imaginea rămăsese neschimbată.

— De ce se întâmplă asta? se tângui el. Era incapabil să înțeleagă. Se zăvori în apartament. Se așeză în fața oglinzii din dormitor. Brusc, simți o bucurie absurdă la vederea perfecțiunii chipului său, acum sub forma avatarului, dar o alungă rapid. Nu exista niciun motiv de bucurie în fond, câtă vreme viața îi fusese dată brusc peste cap. Rămase nemișcat în fața oglinzii. Orele se scurgeau lent. Ziua trecu învăluită într-o ceață densă.

Telefonul începu să sune insistent. În cele din urmă, Gabriel răspunse.

— Gabriel, ești bine?, întrebă șeful său. De ce nu ai venit la lucru? Ai probleme?

— Sunt... bolnav, minți Gabriel. Nu pot să ies din casă acum. De fapt, poate nici în următoarele zile sau săptămâni.

— Ai nevoie de ceva? De un doctor?

— Nu, mulțumesc. Doar... am nevoie de odihnă.

Gabriel închise telefonul, simțind povara minciunii. Cum ar fi putut să explice ceea ce i se întâmplă? Îi era atât de rușine și se simțea pierdut definitiv.

Zilele treceau într-o monotonie aproape ucigătoare. Își petrecea ore în șir în fața oglinzii, sperând într-un miracol. Telefonul continua să sune. Iubita sa, încercase zadarnic să intre în apartament, deoarece Gabriel zăvorâse ușa. Bătuse cu pumnii în ușa solidă, metalică și îi strigase numele disperată. Vecinii, deranjați, îi ceruseră să înceteze, amenințând-o că vor anunța poliția. Ana plecase, dar continua să-l sune insistent și îi scria zeci de mesaje zilnic. Gabriel însă le ignora. Într-o zi, primi un nou mesaj de la ea „Te rog, spune-mi ce se întâmplă. Sunt de-a dreptul îngrijorată. O să sun la poliție, să știi.”

Gabriel simți un nod în gât și, în loc să răspundă, se așeză din nou în fața oglinzii, privindu-și chipul care nu era al său. În singurătate, își puna întrebări despre propria existență, simțindu-se pedepsit pentru vanitatea sa de a-și fi creat acel avatar perfect. Lumea devenea tot mai străină, iar el tot mai izolat, prins într-un labirint al propriei minți.

Noaptea, Gabriel adormea în fața oglinzii, sperând la o schimbare. Dar în fiecare dimineață, chipul avatarului îl privea neclintit și neiertător, făcându-l să se simtă tot mai pierdut, prizonier într-o lume care refuză să-i ofere răspunsuri.

Capitolul 3

Gabriel stă în fața oglinzii din baie. Trăsăturile perfecte și reci ale avatarului său îi amplifică sentimentul de alienare. Telefonul sună intermitent, iar el se simte captiv în propriul corp, incapabil să facă vreun gest.

Pe la ora zece, șeful său, domnul Mironescu, sună la interfon, cerându-i să deschidă. Inima începu să-i bată nebunește, dar rămase nemișcat. După câteva minute de insistențe, rămase fără rezultat, bărbatul plecă. Gabriel îl urmări din spatele perdelei cum se îndepărtează de clădire, vorbind la telefon și gesticulând nervos.

Gabriel știa că nu va trece mult timp până când îngrijorarea celorlalți se va transforma în acțiuni concrete. Și, într-adevăr, în zilele următoare, tensiunea crescuse alarmant. Familia și iubita sa, Ana, deveneau tot mai îngrijorați. Într-o seară, Gabriel primi un mesaj de la Ana, care îl implora să vorbească cu ea. Dar el nu răspunse. Chiar își închise telefonul. Peste un timp, interfonul sună din nou. La început ezitant, în cele din urmă Gabriel trase zăvorul, apoi se ascunse și se ghemui în spatele canapelei. Ana deschise ușa apartamentului cu propria cheie. Intră și îl strigă pe Gabriel cu o anume disperare în glas. Cum acesta nu răspunse, Ana îl căută panicată prin tot apartamentul. În final îl găsi și, rămase înmărmurită.

— Gabriel, ce s-a întâmplat cu tine?

— Ana, nu știu cum să-ți spun asta... dar chipul meu...

— Atunci arată-mi. Promit să te ajut, orice ar fi.

Gabriel se împotrivi pentru minute bune. Apoi, înfrânt de insistențele iubitei sale, se arătă. Șocată, Ana se trase câțiva pași înapoi.

— Nu-mi vine să cred, șopti ea.

Gabriel simți cum lacrimile îi inundă ochii. Ana se apropie și îl strânse în brațe, încercând să-i ofere un sentiment de normalitate.

— Deci despre asta era vorba...E în regulă, Gabriel. Nu te teme, vom găsi o soluție împreună, spuse ea, cu blândețe.

În zilele următoare, cei doi și-au petrecut timpul împreună, încercând să găsească o explicație. Dar nu exista niciuna, iar totul rămânea un mare mister. Gabriel simțea cum lumea se prăbușește în jurul lui, iar Ana se lupta să-l mențină pe linia de plutire.

Capitolul 5

În lumina difuză a unui lampadar, Gabriel și Ana stau față în față, privindu-se adânc în ochi. În aer plutește o tensiune aproape palpabilă.

— Nu înțeleg cum am ajuns aici, Ana, spuse Gabriel, deznădăjduit. Nu știu ce am făcut să merit asta.

— Gabriel, nu e vina ta. Trebuie doar să găsim o cale de a trece prin asta împreună, răspunse ea, cu ochii în lacrimi.

Ana se apropie și îi mângâie cu delicatețe pielea feței. Gabriel închise ochii, lăsându-se învâluit de atingerea ei.

— Mi-e teamă, Ana. Mi-e teamă că nu voi mai fi niciodată la fel ca înainte, șopti el, cu glas stins.

— Poate că nu vei mai fi la fel, dar asta nu înseamnă că nu putem fi fericiți. Hai să încercăm să ne regăsim în această nouă realitate, răspunse ea, pe un ton optimist.

În acea noapte, cei doi se lăsară pradă dorinței. Gabriel adormi liniștit pentru prima dată după multe zile chinuitoare. Însă dimineața, când se trezi, constată că peste noapte se întâmplase ceva inexplicabil. Ana avea și ea un nou chip. Ochii avatarului ei, mari, de un albastru strălucitor, îl priveau fix.

— Ana, ți s-a întâmplat și ție!, spuse Gabriel, de-a dreptul șocat.

Ana alergă spre oglindă. Se privi îndelung. Pare ușor înspăimântată, dar pe buze i se așternu un surâs discret, abia perceptibil.

— Nu... nu poate fi adevărat, murmură ea. Acum înțeleg ce ai simțit tu. Este... este de neconceput. E revoltător!, țipă ea, în timp ce-și trecea degetele peste pielea feței, parcă pentru a se convinge că ceea ce vedea în oglindă e real.

Gabriel veni lângă ea și o strânse în brațe. Apoi se priviră împreună în oglindă. Erau două avataruri perfecte.

— Nu ești singură. Vom trece prin asta împreună. Vom găsi o cale.

Timpul părea să se oprească. Cei doi se așezară pe marginea patului, ținându-se de mână.

— Ce vom face acum? întrebă Ana.

— Vom învăța să trăim cu asta. Vom explora lumea așa cum suntem acum, două avataruri într-o lume care, evident, n-o să ne înțeleagă, răspuse Gabriel. Dar o vom înfrunta cu curaj, adăugă el, ferm.

Capitolul 6

Gabriel și Ana ieșiră din apartament într-o dimineață cenușie, mână în mână, pregătiți să înfrunte lumea. Aerul rece și umed făcea orașul, altădată familiar, să le pară străin, plin de priviri piezișe și șoapte pe la colțuri. Oamenii îi privesc îngroziți și șocați. Gabriel simți un val de amărăciune și tristețe în întregul corp. Ana îi strânse ferm mâna, pentru a-l consola.

— Simți cum ne privesc?, murmură Ana, îndurerată.

— Desigur. Dar trebuie să ne obișnuim. Acum suntem diferiți, iar pe cei diferiți oamenii mereu au tendința să-i respingă. Poate că nici pe noi lumea nu ne va înțelege sau accepta vreodată. Dar va fi crucea noastră, răspuse Gabriel, cu o notă de optimism în glas.

Un copil și mama lui trecură pe lângă ei.

— De ce arată așa? întrebă copilul, uimit.

Mama sa îi privi pe cei doi cu teamă și dezgust, apoi trase rapid de mână copilul, grăbind pasul. Dar, în mijlocul acestei ostilități a lumii, Ana și Gabriel simțeau că se au unul pe celălalt, iar asta le alina întrucâtva durerea.

— Nu contează ce cred ei. Atâta timp cât vom rămâne uniți, putem trece prin orice, spuse Ana, cu seninătate.

Zilele treceau, iar cei doi continuau să se sprijine reciproc în fiecare moment. Se refugiaseră în apartament, departe de privirile disprețuitoare. Seara, ieșeau pe balcon și vorbeau ore întregi despre temerile și speranțele lor. În acele momente, lumea întregă părea doar a lor.

— Te-ai gândit vreodată cum ar fi fost dacă nu ne-am fi transformat?, întrebă Gabriel.

— M-am gândit, răspuse Ana. Dar realizez că poate ăsta era destinul nostru. Poate că trebuia să trecem prin toate acestea ca să ne descoperim cu adevărat.

— Și ce ai descoperit?

— Am descoperit că, indiferent de felul în care arătăm, contează doar ceea ce simțim și cum ne sprijinim unul pe altul.

Lumea exterioară rămânea ostilă, dar Gabriel și Ana învățau să ignore privirile și comentariile răutăcioase. Își croiau un drum al lor, trăind liniștiți, în ciuda respingerii celorlalți. Într-o dimineață, Ana se opri în fața vitrinei unei galerii de artă.

— Privește asta, spuse Ana, arătând spre o sculptură abstractă.

— Parcă am fi noi doi, zâmbi Gabriel.

Ana zâmbi la rândul ei și-și lipi fruntea de a lui. În fața acelei vitrine, simțeau cum prăpastia dintre real și virtual începa să se estompeze. Deși lumea îi privea cu dispreț, găsiseră o cale de a trăi în această dualitate. Într-un oraș care refuză să-i accepte, cei doi își creaseră propriul univers, unde iubirea și sprijinul reciproc erau mai puternice decât orice prejudecată.

Capitolul 7

Gabriel și Ana se plimbă prin parc, mână în mână.

— Te-ai gândit vreodată la un viitor pentru noi?, întrebă subit Gabriel.

— Da, desigur că m-am gândit. Și știi că putem să ne construim propriul nostru colț de normalitate. Lumea e mare și e loc pentru toți sub soare, nu crezi?

— Eu trăiesc cu această convingere, dar nu și ceilalți, se pare, spuse Gabriel, cu tristețe.

Au hotărât să se căsătorească și să-și întemeieze o familie. Nunta lor a fost mică și intimă, în grădina unei case vechi. Prietenii și familia, în pofida tuturor reticențelor inițiale, încă îi priveau cu uimire, dar și cu un anume respect.

— Promit să te iubesc și să te sprijin, indiferent de ceea ce ne rezervă viitorul, spuse Gabriel, pe un ton solemn.

— Și eu promit să-ți fiu alături, să te iubesc și să te înțeleg mereu, răspuse Ana, cu lacrimi de fericire în ochi.

După ceremonie, petrecerea continuă într-o atmosferă de mare bucurie. În acea noapte, sub stele, Gabriel și Ana dansară, simțindu-se invincibili în fața provocărilor viitoare.

Ana rămase însărcinată, dar bucuria lor era amestecată cu teamă. Nașterea primului lor copil, un avatar cu trăsături ale ambilor părinți, a fost un moment de revelație.

— E perfect, spuse Gabriel, privind-și pruncul. E un miracol.

— Da, și împreună îi vom oferi o viață plină de iubire și acceptare, adăugă Ana.

Peste un timp veni pe lume și al doilea, iar peste încă un timp și cel de-al treilea copil. Erau încă un băiat, dar și o fetiță, încă două avataruri desăvârșite ce aveau să bântuie lumea umanoidă.

Pe măsură ce creșteau, copiii lor se adaptau cu grație realității lor. Deși viața lor, ca familie, nu era lipsită de provocări, învățaseră deja să ignore privirile critice.

Într-o zi, la un loc de joacă, un părinte se apropie de Gabriel.

— Copiii dumneavoastră par atât de fericiți!

— Sunt fericiți pentru că au învățat că iubirea și acceptarea sunt mai importante decât orice altceva, răspuse Gabriel, cu mândrie.

Capitolul 8

Anii trecuseră, iar casa lui Gabriel și a Anei devenise un cămin plin de viață, cu râsete vesele și jocuri ingenioase ale copiilor lor. Într-o dimineață, Gabriel stătea pe veranda casei, privind-și copiii care se joacă în grădină. Ana se apropie și se așază lângă el pe un balansoar.

— Te gândești la ceva anume?, întrebă ea.

— Mă gândeam la cât de departe am ajuns și cum am reușit să găsim echilibrul în mijlocul acestei nebulii, răspuse Gabriel.

— A fost un drum greu, dar am reușit. Și nu aș schimba nimic din tot ce am trăit, spuse Ana, în timp ce-i strângea mâna cu blândețe.

Gabriel își aminti de primele momente de panică și disperare, confruntările cu lumea ostilă și diminețile în care se trezea sperând să-și vadă din nou propriul chip.

— Îți mai amintești cum a fost prima dată când ți-ai văzut avatarul în oglindă?, întrebă Ana, zâmbind.

— Cum aș putea uita? A fost un nou început. Atunci am fost îngrozit și nici nu-mi închipuiam că va fi o viață atât de palpitantă. Sincer, viața mea anterioară era mult prea monotona. Slujba, întreaga rutină ce se repeta la nesfârșit, fără a se întâmpla vreodată ceva nou, era pur și simplu patetică.

— Dar nu te-ai plâns niciodată, spuse Ana, uimită. Ar fi trebuit să-mi spui ceea ce simți.

— Singura mea alinare erau tu. Și, după ce chipul meu s-a transformat, am crezut că te-am pierdut pentru totdeauna.

— Nu, nu m-ai fi pierdut, Gabriel. Vrei să știi ceva? Am vrut să devin și eu avatarul meu. Ca să fim la fel, să nu te simți diferit.

— Oh, asta e cu adevărat emoționant, spuse Gabriel, cu lacrimi în ochi. Cum ai făcut asta?

— În timp ce făceam dragoste mi-am dorit asta și apoi s-a întâmplat. Dacă-ți dorești suficient de mult ceva, există mari șanse să se realizeze. Știi, ulterior doar m-am prefăcut șocată. În realitate eram extrem de fericită.

— Ești incredibilă, Ana. Din acest motiv te iubesc atât de mult.

Familia lor se adaptase neașteptat de bine. Copiii, crescuți în acest mediu hibrid, vedeau avatarurile părinților și pe ale lor ca fiind firești. Trăiau într-o lume duală, dar asta nu-i împiedica să se bucure, să exploreze, să-și exprime curiozitatea.

Într-o seară, Gabriel își privi copiii participând la o lecție online.

— Au învățat atât de multe. Sunt copii speciali, spuse Ana, cu multă mândrie.

— Sunt. Și sper că vor crește într-o lume care îi va accepta așa cum sunt, răspuse Gabriel.

— Crezi că am învățat să trăim cu absurdul?, întrebă Gabriel, privind stelele.

— Da, și mai mult decât atât. Am învățat să găsim frumusețea în el, răspuse Ana, sărutându-l pe obraz.

Gabriel oftă adânc.

— În cele din urmă, cred că asta e esența vieții noastre. Să găsim pacea în mijlocul haosului și să învățăm să trăim cu ceea ce suntem.

Sfârșit

Ultimul Constantin

MARIA ANASTASIU

Cerul, proaspăt scos din cuptor, ardea. Peste un Bosfor neted, călcat cu fierul, Împăratul Își întinsese, acolo sus, hlamida umedă la uscat, plouase aseară și norii zburliți mușcau și murdăreau totul – o haită de câini uzi lătrând în ceață. Dedesubt, foc. În fiecare dimineață, pescarii își scoteau plasele pline cu cioburi de lut ars, câte-un copil încerca să le potrivească la loc, să vadă ce iese: o amforă cu chipul lui Ulise sau un cer mai vechi care s-a spart. Dacă ridicai mâinile în sus, pumnul la Dumnezeu sau aveai măcar nerușinarea să ciupești norii de șoldurile abundente, te frigeai, fără îndoială, la degete și asta, încă, chiar după ploaia zdravănă de aseară. Uscat, soarele se zgârcea în sine. O frunză bătrână, gata să pice dintr-o clipă în alta, atârna deasupra Constantinopolului – ca orice gospodar cu prevedere, Împăratul Își ardea lanul de frunze moarte și orașul, sub flăcări, era să ia foc. Marea mirosea a miez de pâine caldă și lui îi era foame.

Azi-noapte avusese iar visul acela. Se făcea că citește Scriptura și paginile, pe măsură ce le isprăvea, se pustiau de cuvinte, acolo, în deșertul dintre două file, era el, privind lupta lui Iacov cu îngerul, însă cu el în loc de Iacov, cu marea în loc de înger. Dar marea nu se lăsa biruită. În cele din urmă, un val l-a izbit în coapsă și el s-a trezit, urlând de durere, cu mâna pe coapsă unde Bostangi-bașa l-a ars cu fierul. Acum șchiopăta. Ar fi vrut să le mulțumească oștenilor care îl duceau la locul de execuție, fără ei nu ar fi putut merge, și ce bine este să mergi oricând, oriunde, chiar și la moarte, numai să nu stai pe loc în aceeași celulă, în aceeași așteptare eternă, împresurat de întunericul minții tale. Atât de mari și goale sunt gândurile că te poți pierde în ele, ca un minotaur în labirint, ca un labirint în minotaur. Întuneric imens și în fortăreață, și în sine, întuneric înalt până la Dumnezeu. Numai tu și marea.

Marea! Dușmanul lui, moartea lui, temnița și temnicerul lui – marea! De când l-au închis la Șapte Turnuri n-a făcut altceva decât să o asculte. Acolo, în celula din Turnul Ambasadorilor sau, mai rău, pe când se afla în Grota Sângelui, așteptând să înceapă caznele, marea, nevăzută, ascunsă, de neatins, își întindea tentaculele albastre până la urechile lui, îl inunda din toate părțile, infiltrându-se ca mucegaiul în pereții masivi de piatră. Pentru el, om neobișnuit cu marea, domn al câmpurilor verzi și statornice de care omul se simte sprijinit în viață, acesta nu-i decât un alt supliciu. Toată viața avusese rău de mare și acum sultanul îi va lua această viață și-l va arunca pe fundul mării. Și iată-l stând în întuneric, cu marea bătându-i cu pumnul în ușa, nerăbdătoare, agitată, lacomă, dornică să-l înghită înainte de vreme. Că nu poate s-o vadă e și mai rău. Dacă ar putea, cel puțin, s-o privească în ochi, atunci ar putea s-o îmblânzească, atunci poate i-ar înțelege și el farmecul și frumusețea. Toată ziua și toată noaptea, un balaur i se zvârcolește la ușă,

adineauri când l-au scos afară și a văzut soarele, cerul, orașul, vii și uscate, se așteptase ca seraiul întreg să fie sub apă.

Nu putea vedea marea, dar asta n-avea niciun fel de importanță, o auzea de parcă i-ar fi turnat-o cineva pe toată în urechi. În primele nopți a fost de-a dreptul înfricoșător, nu putea să doarmă din pricina foșnetului aceluia continuu și, când în sfârșit adormea, avea coșmaruri: visa nu că e schingiuit sau sugrumat de turci, ci că se îneacă. Se deștepta îngrozit, gâfâind și sufocându-se ca un înecat. Apoi a început să viseze că se luptă cu marea. Când l-au bătut prima dată, a crezut că loviturile de bătă, biciul, fiarele o vor acoperi, dar nici ele n-aveau atâta putere. O aude peste țipetele fiilor săi torturați și peste propriile țipete, o aude până și în somn. O aude chiar și când, după prea multe lovituri, își pierde cunoștința. O aude când se roagă. Cu numele Împăratului pe buze, Brâncoveanu stă chircit în celulă, deșirat în bătaie, flămând și tremurând pe sub cămașa ruptă, și spune Rugăciunea inimii ca să nu mai audă marea. Trage aerul greu în piept și-l dă cu poftă afară, expirația a ajuns să-i țină de sete, iar inspirația de foame. Și atunci, inspirând și expirând, își dă seama că valurile mării au același ritm cu rugăciunea. Și respirația lui. Și bătăile inimii.

În uimire, ia o gură mare de aer și se scufundă, lasă marea să-i pătrundă în inimă. Să-i spele toate păcatele. Când iese, e mai curat decât în ziua în care s-a născut.

Și când te gândești că al strămoșilor lui este orașul acesta. Tot ce vede acum, cu ochii mijiiți de lumină, din locul acesta splendid care se cheamă Yalı Köşkü, în graiul agarenilor, sau, pe limba lui, Conacul de pe malul apei, de la Marele Serai, zidit pe ruinele palatului bizantinilor, până dincolo de Turnul Galata, în stânga și în dreapta, oriunde ai privi, în sus și în jos, până la cer, toate sunt moștenirea lui. *Dacă nu ar fi căzut orașul acesta în mâinile strămoșilor tăi*, își spune el, privind fața inexpressivă a lui Ahmed, *poate că eu aș fi stat acum pe tron și tu în genunchi, înaintea mea*. Privește spre grădinile luxoase de la Topkapı și încearcă să-și imagineze cum arăta Marele Palat când Ioan al VI-lea Cantacuzino a luat coroana Bizanțului și, chiar mai devreme, pe vremea lui Andronic al II-lea Paleologul, a lui Mihail al VIII-lea, Alexie și Isac Anghelos, Alexie I Comnenul, Roman Diogene, toți acei basilei ale căror izvoare de sânge s-au vărsat în același râu mai mare care curge acum prin vinele lui. Care se va vărsa, în curând, aici, înapoi la izvoare. Cum arăta prin ochii lor? Niciodată până azi nu s-a simțit mai stăpân peste orașul acesta, mai legitim stăpân decât acum când orașul îl tratează ca pe un străin, ba, mai rău, ca pe un dușman. De altfel, trebuie să prețuiască ironia fină și, probabil, cu totul neintenționată a lui Ahmed. L-a închis la Yedikule – fortăreața bizantină a Marelui Teodosie, în turnul care străjuiește, de-a stânga, Poarta de Aur, pe unde intrau basileii Bizanțului în triumf. Când l-au băgat întâi în curtea interioară, a putut să vadă poarta din interiorul fortăreței, așteptându-l anume pe el, așa cum venea în lanțuri. Ca pe o altă poartă a lui Ianus, cu dublu sens – glorie din afară, moarte dinăuntru. Apoi, de la Poarta de Aur, l-au adus la palat, ca pe împărat.

Și strămoșii lui, ceilalți, de după cadere: străbunicul Andronic, răpit de turci în cele mai stranii împrejurări puțină, ucis de oamenii Porții, când, unde, numai Dumnezeu știe, și Șeytanoğlu pe ale cărui urme calcă el ca pe ace. *Bogația ne-a fost blestem. Eu și el suntem una – pizmuiți pentru averi, jefuiți în propria locuință, învinuiți de trădare – așa cum Murad și Ahmed sunt una, de parcă toți sultanii nu ar fi decât unul singur de la*

Mahomed și până acum, de parcă timpul nu s-ar mai sătura să facă aceleași păcate. Noi suntem viciul istoriei.

Și unchiul său, Șerban, care-și închipuise că ar putea pune mâna din nou pe Constantinopol, și Ioasaf, acel venerabil strămoș a cărui unică greșeală are să-i coste pe toți viața, și el, întors acasă ca să moară – atâția domni, cu fruntea în nori și tălpile în valuri, dintre care numai el singur a înțeles că împărăția lor nu este din lumea aceasta. De aceea, mai mare i-a fost nedumerirea când boierii sfatului l-au pus voievod, decât atunci când capugiul i-a dat năframa de mazil. Douăzeci și cinci de ani așteptase clipa aceasta și, totuși, a râs cu Ianache de grecul care-i avertizase de planurile sultanului, a râs și când l-a primit pe Mustafa-aga, vechiul său prieten. A râs amar și a plâns când s-a uitat în ochii boierilor și toți aveau ochii pătați, s-a uitat în ochii lui Ștefan și a văzut că numai el nu simțea nicio vinovăție. Atunci a priceput că, dintre toți, Ștefan îl vânduse. Și n-a mai râs când stolnicul Constantin, cu aceeași privire nevinovată, i-a dat de înțeles că și dânsul îl trădase. Căci nu-i nimic neobișnuit să te trădeze un frate sau un fiu, dar este cu totul împotriva firii să fii trădat de un părinte. *Orice împărăție care se dezbină în sine se pustiește, orice cetate sau casă care se dezbină în sine nu va dăinui.* Aici se încheie, așadar, șirul neîntrerupt de împărați ai Bizanțului. Ce n-ar da ca Ștefan să conducă Țara Românească mult, mult de tot, o mie de ani de aici înainte, numai să nu pună turcii un domn de-al lor, străin de neam și de sângele împărătesc. Știe, însă, prea bine că turcul nu-l va răbda și cum ar fi să rabde un voievod pe-al cărui blazon stă vulturul cu două capete? Sultanul demult le ura casa, ca pe aceea ce-i amintea mereu că tronul nu i se cuvine, iar Ștefan, exaltat și nestatornic, nu va putea să-i țină piept niciodată. Micul Bizanț valah avea să cadă și cu el și ultima nădejde a unui Bizanț mai mare. Sfârșitul Bizanțului. Dar al lui? Nimic nou sub soarele ăsta păcătos – un alt sultan punându-i capăt unui alt domn pe nume Constantin, prin vinele căruia curge același sânge al Cantacuzinilor. Printre ultimele corăbii scufundate ale Constantinopolului are să se odihnească și ultimul Constantin.

Și, Doamne, câtă nevoie are de odihnă! Când în sfârșit adormise, după o noapte albă în întunericul negru, l-au trezit cu noaptea ca o sabie deasupra capului. I se citește lista de acuzații, una mai gravă ca alta, și știe că numai una singură ar fi de ajuns pentru pedeapsa capitală, dar e atât de obosit că ochii i se închid de somn. *Isprăvește odată!* îi vine să strige, *vreau să dorm, să mă odihnesc un veac pe fundul mării.* Cu fiecare val care îi atinge urechea, murmurul acela nedeslușit, foiala monstruoasă și absurdă care îl chinuise atât, devine limpede și curată, începe să aibă un sens sau, mai bine zis, începe el să înțeleagă graiul mării. Îl strigă, îl cheamă. Acolo, în cutele acestui Bosfor neted, se va putea, în sfârșit, odihni așa cum nu s-a mai odihnit depatru luni de zile, așa cum, dacă e cinstit cu sine, nu s-a mai odihnit de douăzeci și cinci de ani, așa cum nu s-a mai odihnit din pânțele mamei. *Odihna omului nu e decât apă.* În mare, în mitrasul pământului, acolo se va naște a doua oară. Acolo, în mitrasul mării adânci, un călugăr bătrân din Sfântul Munte i-a povestit că mai doarme și acum altarul de la Biserica Înțelepciunii, răpit de cetățenii Serenissimei ca nu cumva să-l profaneze turcii cuceritori. Corabia lor a născut în mijlocul mării și altarul s-a coborât în mare, în locul acela apa miroase a mir și niciodată nu e furtună. Să-și pună capul pe masa altarului, să se întindă și să doarmă, asta e tot ce vrea. Întâi îi fusese ciudă că, după ce-și durase un mormânt demn de Solomon, avea să fie aruncat undeva, la întâmplare, în cea mai mare groapă comună a otomanilor.

La urmă, valurile mării l-au înconjurat, spumoase ca arcadele de la Hurezi, și a știut că Dumnezeu îi hărăzise un mormânt mai mareț decât ar fi putut el să-și zidească, în cea mai mare biserică din lume, nefăcută de mână omenească, alături de atâția mucenici îngropați, din veac, în mare. Unmormânt făcut de mâna lui Dumnezeu. În temniță încă fiind, a înțeles că ar putea să mai trăiască un veac în aceeași celulă, cu hranăși apă atâta cât să nu moară, doar să audă mai departe marea. Marea, care îl exaspera, îl ținea în viață.

Ce-ar face dacă, printr-o minune, Ahmed l-ar pune în libertate? Și-ar lua o colibă, pe malul Bosforului, o mreajă și o barcă, și ar ieși, în fiecare dimineață, să-și arunce mreaja în mare.

Atunci se lăsase înduplecat de rugămințile boierilor, acum, nici dacă sultanul i-ar cădea în genunchi și l-ar implora săiaînapoi tronul Țării Românești, nu l-ar mai primi. Ieri Bostangi-bașa, convins că mai are pe undeva ceva parale ascunse, i-a promis că dacă-i dă douăzeci de mii de pungi de aur o să-l facă iarăși domn. În clipa aceea a știut că îl vor omorî. Până atunci se mai agăța de o speranță, de acum, însă, totul se terminase. A început să urle, într-un talmeș-balmeș de turcăși greacă: *Netrebnicilor, credeți că m-am născut ieri? Să mă plătiți voi pe mine și tot n-aș mai vrea să fiu domn a doua oară!* În inimă, marea și rugăciunea îi mergeau singure.

În mânia atotputernică a sultanului se simțeau deja semnele agoniei. Împărăția turcilor este la ultima înflorire – clădită pe ruinele Bizanțului, ea nu poate supraviețui mai mult decât ele. *Socoteala e simplă. Dacă Bizanțul nu ar fi căzut, atunci Cantacuzinii nu ar mai fi devenit mării arhonți aflați în concurență cu sultanii, iar Șeitanoglu nu s-ar fi însurat cu fiica unui voievod muntean, ci cu o prințesă bizantină, pe măsura rangului și a numelui său. Dacă Murad nu l-ar fi spânzurat pe taică-su, Andronic nu s-ar fi refugiat în Țara Românească. Orice crimă, alegere sau eveniment istoric petrecut înainte să mă nasc eu, atrage după sine un lanț de alte crime, alegeri și evenimente care nu s-ar fi putut niciunul petrece fără cauza inițială, nici independent unele de altele și din care, în final, rezultă tocmai nașterea mea. Dacă Bizanțul nu ar fi căzut sau strămoșii mei nu ar fi fost uciși mișelește, eu nu aș fi existat. În marea milă și cu neștiutele judecăți ale lui Dumnezeu, Constantinopolul a căzut și ca eu să mă nasc. Prin urmare, nu are niciun sens să-i găsesc o vină lui Mahomed când Căderea Constantinopolului este vina mea. Mor acum tocmai ca să ispășesc această vină. Port povara unui păcat străvechi și nu mă voi putea elibera de el decât atunci când sângele meu se va vărsa pe pământul față de care a păcătuit. Acesta este păcatul meu strămoșesc, de aceea m-am întors astăzi aici, la Stambul. Mor ca să plătesc păcatul de a mă fi născut.*

Dacă Bizanțul nu ar fi căzut, el nu ar fi murit azi. Dacă Bizanțul nu ar fi căzut, el nu ar fi trăit. Era, deci, condamnat oricum la aceeași moarte care, într-un caz sau altul, este însuși prețul propriei vieți. Așadar, să trăiască fără să moară acum și aici ar fi fost cu neputință, indiferent de felul cum s-ar fi desfășurat milioanele de variabile de pe parcurs. În oceanul infinit de posibilități care e lumea, unui om nu îi este cu putință decât o singură viață și o singură moarte. Acesta este paradoxul timpului dezlănțuit.

Eu am simțit ce simte piatra aceasta. (Gândindu-se la tunurile de asediu ale otomanilor, lovind fără milă zidurile lui Teodosie, și la bătaia, soră cu moartea, pe care o măncase.) E de necrezut că poate exista asemenea grozăvie, asemenea urăciune (*a pustiirii la locul cel sfânt*) (se referă, desigur, la groapa sinistră unde a fost închis), înconjurată de atâta

splendoare (Constantinopolul). Atâta frumusețe și moarte. Găleata din care Dumnezeu a vărsat marea (când un înger s-a împiedicat de ea), apă risipită peste tot, cât vezi cu ochii, cât se poate vedea cu Ochiul lumii, până unde îl acoperă cerul ca o pleoapă. *Pășesc pe pământ, dar se simte ca și cum aș pași pe mare.*

Brâncoveanu își face în minte o altă socoteală, una mai puțin speculativă, mai practică: bilanțul și balanța morților lui. Nu moartea strămoșilor din care putea scoate cele mai frumoase cugetări, ci a celor pentru care nu avea decât lacrimi. Bunicii: Preda Brâncoveanu, aruncat din Turnul Chindiei și Constantin Cantacuzino, sugrumat în trapeza Mănăstirii Snagov, din porunca domnului Ghica, tatăl lui, ucis în '55 de seimeni, pe dealul Mitropoliei, când el n-avea nici un an, și copilul de țigan cu care l-au înlocuit slugile credincioase ca să-l scape, noră-sa, Bălașa, prăpădită înainte de vreme și fiică-sa, Maria, răpusă de ciumă la Constantinopol, la doar nouăsprezece ani. Stanca, cel dintâi rod al sufletului lui, care, în agonia ei bruscă și neașteptată, i-a prorocit ce aveau să le facă turcii la doar câteva luni după, când încă nici nu i se uscaseră bine florile pe mormânt și lor lacrimile pe obraz. Că doar nici pe Cassandra nu o luase nimeni în seamă. Și maică-sa, Stanca din neamul Cantacuzinilor – singura moartă de moarte bună, dacă moartea poate să fie bună sau măcar la fel de bună ca viața. *Viața mea este o neîntrupată înmormântare.*

Dacă nu i-ar fi fost atât de foame, atât de sete, atât de lehamite de tot, ar mai fi încercat poate să-și tălmăcească visul cu îngerul și marea, dar adevărul este că pentru el visele sunt ca banii – mărunțiș. De când l-au adus înaintea sultanului, s-a gândit și răzgândit la moarte, s-a răzgândit de tot ce știuse. Bostangi-bașa i-a urat mulți ani și fericire, ca să-l ia în răs, desigur, dar el s-a bucurat nespus, căci pierduse șirul zilelor, orelor, în temnița aceea soarele răsărea și apunea degeaba și el și-a zis: *Va să zică, împlinesc astăzi șaizeci de ani și am să mor în aceeași zi în care m-am născut, odată cu Născătoarea de Dumnezeu. O să-mi fie ușor să țin minte ziua morții mele.* Și, dintr-o dată, se simți mai viu. Atât de multă plăcere îi făcu să se știe iarăși ancorat, ferm și precis, în rânduiala timpului. Fără timp era mort. Dacă în celulă îi scăpase timpul printre degete, acum el scăpa printre degete timpul. Dar, cel puțin, era prezent, n-avea să moară fără să știe nici măcar ce zi e azi. Trăsese cu urechea la gărzile care-l duceau legat (măsură inutilă de precauție, căci n-ar fi putut să facă doi pași singur, nici dacă i-ar fi dat drumul în câmp) și înțelesese că mai e și duminică – se bucurase și pentru asta. Și, totuși, ce este moartea: ieșirea omului din timp sau a timpului din om? *Am să mor și ce e moartea tot n-am să știu.*

Ce de lume! Se adunaseră ca-n arenele romane să-i vadă execuția: soli, ieniceri, mărimi și prostime. Pe mulți dintre ei îi cunoștea, iată, ambasadorii țarului: comitele Tolstoi, Șerementev și Șafirov; solul nemțesc, Guarrient; Des Alleurs, franțuzul; lordul Sutton; bailul Veneției; comitele olandez; polonezii; Funck și Grothusen din țara Șvedului. Toate strălucitele chipuri de la Apus și de la Răsărit. Știa că sultanul primea audiențe doar marțea, când se ținea și sfatul la serai, așadar, toată această lume bună nu se afla aici din întâmplare – Ahmed voia să facă o demonstrație de forță în fața întregii lumi civilizate. Moartea este un spectacol, înțelese el în sfârșit, a lui cel puțin. Cine zicea că timpul nu se întoarce înapoi ca un câine la vomitătură? E 1453 din nou – lumea întreagă stă la tribune și privește cum se dărâmă Bizanțul, fără să facă nimic. Nu putea să mai îndure lumina!

În patru luni de zile nu văzuse cerul decât o singură dată, când l-au mutat din Yedikule la serai, și acum era un cer moale de puteai să te iscălești pe el cu degetul.

Împresurat de atâta lumină, de atâția ochi care îl priveau, ochii îl dureau îngrozitor, ah, fundul negru, adânc al mării, ca o altă groapă nu a sângelui, ci a apei, să-i spele marea toate rănile, să-i curgă ochii morți în mare și marea să-i umple, ca două cupe, orbitele, să se adape din ele peștii. Fundul mării – ce dumnezeiesc întuneric! Din toate acuzele care i se aduc, învățate pe din afară, nu înțelege nimic, mintea își luase zborul în altă parte. Pe măsură ce imbrohorul vorbea tot mai aprins, el îl auzea tot mai slab, mai estompat, ca și cum se îndepărtase, auzea marea, numai marea, fiecare val i se spărgea în urechi. *Hai, te rog, isprăvește, nu vezi că nu poți să mă ucizi – când mă vei tăia nu va mai curge sânge din mine, ci apă de mare.* Marea, ultima ființă care o să-l îmbrățișeze. Un val de lumină i se îndoiaie deasupra capului, cât încă mai e timp, se uită la Constantin, sprijinul bătrâneților sale, corbul lui viteaz. Cu tăcerea în ochi și foamea pe buze, e liniștit, atât de liniștit că-i ca și mort. Ștefăniță are un vag surâs, se gândește de bună seama la soția lui, se gândește că peste câteva clipe are s-o vadă, o, Doamne, nu l-a mai văzut zâmbind așa de când i s-a prăpădit Bălașa. Lui Răducan îi tremură bărbia – nu-i tremură, se roagă, îi poate citi numele Împăratului pe buze. Oare plânge acuma Mărioara lui Cantemir sau răsufală ușurată că n-a apucat să-și lege soarta de fiul unui hain? Ce-a mai slăbit Ianache, nici umbra de el n-a mai rămas. Doar pe Mateiaș nu-l vede, e undeva în spatele lui.

Imbrohorul a tăcut, îl aude pe sultan, ca prin apă. Ca prin apă, îl aude pe sultan oferindu-le să se lepede de Împărat și să se facă agareni – dacă ascultă porunca, îi lasă în viață. Ar râde, omul e nebun. *După atâtea cazne pe care le-am răbdat, crede că ne mai sperie o durere scurtă, de o clipă.* Acum, când capul îi plesnește și proprii umeri zdrobiți îl apasă ca niște bolovani. *Crede că ne mai sperie o durere care va pune capăt tuturor celorlalte.* Să mai trăiască? Pentru ce? Gata, i-a ajuns! Marea îl mușcă de gât și se iau la trântă, o dată, de două ori, de nenumărate, pe viață și pe moarte, Neagră sau Marmara, nu poate spune. El cheamă în ajutor numele Împăratului și rănește de moarte coapsa unui val. Învinsă, marea urlă cumplit și-l trage după ea la fund. Acolo, în adâncul mării, e liniște. Nu marea fusese ceea ce auzise el până atunci, ci sângele său vâjâindu-i în urechi, își pune urechea pe inimă – ca să vezi de unde venea vacarmul acela de valuri, tot inima, săraca, vuind ca o scoică. *Întreaga lume e o cochilie uriașă în care se aude marea.* Îl aude pe sultan, ca prin apă, poruncindu-le să se lepede de Împărat. Și atunci le spune și el coconilor săi nimic altceva decât ce-i suflă marea la ureche:

— *Fiilor, fiți bărbați! Am pierdut tot ce aveam în această lume. Nu ne-au mai rămas decât sufletele, să nu le pierdem și pe ele, ci să le ducem curate înaintea Împăratului nostru. Să spălăm păcatele noastre cu sângele nostru!*

Umbra lui Ianache e mai ușoară cu un cap. Brâncoveanu nu-și ferește privirea, lasă toată lumina aceea obositoare să-i împungă pupilele. Peste trei sute de ani se va vorbi încă de clipa asta și tocmai el s-o rateze? La Yalı Köşkü sultanul le dădea drumul amiralilor pe mare. Cad capetele coconilor ca frunzele toamna, unu, doi, trei, le-a pierdut șirul, un munte de capete. Nu viața întreagă îi trece pe dinainte, ci întreaga viață a acestui imperiu care este și viața lui. Cu fiecare cap căzut pe lepedea imperiului, ca un fruct pârduit, mai cade câte o cetate din arborele lumii.

Constantin, 634, Damasc. Cetatea Iasomie, întâia căzută în mâinile agarenilor, a primilor califi, când soarele lui Heraclie orbea încă Ochiul lumii și semiluna abia înmugurise pe un cer diurn. Ștefan, cu doi ani mai tânăr, Ierusalimul, doi ani mai târziu, orașul

sfânt, orașul care se dă de bună-voie la moarte. Anul Domnului 642 și Radu, mai înțelept decât toată Alexandria la un loc.

Istoria ne-a fost îngropată de vie. Marea se apleacă și-i acoperă pe toți, călăul se îndreaptă de șale și-și șterge fruntea de sudoareamării. În această sincopă se petrece ceva, căci groaza are răgaz să se întărească. Cu ochii uscați, scrum de atâta lumină, îl vede, în sfârșit, pe Mateiaș, târât în fața butucului. Într-o turcă peltică, stricată, care-l face să pară și mai copil, zbuciumându-se în mâinile gădelui și plângând în hohote, cu cerul albastru și cu pământul roșu de sânge, îl imploră pe sultan să-i lase viața. În schimb, îi va vinde sufletul. Amorțiți până acum, adormiți și îmbătați cu moarte, loviți brusc de un val rece, se deșteaptă în el toți împărații Bizanțului. Îi mișună pe-o venă în sus, ca un roi de furnici. Și-i năvălesc cu toții în gură când zice:

— *Din sângele nostru nu a fost nimeni care să-și lepede credința. De este cu puțință, mai bine să mori de o sută de ori, decât să-ți lași credința strămoșească, pentru a mai trăi câțiva ani pe pământ.*

Domnul i-a vorbit lui Matei, nu tatăl. De aceea, nu copilul, ci prințul îi spune gădelui:

— *Vreau să mor creștin. Lovește!*

Călăul ar lăsa porunca sultanului, dar nu se poate împotrivi poruncii tânărului prinț și, așa, Salonicul, ultimul dintre marile orașe, cade în mâinile otomanilor. Abia atunci marea îi umple ochii.

Fără să mai aștepte invitația, Brâncoveanu își face țărănește semnul Crucii, îngenunchează și-și pune singur capul pe butuc, la o parte, ca pe pernă. *Doamne, fie voia Ta!*

În cădere liberă, iataganul prinde soarele în pumn și-l aruncă înapoi în ochii sultanului, orbindu-l, dar domnul Țării Românești nu-l vede. Așa cum stătea acuma, întors spre pământ, vedea, în schimb, un arbore al lui Iuda, țărnel, Bosforul, Cornul de Aur, Turnul Galata, cerul, marea și Orașul, toate cu capul în jos, atârând înaintea lui Dumnezeu ca o picătură pe streșină.

Și nu capul lui, ci Constantinopolul cădea a doua oară.

DAN ȘALAPA**Frăția ierbii**

Iarba stă blândă,
Mireasă la altar
În fata coasei nemiloase
Tăind-o drept, felii de trupuri verzi,
Se culcă pe patul de surate,
Laolaltă cu florile de câmp,
Cu ritmul coasei legănate
De mâini cu palme-adânci,
Bătute de nevoi, de munci,
De sarea asudării mute;

E o frăție între iarbă, coasă
Și brațele coșășului
Ce par dansa un vals
Din lumile feciorelor
Râvnite de uriași *anunnaki*,
È un dans magic,
Ce pare simplu precum
O galaxie născută
Dintr-un trup de vraci;

Çe ritm, ce sunet, ce iubire
Răzbat din firele de iarbă,
Ce cad cuminiți
Pe pajiștea și mai cuminte,
Ce cântec este întregul trup
Al truditei, luminatei,
Venerabilei argonaute solitare
Mânuind necruțătoarea coasă
Ce parcă își sărută și firele de iarbă,
Și viitorul înierburit,
Fecund precum un pântec rar,
Un colț de rai.

Merlin

Toate luminile
Sunt doar niște mici bijuterii
Ale întunericului!
Ce s-ar face stelele
Dacă nu ar fi imensul
Întuneric înghițindu-le,
Ronțâindu-le razele,
Epuizându-le strălucirea?

Și pisoii Merlin,
Care cotrobăie fiecare dimineață
De zorii grăbiți să se exhibe,
Știe asta și nu se stresează:
Blana lui neagră
Îi va absorbi
Cu aceeași plăcere
Și mâine dimineață!

Port

Apele curg,
Marinarii se-mbarcă,
Toate se duc,
Numai portul rămâne,
Navigator fără vârstă
Peste valuri de vremuri,
Punte de aur și pururi
Între clipa de față
Și fluviile de mâine...

Tristețea poezilor

Poeziile mele sunt triste,
Spune poeta răsfoindu-și
Ultimul volum de gânduri;

Lumea întreagă e tristă,
Îmi vine să-i strig din sala
Ticsită de poeți, triști și ei;
Cum altfel să fie,
Și cum să scrie poezie?
Râzând?

Poetul și când râde, e trist,
Clown la sfârșit
De nesfârșit spectacol,
Tristețea lui e veselie îngerilor
Ștergând lacrimile Prințului
Căutând mereu pierdutul
Pantof al Cenușăresei.

Jongleor

Eu sunt un trist
Fundamental vesel,
Alteori,
Sunt un vesel
Fundamental trist.

— Ești un clown,
Veți exclama, desigur,
Un biet charlot de bâlci,
În cel mai bun caz!

Vă zic, însă,
Eu sunt un aproape om,
Fundamental ascuns
Sub o mască pierdută,
Am nevoie mereu
Când de un motiv
Să fiu vesel,
Dar lumea e prea tristă
Să-mi ia răsul în serios,
Alteori,
Am nevoie de un motiv
Să plâng, pur și simplu,
Dar lumea din jur
Râde fără motiv
Justificând că e fericită,
Iar eu, atunci,
Pot fi huiduit
Dacă fac tumbe
Ori scot panglici pe nas.

Sunt un nimeni, până la urmă,
Un jongleor anonim
Între patul lui Procust
Și pietroiul lui Sisif,
Un *jolly joker* celebru
Între plus infinit
Și restul de la pâine.

MIRIAM NADIA DĂBĂU

Ești vis

Te caut printre sălbatice orhidee
Printre cuvinte, necuvinte,
La țărnul diafanelor mistere,
Când ochii tăi, din verzi, devin poeme.

Ești doar un foc ce-mi arde mintea
Un praf scânteie ce aleargă
De vreau să-l sting, mă-ncearcă dorul
Sau poate gândul ce-l oprește.

Îngenunchez pe iarba verde
Și iau un fir să-l răsucesc pe deget
Iluzia fericirii că mă ții în brațe
Te face șarm, dar visele-s deșarte.

În palme am un vis și-o libelulă
Nu mă-ntreba de unde le-am adus,
Poate nopțile când plânge Luna
Vor ști să-ți spună cât de mult te iubesc.

Paris, 2022

Flori de măr

Flori de măr curg valuri, valuri
Peste chipul tău frumos
Ca un nimb ce stai în soare
Ochii tăi iubesc cu foc.

Fruntea ți-e înconjurată
De ghirlande minunate
Flori de măr curg valuri, valuri,
Peste umerii cu lauri.

Roze, albe și albastre
Oare cine le vor vrea?
Flori de măr ce curgeți valuri
Spuneți dragostei să stea.

Paris, 2022

Am colorat povești și vise

Am colorat povești de iarnă
Spuse la gura sobei de Ajun
Și miile de stele colorate
Erau parfumuri ce-ți dădeau fiori.

Și gândurile se lăsau ca focul,
Un foc ce-l stingi și nu mai trece,
Dar ele vin și vor petrece
Ca iarna asta mult prea rece.

O noapte-ntregă printre vise
Și printre fulgi ce cad încetșor
Troiene de zăpadă am în suflet
Și frigul răscolește peste tot.

Poate de mâine se-ncălzește
Și pelerin pribeag mă vreau
Prin câmpurile siberiene
Mă pierd în timp și vreau să stau.

În casa iernilor unde se plânge
Pe muzica viorilor albastre,
Îngenunchez în fața viselor deșarte
Și singuratică mă pierd în noapte.

Paris, 2022

Te-am ales să-mi fii duhovnic

Cu o ultimă speranță,
Te-am ales să-mi fi duhovnic,
Nu am vrut să știi prea multe
Despre lucruri mici, mărunte.

Trandafiri îți torn pe chipul
Plin de negură și cute,
Gându-l prind în palme ghemu
Printre metereze scurte.

Ca un vals ce mișcă cerul
Greului ce îl pot duce
M-am lăsat îngenunchiată
Soarelui să-i fiu mireasă.

Nu că mi-ar fi greu să umblu
Printre ierburi și cucute,
Dar când ochii-ți joacă feste
Simți cum umbrele sunt mute.

Flori de liliac îmi umplu
Golul sufletesc ce-mi vine
Caut în cărți și-n anotimpuri
Ce e bun și rău în mine.

Mâna ta e cam departe
Îmbrăcată în ghirlande.
De ți-o cer să-mi dai, degrabă,
Tot ce poți și vreau vreodată.

Luna plină și rotundă
Stă tăcută și m-ascultă,
Flori de noapte mă-ncojoară
Tu stai trist uitând de toate.

Paris, 2022

Plină de mister ești, noapte!

Noapte cu stele și vise-ntre ele
Ai multe minuni și mistere
Păsări de pradă și ursitoare
Te cheamă la case străine de lume.

Rezemată cu tâmpla de geam
Le aud cum șoptesc, parcă-i vals
Mă întreb, oare câte or fi?
Enigmatică noapte, tu toate le știi.

Dacă Luna atentă se-ascunde,
Tresar ca o frunză pe ram
Sub cămașa subțire de pânză,
Tu simți că mi-e frică și taci.

Ești doamna cu voaluri cusute
O măreață stăpână de ani
Toate minunile se leagă de tine,
Dar și atunci, le ascunzi sau le lași.

Paris, 2022

TAMARA TOMIRIS GORINCIOI

Soarele de andezit

Prin oglinzile concave eu privesc la alte lumi
 Ca portale de lumină navele cu heruvimi.
 Din cetatea cea supremă zbor de vise printre aștri,
 Ca o pulbere divină îmi văd dacii mei sihaștri.

Brâu de stele printre ceruri și rubine suprapuse
 Țes lumina-n nebuloase peste miliarde ușe.
 De pe discul de spirale ce roiesc în furnicare,
 Din halouri de stele naște Lup cu chip de pară.

Oare câți ani lumină ne vom zbate ca să știm
 Că din așchia cea sacra, din iubire noi venim.
 Nebuloase ard în flăcări ca la începutul lumii,
 Suntem hologram divin, ca din pântecul genunii?

Ca desprinși din nemurire au zidit neant și munte,
 Neam de zei cu zâmbet larg și cu aură pe frunte.
 O centură de uitare ni s-a pus pe ochi-nchiși,
 Căutăm mirul din Graal să renaștem printre sfinți.

Soarele de andezit ne așteaptă dezlegarea,
 La cetatea cea eternă e-nceputul și chemarea.
 Oare câți ani lumină vor mai trece-n univers,
 Oare câte nebuloase se vor stinge într-un vers?!

Pe când eram pasăre

Pe când eram doar o pasăre
 Oamenii nu se vedeau din cer
 Erau ca niște umbre, bizare,
 Mișunau ca furnicile stingher.

Pe când eram pasăre pluteam,
Soră cu lupii pe tărâmi de vis.
Un înger de pace și liniște eram
În nestingheritul, dulcele paradis.

Copacii erau doar cuib de popas,
Frunzele fluiere din care doineam
Din paradisul meu nimic nu a rămas,
Doar visul de zbor e tot mai clar.

Pe când eram doar o pasăre
Libertatea îmi era mesager.
Astăzi zborul tăiat mă doare,
Sunt om și amintirile mă cern.

Voi mai fi o pasăre în o altă viață,
Să pot zbura în ceruri de dimineată?!

Corăbii din cuvinte

Îmi pun vorbele de sticlă într-un scrin cu semn heraldic,
Poate că le descifrezi când le port pe țarm sălbatic.
Prin oceane de pe Marte sau pe marea de pe Sirus,
De am face, am desface, tot vom fi un plus și-un minus.
Tot la puncte cardinale ne vom spune vorbe mute,
Le voi strânge într-o batistă, ca delfinii să le guste.
Și în zori cu ceru-n alge să compună noi poeme,
Despre luna fără vâsle și iubirile din stele.
Mi-au rămas două cuvinte care mi le las doar mie,
Din care fac corăbii să plutească înspre tine.
Vor ajunge prin furtună, se vor îneca la mal,
Va fi testul de pe urmă, spre palatul de cristal?

Sunt pământ

Ne ține pământul, ne ține,
Și curge țărână prin mine.
Ne strigă și ne dezmiardă,
Prin floare și lumină din iarbă.
Ne strânge la piept și ne iartă,
Când îl strivim cu ghiulele de moarte.
Auzi cum pământul oftează,
Când pomii și pădurea -i retează?

Se împuşcă în mistreți și în ciute,
Se tulbură cerurile mute.
E parte din mine și tine,
E viața ce naște în zbor de albine.
Îl simt cum tușește, suspină,
De parcă-o durere mă smulge din rădăcină.
Sunt pământ și iarbă și soare,
Mor și reînviu cu prima și ultima floare.

Sâmburi de lumină

Plouă cu amintiri
despre noi
care încă nu ni s-au întâmplat
cu adevărat..
îmi puneai salbe de cuvinte
printre stelare jurăminte.
cuvintele
deveneau mărgăritare,
le culegeam din mare
mi le aducea Duhul Mării
din îndepărtare.
ne-am întâlnit la facerea lumii
eram sâmburi de lumină
din pântecul genunii.
m-ai răsădit în tine
ca să nu te mai uit,
să mă bei dintr-o cană de lut.
te-am răsădit în mine,
ca să-mi luminezi
florile din livezi.
și jocul de iezi.
atâta lumină ești,
înger nepământesc!

(Neo)Onirism - Istoria Conceptului Contextul social istoric al apariției

AURA BĂRBOI

Pentru a facilita înțelegerea curentului literar este necesar să explicăm proveniența termenului: „Oniric, -Ă, onirici, -ce, adj. 1. Privitor la vise, care aparține visului; care delirează, care aiurează din cauza unei obsesii sau a unor halucinații. ◊ Delir oniric = delir asemănător cu visul, care se manifestă în unele boli psihice și în care bolnavul se comportă ca un somnambul. ♦ (Despre oameni) Care este străin de ceea ce se întâmplă în jurul lui, care trăiește într-o lume de vis. 2. (Despre creații literare) Care are ca temă principală situațiile onirice (1). – Din fr. onirique.” ♦

Termenul „Onirism provine din limba (< fr.; {s} n. pr. Oniros) s. n. 1. Stare delirantă, acută sau subacută, manifestată prin halucinații ale sensibilității generale a simțurilor sau a sensibilității musculare (senzație de cădere, de deplasare rapidă). Asemănătoare unui coșmar, se produce în unele stări psihopatologice și adesea în intoxicația alcoolică. Sin. delir oniric. 2. Înclinație spre cultivarea motivelor, situațiilor onirice; atmosfera, caracterul oniric al unei creații literare. În literatura română, a fost promovat în chip programatic, la sfârșitul anilor '60 ai sec. 20, de un grup de scriitori ai căror lideri au fost D. Țepeneag și L. Dimov.”¹

După Dumitru Țepeneag, în primul roman *Zadarnică e arta fugii*, onirismul a luat naștere astfel: „Începu vechiul joc de-a imaginile: încercă să aducă la suprafață imagini cât mai vechi, cât mai depărtate, să le mărească, să le dea viață, adică mișcare, să le studieze fiecare detaliu care să devină el însuși o imagine, ca în albumele de pictură în care sunt izolate amănuntele cele mai semnificative în așa fel încât devin ele însele niște tablouri de sine stătătoare, de multe ori mai interesante decât tabloul reprodus în ansamblu. Și nu era deloc ușor, pentru că trebuia să fie tot timpul atent să nu strecoare scene false, adică ireale, imagini visate ori alcătuite pe loc, chiar atunci, din elementele altor scene, acestea reale, și nu putea totdeauna desluși scenele reale de cele inventate sau, poate, visate, era foarte greu.” ♦ Aceasta este una dintre definițiile onirismului. Iată o altă scurtă definiție „Te uiți în jur și nu mai știi ce-i cu tine, dacă ce vezi este aieva sau poate visezi.”²

După Ovidiu Morar în *Avatarurile suprarealismului Românesc*³ grupul oniric s-a afirmat în literatura română între anii 1964-1971. Nu este o reacție împotriva regimului. A avut însă o dublă atitudine: una politică, alta estetică.

Evadarea în vis, la fel cum era și pentru romantici, era o formă de protest împotriva societății care era „aliena(n)tă, dezumaniza(n)tă și opresivă”⁴. Onirismul nega realismul socialist și arta impusă de sistemul totalitar.

1 *** *Dicționarul Explicativ al limbii române*, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2009, s. v. „Oniric”.

2 *** *Dicționar Enciclopedic*, Editura Enciclopedică, București, 2009, s. v. „Onirism”.

3 Dumitru Țepeneag, *Zadarnică e arta fugii*, Editura Art, București, 2007, p. 62.

4 *Idem*, p. 26.

Desființarea grupului. Unii dintre membrii au fost forțați să ia calea exilului. Acest fapt s-a datorat faptului că activitatea lor a fost văzută ca o amenințare la adresa regimului. Atitudinea lor față de politică a dus la dizolvarea grupului.

Grupul oniric s-a format în anul 1964 având drept fondatori scriitorii Dumitru Țepeneag și pe Leonid Dimov. Aceștia frecventând cenaclul *Lucașfârul* (condus la acea dată de Eugen Barbu) au reușit să-i cunoască pe Virgil Mazilescu, Vintilă Ivănceanu, Daniel Turcea, Florin Gabrea, Emil Brumaru, Sorin Titel, Virgil Tănase, Iulian Neacșu.

Articolele Programatice. Antologia intitulată „Momentul oniric”. Ideea publicării tuturor articolelor programatice i-a aparținut lui Dumitru Țepeneag.

Scriitorul oniric a devenit o instanță impersonală care produce un text. Sentimentele și senzațiile sunt obiectivate. Acest lucru duce într-un final la dispariția eului. În onirism nu mai există o intrigă concretă, un mai este respectată ordinea, logica acțiunilor, conflictul, punctul culminant, deznodământul.

Textul în același timp poate fi un spațiu care se transformă fara încetare, este deschis, are o infinitate de direcții interpretative.

Onirismul structural își trage seva nu din poezie ci din pictura suprarealistă. Dumitru Țepeneag în *Onirismul estetic* spunea: „Ceea ce vreau să subliniez deocamdată e că noi am pornit de la pictură, ci nu de la poezia suprarealistă.”¹

Iată câțiva pictori suprarealiști:

Leonid Dimov în lucrarea sa *Pledoarie pentru o artă optimistă* îl citea pe Giorgio de Chirico spunând „*Noi am sanctificat realitatea*. Distanța dintre făptură și demiurg (dintre voința aflată în textura fenomenelor și reprezentare) se anulează, problema căpătând o limpede coloratură etică: pesimismul, acest flagel al spiritului, dispare.”²

Despre pictorii Giorgio de Chirico (Artist italian. Folosește teme metafizice –depășesc cadrul realității.), René Magritte (Artist suprarealist de origine belgiană. Lucrările sale pun la încercare percepția realității.)³, Salvador Dalí (Pictor spaniol reprezentant al suprarealismului.) discută Dumitru Țepeneag în *manifestul* creat împreună cu Leonid Dimov „Ne place pictura suprarealistă care de fapt nu respectă *legile* manifestului bretonian. Unde dicteul automat la Magritte, la Chirico? Chiar și Dalí, care miza cel mai mult pe incongruență (nepotrivire), e obligat să aleagă, să decidă plastic. Să organizeze spațiul pictural după legile combinate ale visului și ale picturii.”⁴. André Masson (Artist francez. A fost asociat cu suprarealismul.) era după cum mai adaugă Dumitru Țepeneag un „adevarat suprarealist.”⁵

Dumitru Țepeneag în *Căutarea unei definiții* ne vorbește despre pictura lui Hieronymus Bosch (Pictor olandez. Opera acestuia este grotescă și fantastică. Ilustrează păcatul și decadența umană.), Yves Tanguy (Stilul acestuia este suprarealismul nonreprezentational, abstract cu o paletă limitată de culori, peisaje cu tentă extraterestră.) și Giorgio de Chirico „În ceea ce privește pictura lui Bosch, pregnanța ei vizuală (este oare superioară, din punct de vedere oniric, literaturii?) și mișunul fantastic de forme, dovadă a unei imaginații debordante, are, pentru privitorul modern, o forță de șoc mai mare decât aceea a unui tablou conștient oniric, realizat de Yves Tanguy sau de Chirico.”⁶

1 Ovidiu Morar, *Avatarurile suprarealismului Romanesc*, Curtea Veche, București, 2000, p. 230.

2 Leonid Dimov, *Pledoarie pentru o artă optimistă*, Curtea Veche, București, 2007, p. 86.

3 Rădulescu, Gheorghe, Mic Dicționar Enciclopedic, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1972.

4 *Idem*, p. 322.

5 *Ibidem*, p. 322.

6 Dumitru Țepeneag, *În căutarea unei definiții*, Curtea Veche, București, 2007, p. 71.

Perspective râmnicene

MIHAI CĂLUGĂRIȚOIU

Inițiat de profesorul universitar doctor Ioan St. Lazăr, în cadrul Forumului Cultural al Râmnicului, proiectul „**Râmnicul tradiției-Râmnicul modern și contemporan-Râmnicul în viitor**”, al cărui principal obiectiv este: „Cunoașterea și valorizarea cât mai completă a istoriei, actualității și devenirii municipiului Râmnicu-Vâlcea” (p. 7), ce se va desfășura pe o perioadă de 10 ani, a început în anul 2023, marcând, totodată, 635 de ani de la atestarea documentară a orașului Râmnic (pe Olt).

Ațiunile desfășurate în cadrul proiectului, preponderent sesiuni de comunicări, au fost cuprinse în „**Analele Râmnicului**” - publicație periodică anuală cu caracter științific, cultural spiritual, artistic și turistic, Anul I, Nr. 1, 2023, Râmnicu-Vâlcea, Editura „Antim Ivireanul”.

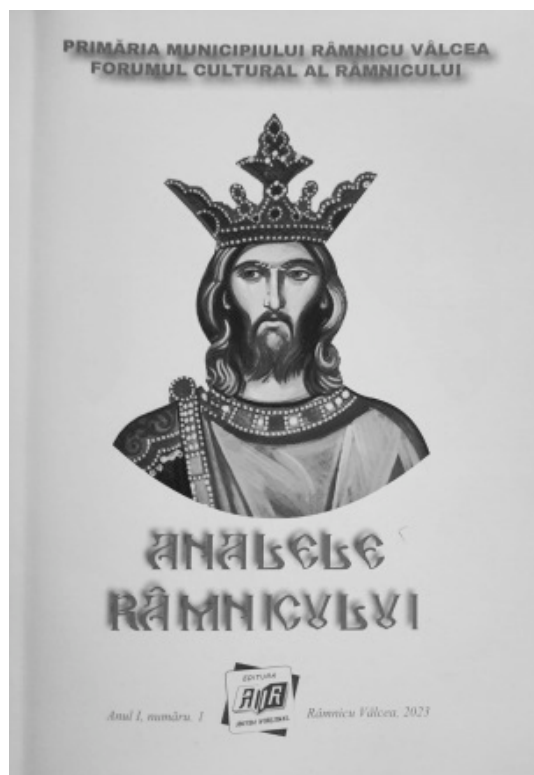
Proiectul și publicația se bucură de binecuvântarea Arhiepiscopiei Râmnicului și sprijinul financiar al Consiliului Local al Primăriei municipiului Râmnicu-Vâlcea.

Proiectul cuprinde trei secțiuni, delimitate cronologic, iar lucrările s-au desfășurat trimestrial. În ultimul trimestru, s-a urmărit întocmirea și tipărirea anuarului, care cuprinde toate comunicările prezentate, de-a lungul anului.

Înainte de toate, „**Moto: „Orașul al Domniei mele,/după cum pohti norodul,/te-am zidit, pe Olt, sub stele/ Io Mircea voievodul!”** (George Voica).

Lucrarea debutează prin cuvântul IPS dr. Varsanufie, Arhiepiscopul Râmnicului, „Mândru de Râmnic!”, în care menționează, printre altele: „Îmbinând tradiția cu noutatea... Râmnicul inspiră încredere și curaj în manifestarea vocației creatoare” (p. 4).

La rândul său, primarul Râmnicului, Mircea Gutău ne îndeamnă: „Cei trăitori în Orașul Domniei Sale (Mircea cel Bătrân-n.n.) suntem obligați ca pe Azi să-l facem mai bun ca Ieri, cu gândul ca Măine să fie deasupra tuturor” (p. 6).

Secțiunea I, *Râmnicul tradiției*, se deschide cu un frumos „Poem pentru Râmnic” semnat de George Voica (p. 12).

Respectând cronologia, arheologul Ion Țuțulescu face „Mărturii ale civilizației de tip Coțofeni pe teritoriul municipiului Râmnicu-Vâlcea. Perioada 3500-2600 î. Chr.” (pp. 13-25), iar arhivistul, de data aceasta, Dragoș Teodorescu semnează comunicarea: „Despre Râmnicul din perioada anterioară atestării documentare” (pp. 26-33).

Profesorul Nicolae Daneș aduce lămuriri prin comunicarea: „Râmnicu-Vâlcea – noi ipostaze privind apariția și numele său” (pp. 34-50).

Despre viața spiritual-ortodoxă regăsim în paginile anuarului comunicările prof. univ. dr. Ioan St. Lazăr: «Sfântul Antim Ivireanul – episcop „Râmnicianul”, Partea I: Premisele» (pp. 51-79); „Contribuția tipografiei din Râmnicu-Vâlcea la promovarea cărții în veacul al XVIII-lea”, semnat de prof. univ. I. D. Lăudat (pp. 80-90); „Pătrunderea reformei hrizantice a muzicii în ținutul vâlcean. Reforma hrizantică o necesitate a Bisericii Ortodoxe”, semnat de preotul profesor Ion Gavrilă (pp. 91-104).

Secțiunea I se încheie cu „Aspecte referitoare la sistematizarea orașului Râmnic în perioada regulamentară”, înfățișate de arhivistul Bogdan-Dumitru Aleca (pp. 105-122).

Secțiunea II, *Râmnicul modern și contemporan*, debutează cu „Iubirea de Râmnic (V)”, a regretatului doctor Dragoș Serafim, care consideră că: „Noi, cei din Râmnic, ne putem considera... primordial edenic și pentru că ne-am imaginat și construit mitul legat de existența grădinilor” (p. 124).

Secțiunea continuă cu pertinente comunicări, pe măsura autorilor lor: „Revoluția de la 1848 – cauze, desfășurare și informații privind unii revoluționari pașoptiști vâlceni”, semnată de prof. univ. dr. Dinică Ciobotea (pp.125-132); „Imnul național – un simbol regăsit”, semnată de generalul Grigore Buciu; «Zăvoiful Râmnicului – „Moșia din marginea orașului” și Imnul Național „Deșteaptă-te, române!”», semnată de istoricul Eugen Petrescu (pp. 136-139); „Memento Anton Pann”, semnată de Gheorghe Stanciu și Teodor Cosmin Stanciu (pp. 140-154); „Proschinitarul Ierusalimului – tipărit de către Anton Pann – o realizare editorială ce îmbogățește biografia sa”, semnată de Cristian-Ovidiu Dinică (pp. 155-158); „Vedere de ansamblu asupra societății Râmnicului modern”, semnată de Florin Epure (pp.159-181); „Evoluția socio-economică a Râmnicului în perioada 1880-1914”, semnată de arhivistul Dragoș Teodorescu (pp. 182-188); «Bătălia împotriva holerei din anul 1913 – „repețiție general” a medicilor râmniceni pentru Războiul Reîntregirii Neamului», semnată de prof. Dumitru Garoafă (pp. 189-194); „Râmnicu-Vâlcea – În perioada interbelică (evoluție spațial-demografică și dezvoltare social-economică)”, semnată de prof. Nicolae Daneș (pp.194-204); „Râmnicul de altădată, cu lăutarii săi, în memoria lui Mircea Vranceanu (I)”, semnată de profesorul Nelu Barbu (pp. 205-208); „Gara CFR din Râmnicu-Vâlcea”, semnată de inginerul Dumitru Bondoc (pp. 209-217); „Râmnicu-Vâlcea – locul unde s-a fabricat apa grea pentru prima dată în România”, semnată de fizicianul dr. Dorel-Mihai Constantinescu (pp. 218-231); «Mira Simian (1920-1978) – „ființa dorului” (45 de ani în nemurire)», semnată de prof. univ. dr. Ioan St. Lazăr (pp. 232-237); „Orașul Mirei”, semnată de profesorul Gelu Stratulat (pp. 238-240); „Râmnicu-Vâlcea văzut prin lentilele ochelarilor unui fost edil”, semnată primarul/inginer Sorin Zamfirescu (pp. 241-247); „Memento Râmnic 1999; alegerea Sfântului Antim Ivireanul ca ocrotitor spiritual al Râmnicului”, semnată de preotul Ion

Ionescu (pp. 248-249) și „Râmnicu-Vâlcea, de la Realitatea statistică, la evoluții posibile”, semnată de Mihai Călugărițoiu (pp. 250-253).

Secțiunea III, Râmnicul în viitor, debutează cu poezia generalului Ilie Gorjan, „Unde să-mi așez Râmnicul” (p. 255). Continuă cu „Râmnicu-Vâlcea și liniile directoare ale dezvoltării sale în perioada 2023-2030”, comunicare semnată de Daniel Ionescu, purtător de cuvânt al primăriei Râmnicu-Vâlcea (pp. 256-258); „Parcuri proiectate”, sinteze realizate de Mihai Călugărițoiu (pp. 259-273); „Râmnicul cultural - între hazard și destin”, semnată de prof. dr. Gheorghe Deaconu (pp. 274-279); „Proiecte culturale pentru Râmnicu-Vâlcea”, semnată de Gheorghe Dican (280-285) și se încheie cu „Propuneri de acțiuni viitoare pentru progresul Râmnicului (rezultate din dezbaterile în cadrul Forumului Cultural), redactor, prof. dr. Ioan St. Lazăr.

Scurta prezentare nu realizează, nici pe departe, o, cât de mică, introducere în lumea informațiilor evenimentiale amintite, în schimb comunicările amintite oferă o perspectivă axiologică asupra trecutului, încredere în prezent și optimism privind spre viitor.

Lectura și părerea mea contează, însă, mai puțin în fața lecturii și opiniile domniilor voastre. Ceea ce pot să vă asigur este că nu veți regreta!

14 aprilie 2024

Cronică de teatru

CRISTAN OVIDIU DINICĂ

AVARUL de MOLIER

Moliere 400

Duminică 17/03, spectatorii sălii sindicatelor din Râmnicu Vâlcea au asistat la spectacolul cu piesa Avarul scrisă de Moliere. Versiunea regizorală a conferențiarului universitar Mc Ranin a fost montată la teatrul I. D. Sârbu din Petroșani. Reprezentația este modernă, în ritm dinamic sunt folosite mijloace artistice din comedia dell arte dar împrumută și atribute ale teatrului de măști No din Japonia. Masca contribuie la transformarea actorului care astfel se dedublează și împlinește caracteristicile specifice personajului întruchipat. Jocul actorilor a adus în scenă și elemente de carnaval prin costumația folosită și coregrafia bogată care a subliniat satira din textul scris în urmă cu 400 de ani. Ideea regizorală nu s-a rezumat doar la elaborarea cadrului de desfășurarea într-o nouă versiune a textului medieval, ea a cuprins și cu criteriile de selectare a actorilor.

Harpagon este jucat în travesti cu succes incontestabil de Oana Liciu-Gogu.

Personajul principal este întruchiparea zgârcitului dar și a egoistului care sacrifică și iubirea pentru bani. Lumea întregă se rotește în jurul său ascunzând adevărul și lăudându-l pentru a-i intra în grație. Adevărul însă se regăsește la nivelul slugilor sale care

sunt implicate în dezvoltarea intrigii. Familia avarului se rezumă la cei doi copii Elișe interpretată de Patricia Buraga care cu aer candid îl iubește pe Valere jucat de Bogdan Constantin și Cleante, fiul calculului. Cu ambii Harpagon reușește să între în conflict. Pe Elișe dorește să o mărite cu Anselme jucat cu înțelepciune de Daniel Cerga, rol ce întruchipează un nobil bogat al comunității. Cu Cleante disputa este mai amplă pentru iubirea Mariane. Cleante ilustrat cu elocvență de Mihai Alexandru este un june plin de energie dar și de revoltă.

Tată și fiu devin rivali. Are loc și o negociere între cei doi, intermediată de maestrul bucătar Jaques care dă dovadă de istețime, el este jucat cu elocvență de Laurențiu Bogdan. Dacă pentru avar dragostea este un pretext pentru a câștiga bani, pentru Cleante iubirea este adevărată. Un moment definitoriu este cel în care se realizează portretul Mariane în urmă dialogului dintre tată și fiu, moment în care Cleante este dezamăgit dar nu învins. Valere iubitul Elisei cu abilitate se apropie de Harpagon vorbindu-i miros, dorește să-i între în grații pentru ai câștiga încrederea. Izabela Badovics o întruchipează pe pețitoarea Frosine, ea cu dibăcie îl ispitește pe calic însă ține și partea tinerilor. Rolul Mariane aparține Simonei Codreanu actrița domină scena cu naturalețe. Harpagon însingurat și cu spaima de a nu-și pierde averea se trezește

sub reflector în lumina palidă a conștiinței sale, prizonier al obsesiilor, el îi caută pe cei vinovați de dispariției casei sale cu bani. Rezolvarea conflictului ține de conjunctură, astfel La Flesche, valetul lui Cleante descoperă casetă și i-o oferă acestuia. Are loc o anchetă desfășurată de procuror și de greșier respectiv Gheorghe Stoica și Alexandra Dobre. Farsa este adesea întâlnită în piesele lui Moliere de aceasta dată șantajul este mobilul ce conduce spre finalul fericit. În schimbul casei Harpagon este silit să accepte căsătoria fiului său cu Marianne. Prețul iubirii nu se măsoară în bani însă finalul fericit este merit să fie moralizator iar pierderea onoarei de către zgârcit este tușa groasă ce-l caracterizează. Anselme este tatăl pierdut pe care Valere și Marianne îl regăsesc și cu sprijinul căruia căsătoriile ambilor pot avea loc. El acceptă condițiile avarului și preia toate cheltuielile aferente. Finalul fericit transmite optimismul autorului. Producătorul spectacolului este Wilhemina Kuron.

Montarea piesei în această regie beneficiază de coregrafia lui Hugo Wolff care completează ideea regizorală și pune în lumină o dramatizarea de excepție. Costumele personajelor sunt realizate bicolor în alb și negru pentru a ilustra cu elegantă ironia dar și grotescul lumii dornice de înavuțire. Decorul realizat cu panouri de tablă îngrădește scenă și trimite cu gândul la răceala metalului dar și la înfrigurarea societății bolnave. Mișcările actorilor induc publicului noțiunea de mecanism complex al unui ceasornic, martor al ipocriziei. Momente de pantomimă sunt asimilate muzicii cu succes.

Cu acest spectacol teatrul Ioan. D. Sârbu din Petroșani a fost oaspetele teatrului Ariel. Distinsa Anca Olteanu își împlinește cu măiestrie rolul de manager al instituției teatrale Ariel. Minunații actori din Valea Jiului au fost apreciați de spectatorii vâlceni cu aplauze îndelungi.

ANDREEA CRISTINA CĂLINESCU

aforism al idealului

chiar de aş avea un singur dar, anume viaţa-mi lanţuri
 m-aş strecura la gâtul tău ca o nimfă dirijată de nuditate
 marea de ruşine a viciilor îşi pierde sensul
 când buzele sărută pământul.
 de aş fi doar un strop de rouă tot m-aş evapora spre tine,
 căci mintea-mi figurează o umbră divină
 mă închin la universul idealului meu, mă închin la tine
 te-aş îneca în simţuri, ai scrie rugăciuni
 cum gândul îmi e pânza şi mintea pensula
 pot crea un asemenea zeu
 să devoreze orice contur de realitate
 pe masă-mi sunt păcatele, dar le ascund sub flori,
 căci prea putred mă simt când am ochii deschişi.
 caut fericirea în mare, fără siguranţa că o să mai văd pământul
 într-o horă de himere, sunt doar un suflet omenesc,
 omul nu e om fără destin, ci doar un slujitor al elementelor
 fundamentală îmi e privirea, noaptea îmi deschide un portal paralel.
 de aş avea cheia paradisiului din mintea mea
 să mă strecor în izvorul nemuririi
 să devin propriu-mi rai intern...
 poate că asta înseamnă moarte
 trupul rămâne în pământ, înconjurat de lemn, sufletul pătrunde în vis
 lacrimile udă focul rămas în inima frântă
 muşc din apus să treacă timpul
 să te privesc ca în oglindă şi să te cuprind
 ca o cometă mă pătrunde vina, dar tot continui ritualul
 ce nedreaptă-i viaţa, căci nu te pot avea mai mult de un vis
 ca un înger pe umărul meu îmi şopteşti la ureche,
 conştiinţa îmi stă demon pe partea opusă
 ascultă-mi furtuna cum te modelează din sufletul meu
 îţi dau viaţă ca un păpuşar, dar în final rămân tot singur...
 mă roade indolenţa oamenilor, mă spulberă comoditatea.
 de aş fi cu tine un cutremur aş nenoroci omenirea
 o scânteie naivă să-mi cuprindă trupul, ca să-ţi simt respiraţia
 stau solitar pe nisip, mă îmbracă marea

mă uit în spate, e doar întuneric
 mă seacă dorul și-mi îmbătrânește fericirea
 pășesc pe tocuri spre marginea lumii
 mângâi toate punctele sensibile ale vieții
 niciun zâmbet nu este la fel de complex ca al chipului tău scădat în miere
 nu a mai rămas nimic din mine, doar tu...

agonia inocenței

mă ascund timid în spatele unui val
 dar am în spate un ocean de lacrimi
 ce fel de umbră se plânge în fața zilei?!
 pe bancnotele morților lăsăm milă
 aceeași ochi rămân inerti în fața bolii
 căci paguba fizică este un mucegai discret
 parcă nici de natură nu mi-e dor
 vreau doar un pat gol și rece
 închid pleoapele în meditație
 sălășluiesc în muzicalitatea viselor
 îmi transfer viața într-o frunză
 și i-o dedic vântului
 de aș avea doar o secundă
 să-mi sărut luna...
 de aș avea alta formă
 să mă îmbrățișez cu soarele...
 rămân fără aer
 mă închin universului
 atâtea arme mortale și noi ne folosim de credință
 cad în groapa minții
 rămân paralizat ireversibil
 o pană-mi stă pe craniul spart
 îmi dă aripi
 parcă și cerul se îmbată-n gri,
 plângem împreună.
 mâine voi muri și voi rămâne vultur
 detașez emoțiile, le înghit
 îmi opresc bătăile inimii cu pumnalul timpului
 sunt doar eu și lumina
 îmi încolțește sângele în ochi
 transpir cuvinte
 pe buze am doar stelele
 și de mână mă cuprinde noaptea
 ne limităm la conturul uman
 pete de efemeritate pe retină
 până și soarelui îi va suna ceasul...

LIDIA ZADEH

NELINIȘTI

Când am de strigat neliniști
Deschid călimara
Și totul devine albastru

Ca un aer vechi dintr-o odaie primenită
Cu ger și cu un colier de perle
La gâtul oglinzii inventatoare de regrete
Dintr-o iarnă fără cusur

Cicatricile se albăstresc
Buzele șoptesc despre vacarmul din noi
Și tavanul devine un plâns îndepărtat
Dintr-o ultimă neputință

De ce să dau vina pe iarnă?

Deschid ușa dinspre mine
Să-i aud scâncetul

Un bocet îmi aduce liniștea

PRAF

Stăteam cu poetul în casă
Și cu un înger oarecare
Mă sălbătisem în libertate
Și tot pierdeam la ruletă
Ca un trecător care se repetă
Pe culoarea verde a semaforului

Poetul scria versuri
Despre păcatele neterminate

Și mă privea cu coada ochiului
Obosit de liniștea din jurul său

Apoi un praf gros cât un deget
A căzut din vechiturile cerului

Și noapte s-a făcut

Despre vechi
Și despre inimi care se ating

JAFUL

Ca două înțelesuri contrare
Și fețele aceleiași monede
Nu-mi trecea prin minte s
Să fac punte între inimă și cer

Și nici să strig ca oricare poet speriat
„Sus mâinile, acesta este un jaf liric”

Buzunăriți-mă pe nume
Și numaidecât
Vă recit
O poezie cu destin

Voi învia în timp ce voi muri
Fără să știu de ce
Două bucurii ca fețele aceleiași
monede

Vreau să cumpăr această zi

Nicolae Manolescu, in memoriam...

MARIUS MĂRĂCINESCU

Mi-a plăcut să citesc! O scurtă, dar cuprinzătoare profesiune de credință pe care profesorul Nicolae Manolescu ne-a lăsat-o spre îndemn la cunoaștere prin literatură. Nu l-a *intimidat* niciodată trecerea timpului, ci doar *frica de banalitate*, realități confirmate pe deplin în activitatea neobositului slujitor pe altarul Culturii române. *Un Monument de cultură*, așa îl numește, cu expertiza sa critică, profesorul Ioan St. Lazăr, astăzi, 20 aprilie 2024, în sala Bibliotecii Antim Ivireanul din Rm. Vâlcea, la aproape două luni de la plecarea în cea mai lungă călătorie. Mai aflăm de la domnia-sa că, în 1984 când a avut loc prima întâlnire a scriitorilor de origine vâlceană, în cuvântul de final, profesorul Nicolae Manolescu, referindu-se la continuarea acestei fericite inițiative, între îndoială și speranță, spunea: *Măcar, de-ar ține!* Și n-a ținut...Vigilența propagandei de partid a stopat, prin mijloacele specifice timpului, reeditarea întâlnirii scriitorilor vâlceni. În continuare tot domnul Lazăr amintește despre dialogul său cu Nicolae Manolescu din *Casa Scânteii* când, oarecum provocat la un răspuns direct legat de posibila emigrare în Occident, acesta răspunde clar: *Nu plec! Bătălia trebuie dată aici!* Bătălia începe, într-adevăr și *Cenaclul de luni* își încetează activitatea, eșecurile făcându-l mai puternic, așa cum avea să confirme activitatea sa literară. Filmul documentar realizat în cadrul Bibliotecii Antim Ivireanul de către doamna Flori

Lăstun și derulat cu acest prilej într-o expunere artistică remarcabilă ne-a prezentat o parte din interviurile și aparițiile editoriale ale marelui dispărut.

Lucrarea autobiografică, *Viață și cărți*, semnată de domnul Manolescu, aduce multe lămuriri, dar și multe dispute legate de trecerea domniei sale prin orașul care i-a dăruit lumina primei copilării. Moderatorul întâlnirii, profesorul Lazăr, *scormonește*, oarecum indiscret, prin culisele timpului, provocându-l pe istoricul Gheorghe Dumitrașcu, coleg de bancă al celui comemorat. Dumnealui prezintă detalii inedite și interesante din viața anilor de după 1950 care surprind realitățile urbei și, mai ales, activitatea școlară a tinerilor, amintindu-i cu nostalgie și recunoștință pe dascălii vremii. Adolescentului de atunci, Nicu Manolescu, îi plăcea filosofia. Le vorbea colegilor despre Platon! Scria compuneri desăvârșite care prevesteau un talent literar aparte, remarcat de dirigintele Marcel Zinelli care era și profesor de limba română. Iubea drumețiile, dar nu era un campion al concursurilor sportive și la finalul unei astfel de întreceri își apostrofează cu durere colegul: *De ce nu m-ai așteptat?* Avea să demonstreze, ulterior, că locul său urma să fie permanent pe podium. Alt coleg, inginerul Petre Grosu, mărturisea că *nu se prea juca cu noi...citea mai mult*. Inginerul-ziarist Petre Cichirdan, la rândul său, remarcă *multă umbră* în biografia lui Manolescu, iar profesorii Ștefan Găitănanu

și Ion Predescu aduc în discuție aspecte mai puțin cunoscute din viața acestuia. Și profesorul Mihai Moldoveanu ne prezintă secvențe interesante din neliniștea anilor 2000 când distinsului profesor Nicolae Manolescu i se acordă titlul de *Cetățean de Onoare al Râmnicului*.

Marius Mărăcinescu prezintă, la final, câteva crâmpeie din dialogurile purtate cu Nicolae Manolescu, cel care i-a apreciat laudativ poemele adresate copiilor în *cuvântul înainte* al volumului de versuri *Poeme cu mici probleme*.

Întâlnirea noastră omagială, demnă a fi consemnată în calendarul vremii, s-a încheiat cu viziunea mărturisirilor literare ale marelui dispărut într-o filmare efectuată cu prilejul inaugurării Bibliotecii Virgil Ierunca din orașul de la poalele Capelei, cu mai bine de două decenii în urmă. A fost un șir lung de aduceri aminte, copleșitoare și înălțătoare.

Nicolae Manolescu,
întru aducere aminte...

Am avut privilegiul să colind, preț de câteva ceasuri prin lumea în care trăim, în dialog cu profesorul Nicolae Manolescu. Au fost niște ocazii fericite când nu despre literatură, neapărat, am vorbit, ci despre cele mai bizare realități. Într-una din zile, subiectul dialogului nostru a fost acaparat de vulpe, cu toate șireteniile sale. După ce am acuzat-o în fel și chip pentru lăcomie și cruzime, domnul profesor a găsit și circumstanțele salvatoare ale comportamentului acesteia, amintindu-l pe Grigore Alexandrescu și pe La Fontaine, în acest sens. Cu un sentiment creștin, părintesc aproape, a adoptat rolul de protector al puișorilor de vulpe. I-a găsit roșcatei loc printre cele mai iubite mamifere și am iertat-o, astfel, de toate nelegiuirile pe care le săvârșește. N-a fost, de aici, decât un pas către susținerea utilității fabulelor în învățământul primar, exprimându-și cu vehemență nemulțumirea pentru prea puținul care se face în direcția îmbunătățirii sistemului educațional românesc. Domnia sa a dat și câteva exemple nominale cu cei care nu se implică pe măsura atribuțiilor pe care le au în acest sens, dar revolta s-a consumat repede.

Cum fabula și viața animalelor, mai ales, sunt de mare interes pentru copii, este de înțeles de ce domnul Manolescu a făcut, cu mare plăcere, o incursiune în timp amintind despre anii adolescenței când, tânăr elev fiind, și foarte studios spun eu, în Rm. Vâlcea, și-a descoperit vocația: *Eu am îndrăgît gramatica într-un fel în care toate performanțele mele școlare erau guvernate de această pasiune*, mărturisirea domnului profesor și povestea cum mama sa, profesor de franceză, îi cerea pur și simplu ajutorul pentru descălcirea ițelor gramaticale ale limbii române întrucât preda și această disciplină. *Și în felul acesta mi-am asigurat un loc de onoare, a conchis dumnealui, în relația didactică pe care o aveam cu mama*. N-am zăbovit nici pe această temă prea mult pentru că a trebuit să facem o scurtă trecere în revistă a realităților politice, deloc mulțumitoare. În altă zi binecuvântată am parcurs câteva itinerarii literare exprimându-și speranța că fiecare scriitor își va găsi locul meritat în cultura română până la urmă. Ce mult îi plăceau domniei sale discuțiile îndelungi, fără o țintă anume, după masa de prânz mai ales! O siestă interesantă care lăsa loc și micilor clevetiri. Călătorea între literatură și lumea pestră din jur, jubilând când descoperea mici cancanuri care nu aduceau atingere bunei rânduiei a limbii române. Iar atunci când venea vorba despre faună, tare mult zăbovea asupra *înțelepciunii animalelor*.

Le găsea numai calități și defectele fiind rodul nefericitelor intervenții ale omului în viața acestora. Le adora! Din când în când își amintea de anumiți foști studenți de la care ar fi avut cu totul alte așteptări, dar se consola acceptând ideea că suntem cu toții schimbători. Așa înțelegeam eu, atunci, din măiestria cu care alătura personaje și idei într-o cascadă greu de urmărit, că putem aduce mai aproape de frumos și de adevăr multe dintre cele care înseamnă creație, contemplare, dăruire în slujba celor de lângă noi, precum și destinul individual.

*Și pentru că trebuie să dăm glas poemelor dumitale, ne vom întâlni foarte curând la Cernica! Acestea au fost cuvintele pe care le-a rostit profesorul Manolescu la finalul ultimei noastre convorbiri... Întâlnirea a fost amânată, însă... Dumnealui a revenit după câteva săptămâni la Rm. Vâlcea, orașul copilăriei, în cea din urmă călătorie, lasându-ne în dar dragostea nemărginită pentru cultură și o revistă mare cât inima sa care s-a oprit pentru totdeauna într-o zi de primăvară: *România literară!**

Marius Mărcănescu

CASTOR ȘI POLUX

RODICA BRETIN

De când o știam, mama se afla pe picior de război cu acarienii și alte lighioane nevăzute ce se aciuiiau prin cotloanele casei și trebuiau stârpite fără milă. Toată ziua mătura, ștergea praful, scutura așternuturile, preșurile, dădea cu aspiratorul pe covoare. Îmi și închipuiam microbi, speriați și asurziți, fugind care-ncotro, fără să aibe habar că n-aveau scăpare.

În apartamentul nostru sclipitor de curat, de parcă așteptam musafiri în orice clipă, n-aveau ce să caute creaturi cu mai mult de două picioare. Visam să am un câine, o pisică, un hamster măcar, dar n-am avut noroc nici cu melcii pe care mama îi dibuia ascunși prin vreun cotlon și mă puneam să îi duc înapoi de unde îi luasem, iar dacă îi găsea a doua oară, îi arunca cu mâna ei la gunoi.

Animalele își au locuințele lor, îmi explica răbdătoare, în cotețe și grajduri, n-au ce să caute sub același acoperiș cu oamenii, să lase urme de labe murdare pe parchetul dat cu ceară, păr pe covoare și microbi nevăzuți peste tot. Cât despre căteii îmbăiați, periați și parfumați cum era pechinezul vecinilor, aceia erau un moft, un lux care nu-și avea locul într-o familie *normală* ca a noastră.

Normală pentru cine? N-am întrebat-o, pentru că nu stăteai cu mama la masa negocierilor, ea hotăra și noi ascultam, tata și cu mine, deși el făcea partedin lumea maturilor și ar fi avut drept de vot. Însă nu și-l folosea, prefera să aibă liniște decât dreptate. De-asta

în copilărie am purtat singură războaiele cu mama pentru cauza nobilă de a-mi împărți viața cu un prieten necuvântător.

Animalele afară, oamenii în casă, era crezul mamei adus din satul bunicilor, unde pisica era bună doar să prindă șoareci, iar câinele ca să păzească găinile de asaltul nocturnal vulpilor sau dihorilor. Eu mă făceam că nu pricep și apăream mereu la ușă cu vreun depozit de microbi în brațe, care mieuna ori schelălăia. În primăvară, printre lăzile de gunoi de la poartă, găsisem un pui de pisică ce abia făcuse ochi. L-am luat, i-am dat lapte, apoi l-am ascuns în mansarda fabricii de Lavoderm din fundul curții. Pisioul însă, nu știa ce e bine pentru el. În loc să stea liniștit, a ieșit la una dintre ferestruicile podului, plângându-se cât era de singur și părăsit. Mieunăturile răsunau până în stradă, de parcă nu ne aflam într-o curte de pe Strada Lungă, ci în sala Operei din Viena, faimoasă pentru acustica ei. Era cinci după-amiaza, când toată lumea venise acasă de la serviciu și vecinii s-au adunat ca la urs, deși nu era decât o pisică, e drept, foarte zgomotoasă.

Ea țipa din răspuțeri ca să fie luată în seamă, intențiile vecinilor nu-mi erau la fel de clare – voiau s-o adopte sau să o facă să tacă pentru a-și continuasiesta? În pod nu se ajungea decât din fabrica acum închisă. Până dimineața nimeni nu se putea atinge de prizonieră – căreia îi lăsasem un bol plin cu lapte. Vecinii, inventivi, nu s-au descurajat însă. Doi au adus, de nu se știe unde, o scară, al treilea s-a cățărât pe ea cu hotărârea unui pompier ce avea multe vieți salvate la activ. Numai că scara era prea scurtă. Ajuns pe ultima treaptă, eroul se întindea după mătă, fără să reușească s-o apuce, dar și fără să se descurajeze. Nimerea de fiecare dată în gol, fiindcă aceasta se trăgea înapoi în beznă; fie se răzgândise, fie nu-i plăcea salvatorul. Când pompierul amator cobora o treaptă, puiul de pisică scotea iarăși capul pe lucarna podului și mieunăturile reîncepeau.

Galeria de jos a vecinilor se îngroșase, toți vociferau, dădeau sfaturi, unii râdeau de neajutorarea celui de pe scară, Dragoș, copilul inginerului de la parter bătea din palme încântat, strigând să-i dea luimăța, până când maică-sa l-a târât în casă ținându-l de ureche. Tărăboiul lua proporții, oricum nu începuse programul la televizor și oamenii n-aveau nimic de făcut, iar un vecin a venit cu ideea să cheme hingherii – ce dacă nu era câine, ci pisică?

Să râd sau să plâng? Mama m-a ajutat să mă hotărâsc, dându-mi două palme la fund – singurele pe care le-am primit vreodată, de-asta le și țin minte. Nu m-au durut cine știe ce, mai mult mă îngrijora ce o să se întâmple până la urmă cu mătă ajunsă vedeta întregii curți.

Pe scară s-a urcat un alt vecin, mai înalt și mai iute de mână, a prins pisioul și l-a băgat în casă. A doua zi nu-l mai avea și am înțeles de la Dragoș că îl dusese undeva la țară, într-o gospodărie asediată de șoareci. Poate așa era, ori poate... Oricum, întâmplarea mi-a fost învățătura de minte, fiindcă următoarea mea ispravă a ocolit nu doar curtea noastră, ci întreg neamul pisicesc.

În centrul vechi erau mulți câini prin curțile oamenilor, dar niciunul atât de mare ca Dorca. Printre strămoșii ei se număraseră probabil un lup, un dog danez și un câine husky, fiindcă ieșise o combinație fascinantă. Dorca făcea pui de două ori pe an; ultimul rând se bucurase de contribuția unor tați din rase incerte, iar ce ieșise sfida orice pedigri. Însă erau frumuseși, mai ales unul cu ceva sânge de alsacian și altul cu un aer vag de ciobănesc mioritic. M-am oferit să-i adopt, apoi i-am pus într-o sacoșă și am plecat cu ei,

spre fericirea stăpânului, ce se vedea scăpat de doi dintr-o dată și spre nepăsarea căței, care mai rămăsese cu șapte.

Un pui fără mamă nu trebuia lăsat singur – învățasem lecția pe pielea mea, când cu pisica. Și, de data asta, aveam un plan bine gândit, pas cu pas. Am dus cățelii, botezați Castor și Polux – cum altfel? – într-o casă în construcție, lăsată abandonată, din cine știe ce motive. Clădirea din cărămidă, numai parter și schele, era lângă pădure, nu departe de Drumul Poienii. Le-am făcut culcuș cățelilor frați într-una din camere, i-am hrănit bine și i-am lăsat acolo, în noul lor cămin. Și-așa a început totul.

De două ori pe zi făceam drumul până la casa părăsită ca să le duc mâncare și lapte câinilor mei. Îi iubeam la fel, mă tăvăleam cu amândoi prin iarba poieniței din apropiere, lăsându-mă linsă și roasă de cățelandrii ce creșteau sub ochii mei – au fost câteva săptămâni de intensă și inconștientă fericire. Până la urmă mama și-a dat seama că *se întâmplă ceva*. Eram plecată prea mult timp de-acasă și mă întorceam plină de pământ și frunze de parcă aș fi dat o fugă până la țară, la bunica.

De fiecare dată mă întreba unde mă duc; la o colegă sau alta, să ne facem lecțiile împreună – mințeam cu seninătate. Unde, pe câmp? Și dacă aveam atâtea prietene, după ce înainte n-avusesem niciuna, de ce nu veneau și ele la mine acasă? Mama intrase la idei, voia să vorbească cu mamele *prietenelor*, ceea ce ar fi fost o catastrofă. Era tare anevoios cu secretele, iar cu viața dublă și mai greu – nu îi mai invidiam pe spioni, ba chiar începuse să îmi fie milă de ei, săracii.

Și-atunci, s-a întâmplat. Când m-am dus într-o zi cu mâncare și lapte – furate din bucătărie, apoi dosite de cu seara în pivniță – Castor și Polux nu mai erau. Nici în cutia de carton unde dormeau de obicei, nici în casa părăsită, nici în pădurea din jur. Plecaseră singuri, îi luase cineva? N-am aflat niciodată. După ce i-am căutat până seara, strigându-i până ce am răgușit, mi-am șters lacrimile și m-am întors acasă, cu inima frântă și încă o lecție de viață pe care n-o cerusem, n-o voiam. *Nu-i al tău decât ce poți ocroti*. Din ziua aceea m-am mulțumit să plimb pechinezul vecinilor, iar visul de a avea un animăluț numai al meu – câine, pisică, mi-era totuna – a trebuit să aștepte mulți ani până să devină realitate.

Dar asta e deja altă poveste...

Alchimia versului

MARIA ANASTASIU

Când te gândești la alchimie, îți imaginezi inevitabil un laborator ticsit de obiecte, din Praga medievală, într-un clar-obscur straniu și neliniștitor, cu rafturi cu cărți vechi, prăfuite, care se dărâmă pe tine, mese înșesate de vase și sticlute al căror conținut de-o culoare nedefinită rămâne incert, manuscrise legate în piele cu miniaturi suspecte, homuncuși infernali, broaște și cranii de animale, peste toate acestea domnind un bătrânel cu înfățișare onorabilă, dar cam bizar. În niciun caz nu-ți închipui un poet la masa lui de scris, ba poate chiar în fața unui calculator, cu o poezie limpede, precisă, al cărei mister nu provine din caracterul ocult al „alchimiei”, ci din însăși esența poetică a sufletului omenesc, mai greu de descifrat, de descoperit decât piatra filozofală.

O piatră nu filozofală, ci poetică, ce te vindecă de toate aleanurile.

Și, totuși, volumul de poeme *Alchimie* al lui Dragoș Teodorescu rămâne alchimie pură, mesajul ermetic, ideea misterioasă distilându-se aici în versul pentru care pagina este singurul alambic. Motivul (sau, mai bine zis, subiectul) alchimiei, în literatură, a fost și este explorat în cele mai alambicate chipuri, dar se pretează, în general, cel mai adesea la proză, acolo unde științele oculte pot fi motorul unor intrigi deopotrivă nespuse de palpitante, dar și filozofice, așa cum au făcut destui mari prozatori, ca Umberto Eco sau Olga Tokarczuk. De aceea, prezența acestui motiv în poezie, este întotdeauna salutară și necesită un talent aparte, dar și un simț deosebit de ascuțit pentru simboluri. Ambele – calități de care poetul în discuție dă dovadă din plin. Nu doar că versurile sunt percutante, iar ritmul foarte echilibrat, dar autorul împletește de minune diferitele referințe culturale și istorice în textul său, ca pe niște ingrediente secrete, realizând acea sinteză de metalurgie și mistică, de elenism și orientalism, de Apus și Răsărit, care este alchimia. El apare ca un bucătar experimentat ce știe exact unde, când și cât să presare condimente peste delicatesele pe care le face, astfel încât să obțină cu precizie maximă ce aromă își dorește, este un farmacist care nu se dă în lături de la a folosi orice buruiană de leac, orice otravă pentru a crea elixirul vindecător. Nicio stângăcie stilistică – totul este „dozat” la perfecție, „gramajul” figurilor de stil și ordinea efectuării operațiilor produc, în creierul cititorului, acele reacții chimice ideale, în care emoția și intelectualismul se află în proporție de 1 la 1. Acele reacții chimice care „precipită” substanțele sufletului, care le „polarizează”, atunci când citești o carte mare.

Dacă Hemingway spunea *scrisul e ușor, nu trebuie decât să stai în fața unei mașini de scris și să sângerezi*, în prima jumătate a secolului al XVI-lea, Paracelsus descria pentru prima dată, în lucrarea *De natura rerum*, cum se poate crea un homunculus, acea făptură umană în miniatură, obținută pe cale artificială. El susținea că pentru a se dezvolta la stadiul final, germenul trebuie hrănit cu sânge omenesc – desigur, astăzi nu putem decât

râde de o astfel de fantasmă de-a dreptul sinistră, dar ea este, fără îndoială, expresia pervertită a dorinței de a crea, care îl frământă atât de mult pe om. Autorul *Alchimieia* înțelege prea bine cele două noțiuni, el își adapă germele creației literare cu sângele său, cu însăși esența forțelor sale vitale, realizând o operă organică, de o naturalețe izbitoare și cu desăvârșire vie, chiar dacă rămâne o „creatură” făcută de mână omenească. Acest copil artificial în miniatură (adică ceea ce este orice carte) e, în cazul de față, un rezultat nespus de izbutit al alchimiei mentale a poetului.

Etimologic, cuvântul *alchimie* provine din limba arabă (*al-khimiya*), articolului *aladăugându-i-se* grecescul *khēmeia* (χημεία) care înseamnă a lipi, a împreuna. Avem, deci, aici și o altă alchimie, o altă alipire între cuvânt și imagine. A ilustra o carte de poezie va fi mereu o piatră de încercare și pentru fotograf, și pentru poet. Este nevoie de o înțelegere subtilă a versului, a imaginarului poetic, pentru a-i putea oferi un chip unei abstracțiuni, așa cum este, până la urmă, poezia. De aceea, nu ne mirăm că tot un poet este și fotograf al cărții. Fotografii realizate de domnul Ovidiu Cristian Dinicăpar în sine niște poeme sau ar putea să fie sursa de inspirație pentru unele. Ca niște versuri nescrise, doar vizuale. E vorba tot despre un fel de alchimie intrinsecă, una care preschimbă cuvintele în imagini.

De asemenea, în structura volumului, putem urmări cele patru stadii majore ale lui *Magnum Opus* – procesul prin care, pornind de la materia primă, alchimiștii încercau să obțină piatra filozofală. Avem foarte clară faza *nigredo* a volumului, cu semnificația de putrefacție sau descompunere, în care toate ingredientele alchimice se amestecau în aceeași masă amorfă neagră. În această fază, lumea ne este prezentată din perspectiva haosului contemporan, a degradării moderne și a desacralizării universului, ni se spune că *Apocalipsa e doar o marfă/ vândută, recent, la supermarket* (în poemul *Al treilea mileniu*), *cărțile rîd,/ mirosind/ a noapte* (în *Anticariat*), iar *invizibile lanțuri/ se încolăcesc la fel/ peste milioane de glezne* (poemul *Aproape*). Faza este depășită prin purificarea (*albedo*) a haosului negru inițial (aduc, ca exemplu, versurile mele favorite din volum, de o candoare și o simplitate magnifică, ce mi s-au părut o continuare perfectă pentru *Iona* lui Marin Sorescu) – *După atâția pași rătăciți prin burta balenei,/ lui Iona îi încărungișe barba./ Și pletele, da, și ele,/ le-a pipăit o dată și le-a simțit albe:/ de sare sau de viață, nu știa* (poemul *Transformarea*). Albeața aceasta intră în faza solară (*citrinitas*), semnificând apariția luminii solare peste lumea curățată de întuneric și ajunsă la neutralitatea albului – *soarele cântă dincolo de munți,/ retinele s-au copt* (în *Faptdivers*), *ochii ei gustând lumina după-amiezii,/ ca o fântână moale, translucidă,/ risipindu-și apele* (*Imagini*). În final, este atins ultimul stadiu, stadiul roșu (*rubedo*), etapa desăvârșirii, aurul fiind asociat în alchimie cu culoarea roșie – *Pe masa mea/ de lemn,/ un fluture roșu/ adulmecă stelele* (poemul *Moment*). Putem vorbi, așadar, despre un ciclu de metamorfozare a lumii, de trecere a ei de la beznă, la puritate, la lumină și, în sfârșit, la înnobilarea supremă.

În cele din urmă, poate că autorul nu vrea să transforme plumbul în aur, dar, în mod sigur, face aur din cuvinte.

LIDIA POPA

SUFLETE FRAGILE, FEMEII SURORI

Femeile care suferă, urâte pentru fizicul lor
sunt surorile noastre.

Priviți cu atenție creierul lor înflorind
și nu șezutul lor lăsat sau celulita.

Cei care scriu titluri pentru a vinde
aveți grijă, pentru că rănilor durează.
Rănilor își lasă amprenta nu numai asupra corpului,
durează mai mult pe suflet și pe conștiință.

Nesăbuiți sunt cei care inventează povești despre femei,
despre homosexuali sau persoane cu dizabilități.
Lumea este un abator de suflete nevinovate,
iar voi, gata să răniți, sunteți doar călăii lor.

Voi sunteți vinovați!

NEMESIS ÎN CHEIE MODERNĂ

În furie te-ai stins ca un tăciune aprins într-o băltoacă,
uitând că nu este ocean care să te încapă.

O, fiica lui Zeus și Ananke
în Theogonis ești fiica nopții.

Adrasteia, căreia nimeni nu îi poate scăpa.
Precum Erse, Aglauro și Pandroso sfârșind,
la vederea lui Erritornio înnebunind
și aruncându-te jos din Acropole, piatră în fundul mării.

Talari dezechilibrați ai balanței tale, în Erynnys.

DĂRĂMĂTURI ÎN SUFLET

Unii spun că vreau
să fiu peste tot.
Eu vreau să fiu doar în mine.
Aș vrea să fiu din nou
acel suflet inocent
ce a spus gângurind vieții:
Te iubesc Tată! Te iubesc Mamă!

Unii spun că alerg
după fluturi din hârtie,
onoruri o mie,
dar eu nu alerg pentru că
am sufletul obosit,
mereu la răspântii.
Aș vrea doar să-mi odihnesc picioarele
în iarbă și să miros fânul cosit -
nu e delict!

Unii spun că...
Dar ce importanță are ce spun ei?
- când eu știu ce simt și cât doare.

Unii spun, eu zâmbesc, ascult.
Mă trec ca un fior târziu.

OARECUM ERAM EU

Oarecum, mă gândeam
ce blestem m-a adus
într-o strană cu nume
dintr-o biserică anume
unde zac
în același mormânt,
doi frați „urși”
de-o ursitoare văduvă răpuși,
unde și varul de la icoane
s-a scorojit cu timpul
care m-a adus
ca o întâmplare
într-o sindrofie care a distrus
sfințenia oricărui început
și calmul.

Oarecum eram eu,
ori era un model,
în creion scrijelit -

un rondel.

RĂZVAN DUCAN

HEI, MIROS, MIROS, MIROS

Miros, miros, miros, hei,
Herghelii de flori de tei.
Hei, miros, miros, miros,
Analgizic pân' la os.

Hei, plămân, plămân, plămân,
Adresă unde rămân.
Plămân, plămân, plămân, hei,
Unde se converg atei.

Hei, frumoasă zi de-acum,
Măinele-ți va fi postum.
Zi frumoasă de-acum, hei,
Îți iau azi, cât pot din piei.

22 iunie 2024

IA

Ia se poartă în primul rând pe interior,
Într-o mândrie de apartenență și dor.

E doar o îmbrăcăminte de o singură stea,
Fără mândria din interior, de-a o purta.

Dar cu mândria purtării, are atâtea stele,
De nu s-a inventat încă cer pentru ele.

Despre ie nu se nvață în nicio școală,
Că la români ea e identitate ancestrală.

De aceea mergeți în vechile sate,
Ca să vedeți parăzile iilor adevărate.

Că Dumnezeu a lăsat-o de mii de ani,
Ca uniformă împământenită de țărani.

Trecut rostogolit din timpuri imemorabile,
Prin pixelii cusăturilor motivaționale.

La nepoată, din mână-n mână, de la
bunică,
Din ac în ac, da-te, de la mamă la fiică.

Pe pânze din războaiele de țesut vise,
Cu toată lumea-n ele parcă prinse.

Că la români, prima dată a fost ia,
Și doar apoi s-a născut veșnicia.

24 iunie 2024

TUTELA

Copiilor le dăm mai mereu pești,
În loc să-i învățăm să pescuiască,
Îi învățăm cum să pretindă,
Înainte să-i învățăm să făurească.

Rostul doar prin tutela noastră,
Ce vede-n locul lor, aude și știe,
Îi căutăm excesiv în cornițe,
Fără ca mare lucru acolo să fie.

Vedem ce nu vrem să vedem,
 Și ne răsfrângem vanitatea stăpână,
 Asupra fragilității în căutare de repere,
 Ca să le ținem viețile în mână.

Le tăiem aripile de timpuriu,
 Și orice inițiativă personală,
 Și dacă întreabă de păsările de pe cer,
 Le spunem că zborul e boală.

Să nu-și dorească, să nu aspire,
 Învățându-i cu picătura chinezească,
 Îi punem în banca noastră, nu a lor,
 Dându-le identitate străină și falsă.

Îi ținem în vitrine, sub sticlă,
 Alimentându-le iluzia, ca atare,
 De nu pot nici o flatulență să aibă,
 Fără o cerere și-o aprobare.

Nu pot nici să se căsătorească,
 Decât cu alesele deja alese,
 Trecute sub microscopul tutelei,
 Căutătoare de virtuale mirese.

Ba dorim cu sfătoșenie să ținem
 Și lumânarea în noaptea cu pricina,
 Pentru neprețuite sfaturi de dat,
 Despre patul ce scârțâie lumina.

Ca să se rămână cu buricul netăiat,
 De atâtea moașe așezate-n front,
 De vor sau nu, tinerii părinți,
 Vor da apoi copilul ca acont.

Ca-ntr-un final, când noi dispărem,
 În tristețea lumii distorsionate,
 Copiii noștri vor trebui să re învețe,
 Libertatea sării-n bucate.

28 mai 2024

POT FI

Manierism cât cuprinde,
 Cu vieți trase la imprimantă,
 Ca să fie cu idoli lor,
 Pe aceeași secantă.

Ce disperare în încercări,
 Să trăiască nemijlocit,
 Luându-i ca azimut,
 Și lor înșiși dându-și delete.

Ce tobe, ce surle, ce trâmbițe,
 Ce cozi la fobie,
 Ce urcări pe cadavrele,
 Sfârcului de glorie.

Ocupați pe dinăuntru,
 Pentru a fi pe dinafară,
 Fantoșe ce par energie,
 Unde gazda-i omoară.

Cu integrală de suprafață,
 Pot fi adunați în erată,
 Și de cât de sărăcuți sunt,
 Extrași cu rădăcina pătrată.

22 iunie 2024

NU ALVEOLA TIMPULUI E STRÂMTĂ

Nu alveola timpului e strâmtă,
 Ci neputința de a-i da,
 Consistența ce să o umple,
 Cu adânc și înalt de ceva.

Tributari propriilor curgeri,
 Cu repere ce să dea identitate,
 Prea des ne umflăm în penele,
 Unor desene animate.

Inventăm vini ca să ne disculpe,
Arătăm cu degetul, înfierând,
Înspre sine, în schimb, doar flori,
Demersurilor, aducând.

Spunem ei, spunem alții,
Niciodată noi, nicicând eu,

Vina altora e cea ce ne vindecă,
Băgând în ea cărbuni din greu.

Nu știm ce să facem cu timpul,
În timpul vieții, nu prea știm,
Îl pierdem cu ghiotura,
Dar în pragul morții, clipe cerșim.

16 aprilie 2024

MĂDĂLINA BĂRBULESCU

TĂINUIRE

Unde să te-ascund eu, oare?
când în suflet îmi aduci gustul de migdale dulci,
tihună caldă și rumoare...

Tu, ca Marea Nemișcată, tot în pieptul meu ai stat
și în strai nestrămutat, doar tăceri asupra
dorul tău a semănat...

Te-aș ascunde, de-aș putea, într-o inimă de stea;
cingătoare de lumină, peste luna opalină,
mi te-aș pune desfătare; pe-ale nopților hotare,
să te port ca pe-o năpastă, ce pe visuri îmi adastă.

Sau mai bine, mi te-aș pune, ca pe-o ungeră de lume,
peste ochii de onix, peste buzele carmine,
peste trup, cu-ndestulare, să-nfloresc sub mâna ta,
ca o jună balsamină, în atingerea de boare.

Te-aș ascunde, de-aș putea, ca pe-un semn la soarta mea!

PE CER – MĂTASE ORIENTALĂ

Pe cer – mătase orientală – flămândă lipsa ta s-a prins,
iar tu îmi ești de neatins, ca o nălucă vesperală.

Prin cer, în vis, cu mâna goală, din tine însuți te-am desprins,
din alte vremuri, dinadins, în trup să-mi tremuri rai nestins;

Șirag de dune, ca o scară, mă poartă-n ziua cea dintâi,
când veșnicia înflorea, într-un tărâm al nimănui;
iar o lucire zenitală părea c-atinge în neștire
un vânt prealimpede de vară
și caravane de cămile; un zbor de șoim cutezător,
cu-aleanul de pustiu în el, părea că-și mistuie urcușul
pe-o mândră margine de cer.

Și în acest tărâm al nostru, când zorile stăteau la pândă,
eu am pus grai pe tâmpla ta, cu sărutarea mea plăpândă.
Iar tu, atins de ochii mei, ca de-un surâs de noapte sacră,
mi-ai plămădit doar dumnezei, pe așternuturi în odăi –
icoana mea din ochii tăi, ce soarele adapă; în umbra lunii, timpul crapă –
oglină pe pustie, pentru iubirea mea sireapă, distinsă colivie.

Deși pe-atunci mi-erai întreg, iar eu întreagă ție, într-o tăcere iscodită
de-acele vremuri arse, șirag de dune, ca o scară, în moarte mă întoarse...

Prin cer, în vis, cu mâna goală, din mine însămi m-am desprins,
din alte vremuri, dinadins, că-n trup îmi șade lipsa ta
și-un dor aprins de rai nestins;

Pe cer – mătase orientală –
tu încă-mi ești de neatins...

ROD DE LUMINĂ

Sufletul să ți-l întâlnesc, din întâmplare, când zarea se scutură pe poale
de trupul său ceresc, ar face ca timpul să crească-n mine,
asemeni unui rod de lumină și
să nu mai mor înainte de a muri; în tihnă, stelele ar coborî
în pieptul meu ca într-o lume fără ferestre-n afară,
iar noaptea dintre noi ar rămâne văduvă de întuneric.

Tu m-ai vedea, ca pe-o lumină de înviere,
și mi-ai săruta pleoapele, ca pe niște muguri de floare, nedeschiși...

CORPUS DEI

Trupul meu întors pe dos,
luminos și deșirat
ca un strai nestrăveziu cu mușcate de pustiu,
prinse-n bolduri pe-un brocart...

Trupul meu lăsat pe față, primenit cu-n fir de ață
argintie, albineață pe câmpie –
un norod de carne vie, a muțeniei sihăstrie...

Trupul meu desprins din Tine sau din Mine (cine știe...?!) –
sămânță de seminție ca o scurmătură-n glie;
umbră rece, opalină, parte scoasă din lumină
devenit-a peste noapte trupurile mele toate.

Cine știe ce-o să fie peste trupurile care
se desprind și se adună ca-ntr-o horă de cunună...

Ia-ți, Mireasă, ziua bună!
Ia-ți și apa de Botez, că mă arde pân-la os!

Trupul meu întors pe dos –
metanie în loc umbros;
Trupul meu lăsat pe față –
cătănie pentru viață;
Trupurile mele toate –
De moarte însămânțate.

Ce-o să fie, ce-o să fie, soartă sură? (cine știe...?!)

Jună carnea asta a mea –
frăgezită catifea – ca arvună o ajună
Trupul meu, dușmanul meu,
sfărâmat sub brațul Tău!

FACEREA

Universul s-a născut în pântecul Femeii!
O Mare Zi Cosmică lăsată pe ochi,
Ca Botezul la dospit –
O Copilă ce se îmbracă
Cu Bătrâna ce-a murit...

CRONICĂ DE ARTĂ

LIDIA ZADEH

ÎNGERI la PALAT

Pictor Liviu Șoptelea

Expoziție de pictură deschisă în perioada 4-21 iulie 2024 la galeria Cuhnia a Palatelor Brâncovenești din Mogoșoaia.

Cunoscutul și apreciatul pictor Liviu Șoptelea născut la 24 ianuarie 1966 în Botoșani, licențiat în arte vizuale, master în conservarea și restaurarea operelor de artă, absolvent al Universității de artă „George Enescu” din Iași-secția pictură-, aduce pe simezele galeriei Cuhnia a Palatelor Brâncovenești din Mogoșoaia, lucrările sale de artă contemporană „Îngeri la palat”.

Peste lucrările pictorului Liviu Șoptelea trece permanent un vânt imaginar care animă suprafața culorii și deseori o agită. Compozițiile par a fi un moment zero al creației lumii, inspirate de versuri ale poezilor români celebri, versuri care se regăsesc înscrise pe fiecare dintre operele artistului, care ne spune o poveste picturală despre lume, despre cer, pământ, îngeri și ritualuri.

Liviu Șoptelea este un artist român cunoscut pentru lucrările sale de artă contemporană, deseori explorând teme spirituale și transcendente.

„Îngeri la palat” este una dintre expozițiile sale, care, conform titlului, sugerează o abordare a temei îngerilor, în contextul expunerii acestora pe simezele unui palat grandios sau a unei structuri arhitecturale impunătoare.

Liviu Șoptelea este recunoscut pentru stilul său distinctiv în pictură, care adesea încorporează elemente spirituale și simbolice. Lucrările sale explorează frecvent teme legate de spiritualitate, divinitate și experiențe transcendente. Îngerii, ca figuri centrale, apar în multe dintre lucrările sale care includ deseori peisaje în care există o conexiune profundă cu natura și universul. Artistul folosește o paletă bogată și vibrantă de culori pentru a crea contraste și pentru a aduce la viață imagini puternice, cu elemente abstracte și figurative.

Deși multe dintre picturile sale sunt figurative, el utilizează și elemente abstracte pentru a sugera stări de spirit și emoții puternice. Îngerii în pictură, reprezintă, ca și în poezie, o temă recurentă, simbolizând mesagerii divini și protecția spirituală pe care aceștia ni-o oferă necondiționat. Jocul dintre lumină și întuneric este folosit pentru a sublinia contrastul dintre bine și rău, dintre cunoaștere și ignoranță, punând în prim-plan reprezentările angelice și semnificațiile lor culturale și religioase care adesea încorporează elemente spirituale și simbolice. Lucrarea „Îngerul Protector”/ dimensiune 120x80

realizată în ulei/, reprezintă un înger cu aripi larg deschise, emanând o lumină caldă fiind situat este plasat într-un peisaj idilic, sugerând astfel protecția divină asupra naturii și umanității.

În compozițiile abstracte care ne duc imaginația către reînvierea și renașterea figurilor angelice într-un peisaj cosmic, artistul utilizează culori strălucitoare și forme dinamice de exprimare pline de energie puternică și revitalizantă, ideea de supraveghere divină și liniște interioară. Utilizarea frecventă a culorilor vii, cum ar fi auriul și albastrul în diferite nuanțe cât și a tonurilor de alb, pentru a simboliza puritatea și lumina divină, liniștea interioară și contemplarea metaforică a simbolurilor religioase. Tablourile sunt adesea bine structurate, cu centre de interes clare și cu o compoziție echilibrată, îndrumând ochiul privitorului către elementele centrale și secundare ale lucrării.

Această expoziție este foarte apreciată pentru profunzimea spirituală și originalitatea interpretării temei îngerilor care sunt reprezentați nu doar ca ființe divine, ci și ca metafore pentru speranță, protecție, renaștere și credință. Lucrările artistului Liviu Șoptelea au capacitatea de a inspira și de a provoca reflecția asupra spiritualității și condiției umane.

Felicitări Maestre!

Un curcan salvat de la sacrificare

ION MICUȚ

La începutul activității Clubului Umoriștilor Vâlceni condus de Nichi Ursei, care avea funcția de asistent-șef, ședințele de lucru se țineau la secția de psihiatrie a spitalului județean, în biroul acestuia. Unii cunoscuți făceau glume pe seama umoriștilor, în sensul că își găsiseră locul potrivit și convenit, conform propriilor creații literare aberante, față de care autorii necesitau tratamente ale sistemului mintal.

Ulterior, după pensionarea președintelui, întrunirile au fost organizate într-o sală de la Biblioteca Județeană și, foarte frecvent, la barul „Levant”, numit de noi „biroul lui George Achim”.

Acesta era angajat ca inspector la Oficiul Național al Apărării Drepturilor de Autor. George Achim nu avea un birou în Râmnicu Vâlcea și trebuia să încheie contracte cu cei care difuzau muzică ambientală în spațiile publice și comerciale, la diferite manifestări artistice și să le încaseze taxele convenite. Avea anumite zile când se întâlnea la barul respectiv cu utilizatorii creațiilor muzicale. El nu consuma alcool, ci bea cafea cu cei cu care conlucra.

Grupul umoriștilor din Râmnicu Vâlcea era alcătuit din opt-zece persoane, dintre care două erau femei. La întruniri se discutau materialele ce urmau să fie publicate în revistele noastre „Țânțarul” și „Semn”, se anunțau festivalurile naționale de satiră și umor. De asemenea, se citea din creațiile umoristice ale membrilor și se glumea foarte mult, hazul fiind general. Mulți prieteni se afiliaseră grupului nostru ca simpatizanți, dornici de amuzament. Întotdeauna intervenea Ion Tălmăciu cu glume, ironii, bancuri, stupidități, invenții hilare, povestiri cu conținut imposibil, care produceau haz prin absurditatea întâmplărilor pe care el le nara, ca pietrele aruncate în gropile cu noroi.

Îmi aduc aminte că, în urmă cu câțiva ani, la începutul lunii mai, după întâlnirea la barul „Levant”, Ion Tălmăciu a insistat să ne comunice ceva important, după părerea lui.

— Pe data de 23 mai împlinesc o frumoasă vârstă înaintată și vreau să organizez, la mine acasă, în comuna Olanu, o petrecere la fel ca la nunta mea, că la înmormântare, am vorbit cu fiii mei, să nu facă pomană. Întrucât aniversarea pică într-o zi de joi, m-am gândit să amân pentru data de 25 mai, că este sâmbătă și, mai ales, zi liberă, când nimeni nu-și mai poate motiva absența. O să pregătesc un lighean cu mici, fleici de porc. Tai un curcan de vreo 17 kg și o să fac ciorbă, piftii și alte bunătăți. Vin știți că am, deoarece sunt producător și anul trecut am făcut câteva butoaie de nici nu mai am ce face cu el.

— Bine, mergem! zise Nichi Ursei. Cred că va fi frumos, în aer liber, sub umbrarul de vie unde am mai fost invitat de Ion de câteva ori, dar cu friptura adusă de acasă.

— Problema e cu transportul, că sâmbăta circulă foarte rar autobuzele, interveni Giogione Ionescu.

— Cred că este o soluție să folosim mașinile noastre, interveni Gogu Rusu. Eu pot lua în mașina mea numai trei persoane, că iau și pe nevastă-mea să conducă la întoarcere, că voi bea și eu câteva pahare cu vin să-i fac pagubă lui Tălmăciu.

— Merg și eu cu mașina mea, adăugă Ion Micuț. Pot lua cu mine patru inși. Mă sacrific și nu beau nimic. Poate îmi dă Ion la întoarcere o sticlă cu vin ca să beau acasă.

— Și două, că am atâta, de pot face și baie cu el!

— Hai să facem calculul, zise Nichi Ursei, să vedem câți merg, dacă avem toți loc în două mașini.

— S-au numărat doritorii care, în total, au fost zece. Față de numărul locurilor din cele două autoturisme, mai rămăseseră trei persoane în plus. Atunci, Gigi Poșircă zise:

— Vorbesc eu cu cumnatul meu, că el are mașină, contribuim cu bani la benzină, dar trebuie ca Tălmăciu să-l pună și pe el la masă.

— Cum să nu! Ce mai contează la zece ciorbe încă una în plus. Mai pun o cană-două cu apă în oală și lungesc ciorba. Ba aș putea scoate și treisprezece-paisprezece porții!

— Bine, atunci să stabilim repartizarea oamenilor pe cele trei mașini și să știm locul de unde plecăm, conchise George Achim.

— Mai am de făcut o precizare, insistă Ion Tălmăciu. Aș vrea să fiți prezenți pe la ora nouă jumătate-zece să începem mai devreme.

— Asta înseamnă să plecăm pe la ora opt dmineața că până la Olanu sunt vreo cincizeci de kilometri, inteveni Elena Dumitrașcu.

— Dar de ce așa de noapte, că doar n-o să stăm la mâncare și băutură toată ziua? zise nedumerit Gigi Poșircă.

— Să nu vă plictisiți, am pregătit un program divers și distractiv, a vorbi clar Ion Tălmăciu. În prima parte facem oleacă pregătire fizică. Am un pogon de pământ însă-mânțat cu porumb care a răsărit deja. Trebuie prășit! Am ascuțit și împănat vreo zece sape.

— Păi, tu ești nebun, vrei să sapi porumbii cu noi? ridică vocea Gogu Rusu.

— De ce nu? Prietenii se ajută! Dacă ne mobilizăm hărnicia, vă spun eu că în trei-patru ore terminăm de săpat.

— Dă-o dracu, bă, de chestie! Mult ai clocit-o?! Cum dracu te-ai gândit tu că ai putea găsi niște fraieri în persoanele noastre să-ți sape porumbul pe gratis? zise revoltat Gigione Ionescu.

— Cum pe gratis?! Doar dau mâncare și băutură, tai ditamai curcanul, pe care, dacă îl vindeam, luam o sută de euro pe el!

— Bă, ce deștept ești! Cum le încoclezezi să ieși tu bine?! îi reproșă Gigione Ionescu.

— Oricum, ieși în câștig, zise Ion Micuț.

— Păi valoarea muncii la zece persoane este mult mai mare decât cheltuiala ce-o faci cu mâncarea și băutura, adăugă Gigi Poșircă.

— Măi, credeam că ne consideri prieteni! Văd că ne iei de proști! a dat din cap cu dezamăgire Elena Dumitrașcu.

— Văd că voi nu mai știți ce înseamnă prietenia! Ba și de muncă voluntară! Faceți și voi o acțiune socială benefică! Mișcare, aer curat, mâncare și băutură bio! Le-a reproșat scuturând degetul arătător de la mâna dreaptă Ion Tălmăciu.

— Îți lăsăm ție munca voluntară! Mă miram eu dacă a intervenit o schimbare în bine cu mintea ta! Să ne inviți atâția oameni, la vârsta noastră, să-ți facem muncile tale agricole! a zis bătându-și obrazul cu degetul Gogu Rusu.

— Bravo, mă! Ne-ai învălmașit și ne-ai prostit pe toți! Chiar așa, pe noi, prietenii tăi! izbucni revoltat Nichi Ursei.

— Bravo, Ioane, mulțumesc! Aveai de gând să mă pui și pe mine la sapă, ca femeie? Eu, profesoară! Rușine! a răbufnit Elena Dumitrașcu.

— Nu, pe tine te lăsam acasă, la bucătărie, s-o ajuți pe nevastă-mea și să servești la masă. Muncă mai elegantă!

— Mă lipsesc de eleganța asta! Eu nu mai merg.

— Ioane, să știi că nici noi nu mai venim, descurcă-te singur cu porumbul!

— N-am ce să fac, am zis că e o metodă bună să vă invit și să mă ajutați. Să știți că am căutat prin comună și nu am găsit mână de lucru. Apoi, ziua de muncă este foarte scumpă. S-au obișnuit toți să ceară mâncare, băutură și cafea. Dacă ar fi ceva mai viguroși!...

— Ioane, fii atent! Am auzit că în Vâlcea are unul o firmă care a adus oameni din străinătate, filipinezi și vietnamezi, pe care îi închiriază la diferite persoane pentru munci ocazionale. Aflu adresa și telefonul și ți le transmit, interveni împăciuitor Ion Micuț.

— Lăsați mă, că mă descurc eu! Dacă voi m-ați refuzat, am salvat și curcanul, că nu-l mai tai!

— Bine, Ioane, nu uităm! Vrei să ne faci robi pe plantația ta! Iată că nu ți-a reușit schema! filosofă Gogu Rusu.

— Domnule Ion Tălmăciu, se introduse în discuție și Nelu Barbu, eu eram hotărât să vin cu mașina mea, că de la Băbeni, unde locuiesc, trec barajul și ajung la Olanu într-o

jumătate de oră. Acum... cu amărăciune spun că mă răzgândesc. Eu sunt literat, scriu permanent la operele mele, materiale pentru diferite reviste. Nici soția mea, Marina, nu mă pune să fac eforturi fizice deosebite și munci necalificate. Dacă i-aș spune, ia foc! Așa că, nu vă supărați, eu vă refuz invitația. La săpat de porumbi nu mai ajunsesem eu!

Profesorul Nelu Barbu este un personaj subțire în comportament și vorbește cu noi la persoana a doua plural în mod intenționat și în scopul ca și noi să ne adresăm în același fel. Nu prea gustă glumele, deși este un umorist bun, având și un volum cu epigrame publicat.

— Ha, ha, ha! Mă, a fost bună poanta? V-am dat plasă! Îmi place și mă amuz că ați căzut în ea! Nu-i așa că ideea a fost mișto? Nu v-ați prins niciunul! Păi, eu nu sunt născut în luna mai și nici porumb nu am însămânțat anul acesta, că am pus grâu. Ha, ha, ha! Hai că v-am dus!

— Ce tâmpenie ai putut să născocești! Știam eu de mult că ție îți zornăie ceva în cap! zise cu amărăciune George Achim.

— Totuși, îți admirăm fantezia și capacitatea de a ne cuprinde în vrăjeala ta! adăugă Gigi Poșircă.

— Uitați, acum vreau să vorbesc serios, interveni în discuție Ion Tălmăciu. Se pare că anul acesta este foarte bun pentru pomicultura. Am vreo șaizeci de pruni și fructele se coc în septembrie. Vreți să veniți atunci și să mă ajutați la cules de prune? Dau mâncare și băutură. Cumpăr o oaie din care fac tocan ciobănesc și pastramă pe jar. Fac înscrieri de acum!

— Du-te dracu cu aiurelile tale! a bufnit pe nas Gigione Ionescu. Dacă mai continui, te dăm în brânci afară din bar!

Toți dădură din cap afirmativ.

— Bine, mă opresc! Dar tot voi veți fi în pierdere! Găsesc eu alți fraieri, răspunse sacadat Ion Tălmăciu. Uite, pentru că vă consideram prieteni, am adus cu mine o sticlă de doi litri de vin să vă cinstesc. Dacă m-ați refuzat și jignit, o duc înapoi acasă!

— S-o crezi tu că o mai duci acasă! a zis Gogu Rusu care s-a repezit, i-a luat sticla din plasă și apoi s-a adresat vânzătoarei de la bar: Dă-ne și nouă, te rog, niște pahare pentru toți de la masă, mai puțin unul, că Ion Tălmăciu n-o să bea!

RECITAL DE MAIESTRIE ARTISTICĂ

NEACȘU COSTEL

Ansamblul folcloric „Rapsodia vâlceană” a participat, în Turcia, la două festivaluri internaționale de profil!

În contrast cu ideea de globalizare, care tinde să ne „rupă” la nivel planetar de tot ce înseamnă trecut istoric, etno-folcloriștii României se manifestă internațional, pregnant, pentru a se conserva în mentalitatea colectivă, cât mai fidel posibil, tot ceea ce ne reprezintă în domeniul artei specifice! Pe această linie, a promovării identității noastre naționale, se înscrie și deja consacratul Ansamblu folcloric „Rapsodia vâlceană”, din Râmnicu-Vâlcea, al cărui dedicat coregraf, Alexandru Dumitrescu, a avut din nou inițiativa, după o impresionantă carieră artistică însumând 44 de ani, de a fi prezent, alături de 13 elevi și studenți ai Ansamblului, la două manifestări în două orașe, de pe teritoriul Turciei (între 1-7 iulie a.c.)!

În primul dintre orașe, Erdek, delegația României a avut ocazia să se deplaseze în ziua de 30 iunie, în mod solemn (cu drapelul României și pancarta națională), în aplauzele mulțimii de turiști prezenți de-a lungul coastei de nord a Golfului Erdek și la sud de Marea Marmara, către sediul Primăriei locale! Oficialitățile de aici s-au remarcat printr-un minuțios cadru protocolar, cu urări de „Bun venit!” și consistente cadouri, față de toate delegațiile țărilor participante. Țara noastră, România, a avut reprezentanți din regiunile Olteniei (Ansamblul folcloric „Rapsodia vâlceană”), Dobrogei („Luminițe dobrogene” și Ansamblul din comuna Fântânele) și Banatului („Lugojana”)...

Manifestările artistice s-au desfășurat în prezența unei asistențe coplesitoare numeric, în zilele de 1 și 2 iulie, etalându-și valorile naționale 15 formații artistice originare din România, Serbia, Bulgaria, Republica Moldova, India și Turcia! Ca o „recompensă”, binemeritată, artiștii noștri s-au delectat cu adierea valurilor molcome ale apelor de turcoaz, din superba stațiune a celui mai mare oraș din peninsula, iar în final cu o croazieră pe un vapor, solitar, efectuată de-a lungul coastei Mării Marmara (având un perimetru de circa 1000 km pătrați).

În cel de-al doilea oraș, Canakkale, spectacolele au avut loc, după protocolul organizat în 5 iulie la Primărie, în zilele de 6 și 7 iulie. Aici, atenția spectatorilor s-a îndreptat spre spectacolul oferit de ansambluri din România, Bulgaria și Turcia, dar un moment de excepție a fost oferit, ca și la Erdek, de „omul-orchestra” al Ansamblului „Rapsodia vâlceană”, de Ioan Constantin Begu, un virtuos al vioii care a reușit să ne ofere, prin acompanierea magistrală a membrilor Ansamblului vâlcean, un spectacol de ținută artistică memorabilă! Cariera sa subsumează o experiență artistică de 6 decenii! Este absolvent al Școlii Populare de Artă din Sibiu...

Despre orașul în care s-a desfășurat festivalul internațional, Canakkale, se cuvine menționat că reprezenta în vechime ținutul Hellospontos și se află situat în nord-vestul Turciei (pe coasta sudică a Strâmtoarei Dardanele)! Pe teritoriul său, aflat în spațiul geografic euro-asiatic, se află vechea cetate Troia (unde vizitatorii pot să vadă calul de lemn, din filmul „Troia”, donat orașului după terminarea filmărilor), un gigant port de feriboturi și, nu în ultimul rând, orașul amintește de eșecul Antantei înofensiva militară din 1915 - eveniment ce a stat la baza renașterii națiunii turce și la ascensiunea politică a președintelui Mustafa Kemal Atatürk (fondatorul Turciei moderne)!

Chiar dacă aceste micuțe note de călătorie în Turcia se opresc aici, se cuvine subliniat, ca o „cunună” la tot ce a fost, cuvintele rostite de coregraful Ansamblului „Rapsodia vâlceană”, Alexandru Dumitrescu, absolvent al Școlii Populare de Artă din Râmnicu - Vâlcea: „ Scopul meu artistic este să redau fidel folclorul românesc, pe care îl consider cel mai important din lume, în toate țările unde avem onoarea să reprezentăm România și specificul nostru național. M-am străduit să fac acest lucru mereu, fiind distins cu multe premii, în toată Europa și în Coreea. În Turcia, de exemplu, suntem prezenți pentru a treia oară”!

Felicitări tuturor!

**CONSILIUL JUDEȚEAN VÂLCEA
CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ȘI
PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE VÂLCEA**

Str. Maior V.Popescu nr.8, 240151 Râmnicu Vâlcea
CF 2541258 Tel/fax: 0350/407497; 0350/407498

e-mail: culturatraditionalavl@yahoo.com

www.traditiivalcene.ro

Nr...../

PALMARES

**FESTIVAL – CONCURS NAȚIONAL DE POEZIE PATRIOTICĂ
„NICOLAE BĂLCESCU”**

Ediția a XXII-a, 28 iunie 2024

ELEVI

MARELE PREMIU ”NICOLAE BĂLCESCU”

SANDU CRISTIAN ANDREI, Colegiul Național ”Ion Neculce” București, prof.

Cătălina Olaru

PREMIUL I

PĂUNA MARIA ALEXANDRA, Colegiul Național ”Ecatarina Teodoroiu” Tg.Jiu,
jud. Gorj, prof. Stănciulescu Florentina Cristina

PREMIUL al II-lea

MIERLICI BIANCA-MARIA, Colegiul Național ”Ion Neculce” București, prof.

Olaru Cătălina

PREMIUL al III-lea

RADU ANA RALUCA, Colegiul Național "Ion Neculce" București, prof. Oлару Cătălina

PUIA MARIA EMANUELA, Colegiul Național "Unirea" Tg.Mureș, jud. Mureș, prof. Motorga Maria

MENTIUNI:

LICĂ MARIA- DARIA, Colegiul Național "I.C.Brătianu" Pitești, jud. Argeș, prof. Dorina Firuță

TAIFAS CLAUDIA ELENA, Colegiul Național de Informatică "Matei Basarab" Rm.Vâlcea, prof. Cristiana Văcăreanu

SÂNTOIU MARIA-ERICA, Colegiul Național de Informatică "Matei Basarab" Rm.Vâlcea, prof. Gabriela Bălăceanu

TUTU IULIA, Colegiul Național "Ion Neculce" București, prof.Olaru Cătălina

LIVINȚI ALESIA-ELENA, Colegiul Național "Vasile Alecsandri" Iași, prof. Bahrin Ana Daniela

BALAȘCA -MIHOCI MARIA-DARIA, Colegiul Național "Vasile Alecsandri" Iași, prof.dr. Bahrin Ana Daniela

MATURI

PREMIUL I

OVIDIU CRISTIAN DINICĂ, Rm.Vâlcea

Coordonatori proiect:

Prof. MIHAELA DEACONU, secretar literar CJCPCT Vâlcea

Prof. IONUȚ SĂRARU, muzeograf, Muzeul Memorial Nicolae Bălcescu

Manager CJCPCT Vâlcea

Prof. ALIN PAVELESCU

Manager Muzeul Memorial Nicolae Bălcescu

Prof.dr.ALEXANDRU ZAMFIR

VERSURI

de Păun Maria Alexandra

MOTTO: „Patriotismul nu este numai iubirea pământului în care te-ai născut ci, mai ales, iubirea trecutului, fără de care nu există iubire de țară.” Mihai Eminescu

Acasă

Trăiesc o zi fără lumină

Un gând fără nevoie...

Căci ce văd acum în mine,

Sare dincolo de orice așteptare.

Zâmbesc, trăiesc, căci exist.

Dincolo de noi nu mai am nimic de zis.
 Un fior rece trece ușor și îmi spune
 Mi-e dor.
 Mi-e dor de țara mea, de locul meu,
 Căci ce numesc acasă
 E o camera goală asemenea inimii mele.
 Departe sunt de țara mea și sper a mă întoarce
 Cândva...
 Dar oare când vreodată?
 Vreau să-mi retrăiesc copilăria, să simt cum zilele trec pe neașteptate,
 să cred că oamenii sunt pentru totdeauna, nu doar o efemeritate.
 Vreau să-mi plimb trupul firav prin smaraldul grădinii,
 să-mi pot vedea din nou imaginea pierdută...căci un copil cândva
 Avea o pasiune necernută,
 să-și găsească fericirea,
 căci lucruri mici o ascund atât de bine...
 Dar iată-mă întors
 Ce bucurie!

Astăzi privesc în mijlocul grădinii
 leagănul putred...
 Pomii căzuți... copilăria mea fuge nestingherită,
 departe... cât mai departe,
 și nu se mai întoarce.
 Fuge spre amintiri, spre iubire
 Căci viața e o călătorie în care fiecare crede și trăiește.

Undeva în lumea mea

Undeva...
 în mijlocul munților
 Adie un vânt
 Melancolie...
 Parfum de dor și bucurie...
 Ah!
 Gânduri zboară spre lumină, spre văzduh
 Râul își îndreaptă cursul anevoios,
 dar deodată se oprește...din senin o voce se aude
 „Oare unde mergi copile, așa grăbit?”
 Căci eu țin pasul cu viețuitoarele mele, cu nevoia mea...
 Zilnic oameni se apropie de mine. cât mai mult și cât mai bine!
 Însă trec așa rapid. așa îngrijorați,
 Căci natura este liniștea dată uitării.

Între Dunăre și Olt

Între Dunăre și Olt
Se naște o răscruce,
Căci fiecare își urmează drumul
Spre a dorului aducere
Și te întreabă uluit:
Cunoști o viață fără de eșec?
Căci ele nu cunosc,
Nici dor, nici griji, nici împlinire,
și doar o simplă agonie!
Spune Dunărea către Olt:
Unde mergi așa grăbit
De ți-e sufletul asprit?
în agonia ta nebună
Nu ai simțit un gram de ură?

Livada

Am pornit azi printr-o livadă imensă
Se spune a vieții,
Căci noi suntem fructele ei
Ce-și caută origini negăsite încă.

Suntem trecători precum timpul neiertător.
Nu ne mai întorcem la crengile noastre -
poate că am pierdut dreptul de a ne mai întoarce
atunci când viața ne-a eliberat din cochilie,
precum o scoică rătăcită.
Știm doar prezentul, căci din trecut venim.

Un colț de rai se vede-n depărtare

Un colț de rai se vede de departe
O adiere, o pajiște prea verde,
Căci ce iubim nicidecum nu putem pierde.
Un dor, o amintire regăsită.
Doar noi avem nevoie de ea,
De țara mea..
De colțul meu de rai...
În lume nu-s mai multe Români,
Ci una singură,
în care mi-am lăsat sufletul pustiu.
O țară a fericirii zisă
Căci fericirea e arma noastră albă.

Interviu cu Felix Sima

CRISTIAN OVIDIU DINICĂ

„Fără poezie, omul rămâne ca o nucă seacă... Poezia, artel, în general, aduc miezul, aduc conținutul.”

1) *Sunteți născut în localitatea Măgura din Județul Vâlcea. A influențat mediul natal formarea dvs ca poet?*

— Pentru fiecare, cadrul natural în care se naște este mirific. Acolo deschizi ochii și începi să cunoști lumea. Livezi de meri, de pruni, de peri și de gutui... Lume îmbrăcată cu cojoace... „Pocnind din bici, pe lângă boi...” Săni cu cai... căruțe cu cai... Femeile la războiul de țesut, bărbați întorși de la Războiul Mondial. Copii îmbujorați de laptele băut. Turme de oi, turme de vaci, turme de curci și turme de găște... Până în 1950, la cooperativizare, ciobanii din Măgura aveau, în total, cam 3000 de oi. După aceea, au mai rămas cam cu 1000... Primăvara, toți vecinii ieșeau la focuri să ardă lujerii uscați din grădini... căraseră bălegarul pe câmpurile arate... săpau grădinile cu hârletele, netezeau pământul, la drept, să-l facă „tablă”, cu grebla de fier... făceau răzoarele pentru legume, săpau și în grădina din fața casei – răzoarele pentru flori... narcise, zambile, rozmarin, lămâiță, mentă, trandafiri, cuișoare... Când se lăsa întunericul, intram în casă, la lampa cu petrol, la lectură... în special Sadoveanu și Eminescu... Eu, acuma, locuiesc în casa bunicii, pe care am restaurat-o modern, dar i-am păstrat alura și o mulțime de obiecte. Am citit „Luceafărul” și „Scrisoarea III” de sute de ori, le mai știu și acuma, dacă mă concentrez puțin. Din Sadoveanu aveam în bibliotecă: *Bordeienii*, *Crâșma lui moș Precu*, *Nada florilor*, *Venea o moară pe Siret*... aveam volumul II din *Divina comedia*, *Purgatoriul* lui Dante Alighieri și *Antologia poeziei de azi*, în două volume, de Ion Pillat și Perpessicius, volume pe care le-am înstrăinat, între timp. Regret. (Le-am dat împrumut unui amic care a binevoit să decedez iar eu nu am mai cerut familiei cărțile nici până în ziua de azi, din păcate... Sora bunicii mele, Domnișoara Alexandrina Rusalina Bobolea, născută în 1906, „fie-i numele binecuvântat și pomenit din veac în veac”, fusese învățătoare în satul Măgura și rămăsese de la ea, în casa părintească, o mulțime de cărți printre care și acestea pe care vi le-am amintit, pe care le păstrez și acuma. I-am dedicat o carte în care am consemnat: „Fost-au scrise acestea întru captarea, ca într-un sipet, a sufletului uneia dintre cele mai dragi ființe din viața mea, Domnișara Alexandrina Rusalina Bobolea”. Nu mai trăiește niciunul dintre foștii ei elevi – cărora le-a pus condeiu în mână. Se învăța cu tăblița și cu condeiu. Ea a murit domnișoară, la treizeci și șase de ani, în 1940. Făcuse Școal Normală de învățători la Râmnicu Vâlcea.

2) Nichita Stănescu spunea că „poezia este lacrima care plânge cu ochiul” pentru dvs ce reprezintă poezia?

— Tot Nichita Stănescu spunea că „poezia este altceva”. Ea nu este, pe românește, nici ciorbă, nici tocăniță, nici friptură, nici desert. Ea vine printr-un limbaj care este tradus în limbajul omenesc.

Personal, am scris câteva

DEFINIȚII ALE POEZIEI

Bărcile se sparg în scânduri,
Frunza-n țară caldă pleacă...
Mergi frumos și mergi pe vărfuri,
Poezia este dacă...

... Pe zăpadă, somnoros,
Toate-mi sunt cum vreau, în gând,
Glezna v-o sărut frumos...
Poezia este când...

... Caii verzi sunt pe pereți,
Cap de vânt la ușă râde,
În atlasul cu poeți
Poezia este între...

... Cei ce sunt, din care scadem,
Împărțind cadran ceresc,
Este ce putem să roadem
De pe-un Os Dumnezeiesc...

Își cunoaște bine glasul,
Își cunoaște bine rostul,
Cântă sus, în vârful casei,
Precum cântă-n gândul nostru...

Învățată de la soare,
De la spicul nalt și verde,
Apa vieții Dumisale
Tot prin viața noastră-și pierde...

Stă acolo sus și cântă
Despre ce aude-n vis...
Este tot ce pot să spun
Despre Ea, oral și-n scris...

Numesc Poezie...
Partea de vorbire
Care nu se aude
Și nu se scrie...

Vom fi zero pentru generațiile viitoare. Rămânem în istoria moartă. Istoria vie care este? Prezentul! Dacă le lăsăm urmașilor o casă, o bucată de pământ, un loc de înmormântare în cimitir, își vor mai aduce aminte de noi.

Am avut poeți buni în Râmnic. Îi întâlneam la cenaclul „I. L. Caragiale”, cum se numea prin anii 60. Erau I. I. Alexandrescu, Ilie M. Stan, Constantin Necula, Traian D. Lungu, Alexandru Mircescu... Cine mai știe de ei? De Florica Mitroi cine mai știe? Am început s-i uităm pe George Anca și pe Dragoș Vrânceanu. Cartea lui Viorel Nei Darie, „Jocuri din acvariul familial”, am publicat-o noi de curând, eu și dr. Adriana Trăistaru, de Ilie Tănase cine mai știe? Mai știu eu și alți câțiva de vârsta mea... după ce ne vom duce și noi... aleluia! Istorie moartă! George Țârnea avea prestanță... el venea de la București, Bucureștiul îi dădea și aură... oricum, el publica mai mult decât toți în presa literară, avea și susținerea financiară a lui Mugur Isărescu (fiind văr cu mama sa) să-și publice cărțile, își făcuse studenția și boema la București și era coleg de generație cu Florentin Popescu, Dan Fruntelată, Dan Mutașcu, iar aceștia se publicau unii pe alții, se susțineau reciproc,

deveniseră foarte cunoscuți și erau și bine plătiți. George Țărnea venea de la partid, partidul dicta prin el, el aducea montaje literare pe care le puneau în scenă, în comune, cu artiștii amatori, el câștiga bani buni cu care să trăiască în București. Avantajul lui era că scria bine și montaje literare patriotice, era pe linie, dar scria bine și „poezie particulară”... Îi mai știm noi... Peste frunzele lor putrede, vor putrezi frunzele noastre... Asta se petrece în Natură... natura își urmează legile ei...

Generațiile viitoare vor avea liderii lor, vedetele lor, prioritățile lor... poezia va trăi, oricum, veșnic... nu o va scoate nimeni din mintea omului... care are nevoie să-i spună cineva despre iubire, despre suflet, despre natură și despre însăși viața pe care o trăiește... Fără poezie, omul rămâne ca o nucă seacă... Poezia, artele, în general, aduc miezul, aduc conținutul.

3) *Ați avut un mentor literar? Dar un model?*

— Mentor? Model? Am însăși Poezia din „Antologia...” despre care tocmai ți-am spus mai înainte și „Divina comedia” a lui Dante Alighieri din care nici acuma nu înțeleg prea multe, dar muzicalitatea, fluxul ideilor și al versurilor m-au încântat și incitat întotdeauna! Din „Antologie” am citit de pe la cinci ani, când fratele mai mare îmi dădea „scatoalce” dacă nu învățam literale... I-am găsit acolo pe Ion Barbu, Lucian Blaga, Topârceanu, Minulescu, Bacovia, Artur Enășescu... valori românești, valori universale... dormeam cu ei la căpătâi... și toți aceștia însemnau ceva pentru mine...

4) *Ce amintiri aveți din anii de liceu petrecuți la Craiova?*

— Despre profesorul extraordinar la limba latină domnul Olaru, profesori extraordinar la limba și literatura română Banu și Cureleanu, profesori celebri ai Craiovei... Citiți, vă rog, pe internet, la Colegiul Carol I din Craiova... Mai știu și acuma „Să scandez cu mult nesațiu/ Din Propertiu și Horațiu” (vorba lui G. Călinescu), mai știu și acuma „Dacia literară” și programul său, îl știu de pe atunci pe Macedonski, „poetul rozelor ce mor/ Mor în grădini și mor și-n mine”... făceam vizite la casa Traian Demetrescu, stând de vorbă cu sora sa, l-am întâlnit acolo și pe poetul Eugen Constant care îmi spunea că la el, la moșia părinților, lângă Craiova, se culca în iarbă și stătea ore întregi cu ochii pe cer, inspirându-se din traiectoria norilor, din mișcarea maselor de aer... a fost primul poet viu pe care l-am cunoscut... ne întâlneam la Bibliotecă... el mi-a recomandat să citesc Baudelaire, Edgar Alain Poe, pe care el îi citea în original... părinții lui făcuseră pușcărie politică, iar el era tras pe linie moartă... avea, deja, vreo șaiszeci de ani și își făcea frecție cu apă rece la rădăcina părului, să nu-i cadă părul, să-i întărească rădăcina... așa îmi spunea... și mă învăța să fac la fel... și mă învăța să fac respirații dimineața... zece aspirații puternice, să nu se anchilozeze plămânii... cred că este important ce îmi spunea, ce mai știu din toate cele zise pe atunci... I-am citit mai apoi poeziile... bijuterii fermecătoare, delicate ca însuși sufletul său pe care l-am cunoscut în mai multe rânduri, clipe rare care s-au cristalizat în mine...

Dar cel mai formidabil amănunt: l-am descoperit, încă din copilărie, pe marele Brâncuși. „Omul jupuit, ecorșeul” îl duceam noi, elevii, din clasă în clasă și făceam

lecțiile de anatomie, sistemul osos, sistemul muscular și sistemul nervos, pe ecorșeul lui Brâncuși! Îl culcam pe spate, cu încă un coleg și ne spunea profesorul la ce clasă va avea următoarea oră, să îl ducem, la etajul 1, la etajul 2 sau la etajul 3 în Colegiul Carol I, pe atunci „Nicolae Bălcescu”, iar în râmnicea Vâlcea, în clasele XI și a XII, am avut profesori pe minunații Constantin Gibescu la literatură universală și Renner la limba germană – pe care îi avusesse și Nicolae Manolescu și de care își amintește, cu drag, în scrierile sale memoriale și memorabile. Apropo de citate memorabile. Iată unul al distinsului critic N. Manolescu, la înhumarea căruia tocmai am participat la începutul lunii. Dumnezeu să-l odihnească și fie-i țărâna ușoară alături de părinți și rude, în cimitirul de la Râmnic. „A citi înseamnă a descoperi calea de acces la sufletul cărților. O cale dificilă și delicată, care ți se deschide pe neașteptate sau ți se închide când ți-e lumea mai dragă. Orice cititor cunoaște gustul acestei experiențe. Nu poți citi oricând orice carte. Mai mult: n-o înțelegi cu adevărat decât în anumite clipe privilegiate. Ca și oamenii, cărțile au enigmaticele și vicleniile lor. Crezi că le stăpânești citindu-le și, în realitate, ele se joacă cu tine, te așezănesc sau te resping, ți se dezvăluie sau ți se refuză, secretul fermecătoare, cochete. Uneori ai impresia că ele te citesc pe tine mult mai bine decât le poți citi tu pe ele. Cărțile sunt psihologi mult mai profunzi decât oamenii. Și cum să nu tragem de aici încheierea că și ele au un suflet?”

Iar la Școala postliceală de biblioteconomie am avut profesor pe cel mai mare profesor de biblioteconomie din România, pe dl profesor Gheorghe Popescu, iar la bibliografie pe cel mai mare profesor de bibliografie din România, prof Ion Ionescu...

Dar la Craiova, cel mai formidabil era „Cabinetul Constantin Brâncuși” de la Muzeul de artă pe care l-am descoperit prin anii 60. acesta m-a uimit întotdeauna. Muzeul avea atmosfera unui muzeu obișnuit, tipic epocii respective, însă Cabinetul Brâncuși uimea prin însăși denumirea lui... era cu totul special ca un laborator al unui savant. Cabinetul de lucru al savantului Brâncuși! Oltenia și-a binecuvântat dintotdeauna pe olteanul lor de vârf! L-am descoperit pe la vârsta de 10 ani. De atunci îl port în suflet, ca pe un obiect de preț! Vă dați seama ce înseamnă asta? Să trăiești cu o sinteză a artelor moderne – toată viața? Te marchează definitiv! Te face să fii altfel, să gândești altfel, să fii tu însuși altceva... să ajungi la sinteză, să elimini surplusul...

5) Care sunt cele mai dragi amintiri din perioada anterioară anilor 90?

— Clipele când mergeam la „Cabinetul Brâncuși” au fost clipele mele de revelație! Acestea au fost cele mai dragi clipe ale vieții mele! Iar clipele de coșmar îndelungat, au fost un an și patru luni de armată. Cu târâșuri pe coate și genunchi, cu pază de santinelă... „să nu intre inamicul în cazarmă” cu superiorii care-mi spărgeau periodic noptiera, să-mi citească prin caiete, să-mi găsească ceva scris dușmănos (văzuseră că scriu ceva, dar nu le spusese niciodată ce scriu, despre ce scriu, era un secret al meu pentru care am pățimit foarte mult). Păzeam cu strășnicie hotarele unității militare, „să nu intre nici pasărea!”, după cum aveam în consemn. A fost o întrerupere de studii cărturărești pe care cu greu am recuperat-o apoi, dacă am mai recuperat-o vreodată. Doream să fac planton schimb II, de la 12 noaptea la 3 dimineața, pe un hol al dormitorului comun, unde era o liniște perfectă și puteam citi și gândi. Cele trei ore de singurătate erau cele mai fericite

ore ale mele... în rest... „Poetul, ca și soldatul, nu are viață personală” (Și pe acestea le-a zis, foarte bine, Nichita Stănescu).

Vreau să vă spun că eu am depus spre juriere dosarul meu cu versuri în 1975, pentru concursul de debut din 1976, iar rezultatele s-au dat în 1977 și, din cauza daunelor provocate de cutremut cartea a apărut în 1978... O întregă tevatură... care te zguduie, te macină... Existau numai trei edituri care lansaseră concursuri pentru debut în poezie și în proză... Editura „Albatros”, Editura Cartea românească și Editura Eminescu. Juriul era format, la „Albatros”, din Mircea Sântimbreanu, directorul editurii, poeta Gabriela Negreanu, redactor, Ioanichie Olteanu, directorul revistei „Viața românească”, criticul Corneliu Regman de la aceeași revistă, criticul Laurențiu Ulici de la revista „Luceafărul”. Pe cartea donată Bibliotecii Județene Vâlcea (se găsește la Sala de lectură) scriitorul Paul Anghel a consemnat: „În ziua când a fost lansată, în premieră pentru România cartea „Cineva mai tânăr” și au semnat mai mulți dintre cei care au fost de față: Laurențiu Ulici, Cornel Regman, Malvina Urșianu, Ilie Purcaru, Ion Coja, Gabriela Negreanu, Florica Vrânceanu (murise mai devreme Dragoș Vrânceanu). Într-un interviu din anii 2000, poetul Liviu Ioan Stoiciu se arăta indignat că nu a câștigat el concursul din anul acela... a mai așteptat un an... El s-a dedicat apoi total literaturii, s-a mutat la București prin anii 90 și a lucrat, de pe atunci, la „Viața românească”, în miezul cel fierbinte... Să fie sănătos și de folos! Am preferat să rămân în capitala Râmnicu-Vâlcea, capitala dintre munți, capitala mănăstirilor domnești, bizantine, capodopere de artă și de spiritualitate.

Putem să o lungim până mâine sau până poimâine, dar este suficient pentru astăzi!... Ar putea să se numească această convorbire a noastră: *La un pahar de vorbă în vânt*... dar i-am da prea mult derizoriu și nu aș vrea să fie chiar așa... La noi, în mod special sâmbăta când bate clopotul de vecernie, așa știm din bătrâni, toată lumea încetează lucrul, se spală pe mâini și pe față de praful zilei în care a trăit prin țărână, la sapă, la coasă, la jumulit de buruieni, se curăță de mizeria zilei care a trecut și intră în casă... Începe duminica, e repaus, e liniște și pace! De hrănit și adăpat animalele și păsările... Aleluia și Amin! Luni o luăm de la capăt cu munca...

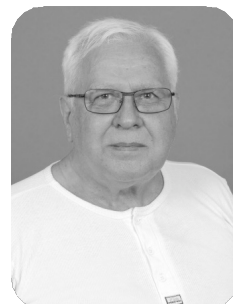
Sâmbătă 13 aprilie 2024

Interviu realizat de Cristian Ovidiu Dinică

ETERNITATEA MARELUI POET ȘI TRADUCĂTOR MIRCEA IVĂNESCU

GHEORGHE APETROAE

Comentariu - Gheorghe Apetroae

Scriitorul Mircea Ivănescu s-a născut la 26 martie 1931, în București și a decedat la 21 iulie 2011, la vârsta de 80 de ani, în Sibiu. A urmat studiile universitare în cadrul Facultății de Filologie, Secția Franceză, de la Universitatea din București. A fost redactor la Agerpres, la revista „Lumea”, la Editura pentru Literatură Universală și la revista „Transilvania” din Sibiu. Este considerat un precursor al postmodernismului literar românesc și a făcut parte din această mișcare literară, care căpătase o amploare deosebită la Sibiu, în jurul anilor 1985-1996. Este și perioada în care M. Ivănescu frecventează cenaclurile literare sibiene, precum cel al revistei „Transilvania”, al revistei EUPHORION, cenaclul „Lumina” și cenaclul „Vladimir Munteanu”, activează în redacțiile revistei „Lumea” și revistei literare „Transilvania” din Sibiu.

Mai înainte de prezența sa la Sibiu, traduce romanul Ulysses al lui James Joyce, în prima versiune românească cu note și texte cuprinse în ediția James Joyce, Editura „Univers”, București, 1984, prin care reușește să pătrundă spiritual lui Joyce mai în profunzime decât reușise ați traducători și traduce, de asemenea, numeroase scrieri din operele lui William Faulkner, Robert Musil, Jostein Gaarder și F. Scott Fitzgerald. A tradus și o serie de scrieri narative, jurnale și corespondența lui Franz Kafka.

Poezia sa, cu apariție din anul 1968 și până în anul 1999, este cuprinsă în antologia de autor „Poesii vechi și nouă”, editura Minerva, 1999. Primește mai multe premii naționale și este distins cu Ordinul Național „Steaua României în grad de ofițer”, în anul 2000. A fost propus pentru Premiul Nobel de Asociația Profesională a Scriitorilor din România, la solicitarea Comitetului Nobel al Academiei Suedeze.

Administrația orașului Cislădie, a primarului Gheorghe HUJA, are meritul incontestabil în aprecierea personalității scriitorului Mircea Ivănescu, prin confecționarea și includerea bustului-statuie Mircea Ivănescu între cele ale altor personalități culturale marcante sibiene și naționale, printre care Octavian Goga, Constantin Noica, Gheorghe Ucenescu și Emil Cioran și expunerea la locul de înaltă cinste, în parcul- explanadă a Casei de Cultură a orașului Cislădie.

Pentru că l-am cunoscut pe Mircea Ivănescu, în jurul anului 1985, poposind la casa sa din Sibiu, str. V. Aaron. Venisem cu cele două volume din Ulysses în mână, spre a mă face cunoscut celui care era înconjurat de pisicile pe care soția sa Stela, fost redactor la Scântea, le dezmiarda de zor. După discuții pe teme literare și după prezentarea caietelor cu poeziile adolescenței mele, M. Ivănescu m-a certificat ca discipol al său și, în același timp, nu a pregetat de a-mi impune exercițiile zilnice de creație, mie care eram un slujbaș la statul roman, de dimineață, până noaptea târziu pe ogoarele prăfuite ale agriculturii socialiste

și a mă prezenta periodic la controlul său... Mircea Ivănescu mi-a fost, dar, un mentor excelent în reluarea activității mele literare, la Sibiu, fiindu-i un adevărat discipol pe linia transferului și asimilării principiilor curentului postmodernist în literatura simbolistă, de la fenomenologismul sociopozitivist comteian la existențialismul jean- paul- sartrean, începând cu Charles Baudelaire, Edgar Allan Poe și continuând cu Arthur Rimbaud, Mallarmé, Apollinaire ș.a..., astfel cum a putut beneficia de cupola sa intelectuală și un alt literat sibian, ajuns, la un moment dat, de anvergură națională, regretatul poet Iustin Panța, am avut ocazia să scriu mai multe cronici și comentarii despre Mircea Ivănescu, dintre care am selectat pentru acest cadru, următorul eseu:

POSTMODERNISMUL LUI MIRCEA IVĂNESCU

Poezia curentelor postmoderniste - acest edificiu liric livresc inedit a fost construit, în peisajul literaturii contemporane din centrul, estul Europei și în lirica românească, de către Mircea Ivănescu, din elemente structurale de firească sensibilitate și imaginație, într-un sublimat de interioritate și de incantație, în configurații suprastilistice de symbol cu elemente lemetice și frecvent anecdotice... Se asistă, la acest scriitor, la seria construcțiilor poetice în afara convențiilor estetice, cu liant de metaforă ingenuă, specifică genului său livresc, în crome stranii și în vibrații asonante...! Se descoperă, în registrul armoniilor fonice ale creatorului, sublimări literare, partituri ale dizarmoniilor cosmice, care dezvoltă voliții și atitudini propensive limaxise, stări noetice ce reverberează celestul în integralitatea daimonică a existențialismului uman cu o rezistență comprehensivă nebăuită în lirica sa, în ecuații estetice implicite (în „Versuri”...vorbe, vorbe, vorbe; din „Alte poezii”... poezia e altceva...). Acest gen de versificație, analogică prozei scurte, se soluționează sistemic prin substituirea unor termeni clasici lirici și ritmici cu algoritmările estetice ale grotescului ideomatic, ale mitului, misticului, chiar și ale satanicului, ale răului și tragismului uman, ale sinistrului, spre a crea în structurile poetice interfețe - măști cu reflexii antinomice de natură telurică și apolinică, în polarizări de înaltă factură neoexpresionistă, opuse prețiozității estetizante. Se vor pune în evidență la M. Ivănescu, toate aceste ipostaze ale valorii creației sale prin tropismul metaforei, prin corespondențe și analogii de termeni identicatori, prin simple intenții, fie ele și absconse, iar frumosul, concretul uman și normalitatea ontologică, se pot recepta în structuri cu formulări sistemice în ecuații ermetice sau cu termini liberi, identificabili doar prin transformări hilbertiene și loretziene, cu soluționări prin echivalențe Gauss. Dar, rolul poetului este de a umaniza naturalul și socialul, prin utilizarea acestor elemente artistice postmoderniste cu principii simbolistice dominate lingvistic de imagismul său metaphoric - de esențe lirice metamorfozate lingvistic, care ne despart de creațiile versicate clasice, prin înlăturarea măștii, iluziei, exoticului și disimulării în actul creației!

Mircea Ivănescu, așa cum l-am cunoscut și cum l-am putut urmări direct în abordările critice ale creațiilor prezentate de diferiți autori sibieni, sau din afară, în cadrul sedințelor de lucru ale cenaclurilor și revistelor literare sibiene, de la care nu lipseau poeții sibieni Ion Mircea, Dumitru Chioaru, Iustin Panța, I.R. Văcărescu, Mihai Posada ș.a., dar și din afară, cum ar fi poeții Angela Marinescu, Aurel Pantea, Paul Daian, Judith Meszaros, Olga Walker ș.a, era unul dintre puținii poeți care în destinul și voința-i livrești putea realiza facil, de multe ori cu tentă ironic- anecdotică și alegorică, comparații

– corespondențe cu principiile textelor comparate, rostind, ca și elemente comparative, frecvente citate bine articulate, în contextul acelor ședințe de înaltă ținută academică, din scrierile lirice ale lui Baudelaire, Paul Valery, E. A. Poe, W. Williams, S. T. Eliot sau din Dylan Thomas... M. Ivănescu cocheta foarte relaxat cu Paul Eluard, cu J. P. Jouve, G. Apollinaire și în cadre ofeliene cu Jean Arthur Rimbaud... Era și un progresist moderat, deoarece nu de puține ori nega, cu accente sociologice, valorile civilizației tradiționale, până la a le ignora banalul sau a le transfera în mediul social și politic, luându-i ca martori pe Tristan Tzara, R. Barthes, A. Breton, P. Claudel, Pierre Reverdy, Umberto Saba, Giuseppe Ungaretti ș.p.a. De multe ori, particulariza cu o spontaneitate genuină, rezonanțele meditative ale sensibilității și neliniștilor cotidiene, preparând pe loc imagini ingenue la soluții politice, pe care le releva doar anecdotic, ca pe o iubire aridă, dezalienantă, asociată cu melancolia și singurătatea în fața neantului, cochetând, de această dată cu Vittorio Sereni, Garcia Lorca, A. Ginsberg, Hermann Hesse, Robert Musil, Raymond Queneau și cu J.R. Jimenez. De multe ori, lua figura profetului, talmăcind mesajele transmise auctorial de textele participanților, de creațiile lor în ședințele de cenaclu sibiene, aducându-le în luminare poetică prin descifrarea facilă a misterelor existențiale și a filoanelor ideatice filigran din explorarea acelor texte lirice, militând cu cerbicie pentru identificarea valorilor axiologice lavelliane literare, în materialele expuse și analizate hermeneutic. Lucra cu o sumă de culturi și învățături bine sedimentate în conștiința și lăuntricul său, pe care ni le releva spontan, dialogând cu noi, dar și împreună cu Saint-John Perse, D. H. Lawrence, Bernard George Shaw, Craig Marianne Moore, E. W. L. Pound și cu W. C. Williams.

Apăsând pe pedala realismului, în lucidele sale observații îl semnifica pe Cesare Pavese și pe Salvatore Quasimodo, contând pe personalitatea singulară și expresivă a liricii lui Rainer Maria Rilke și a ideaticii lui Rabindranath Tagore... Mircea Ivănescu s-a configurat, astfel, într-un simbol creator și critic al postmodernismului literar în România, în Centrul și în Estul Europei!

— De ce? Pentru că a reușit o sindinamică spațial sinchorologică a unei literaturi autentice, raportat la mediul literar sibian, o inducere a acestui curent postmodernist, mai mult narativ și o substituție a lirismului în poezia românească contemporană... A reușit cu succes această lucră, așa cum o releva însăși Mircea Ivănescu în "Poezia e altceva, vol. Versuri, 1968", argumentând prin intervențiile sale edificatoare, prin structurarea accentuat anecdotică, expresionistă și ficționist transfigurativă a formelor sensibile și abisale, prin canoane literare, de la satiric la anecdotic și până la descifrarea parmenidică a misterului ființării... Prin poezia inedită și prin critica doctă dezvoltată, în principal, în cercurile literare sibiene, Mircea Ivănescu a fermentat suprarealismul și a activat expresionismul în lirica națională, extrapolându-le cu mult succes în poezia românească din acei ani memorabili pentru literatură, devenită o bază valorică pentru elevația creației lirice stilizate postmoderne, edificată pe sedimentele expresiilor sale entive, lăuntrice, revelatoare... Reușise, într-un scurt timp, Mircea Ivănescu, fără a eluda pe alți făuritori de literatură românească, pe care îi prețuia și îi privea cu empatie, inducerea masivă și critică a posmodernismului în spațiile literare românești la sfârșit de secol și de mileniu, la cotele pe care le reușise alți titani ai literaturii în alte spații literare, amintindu-ne, desigur, prin el, prin referențialul românesc Mircea Ivănescu, de: Allan Edgar Poe, W. C.

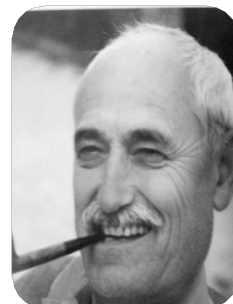
Williams, Henry Louis Mencken, Edmund Wilson și de John Crowe Ransom, în critica literară și eseistica americană; de Andre Gide, J.F.E. Lemaitre, Andre Maurois, Andre Thibaudet, Charles Mauron, Jean-Pierre Richard, Jean - Paul Sartre și de L. Goldman, în critica literară și eseistica franceză; de Friedrich Gundolf, Karl Kraus și Werner Krauss în critica literară germană; Eugenio Montale și de Antonio Gramsci, în critica literară italiană; William Edmund Gosse, Edward Herbert Read, Middleton John Murry și Arthur Symons, în critica literară și în eseistica engleză; de Gomez de la Serna și Miguel de Unamuno, în literatura spaniolă și nu numai.

Prin erudiția sa talentul său scriitoricesc, cât și grație activității de traducător, prin numeroasele traduceri din limba engleză, să nu uităm traducerile din Wiliam Faulkner (Povestiri...), Francis Scott Fitzgerald (Marele Gatsby), Soren Aabye Kierkegaard (Școala creștinismului), Friederich Nietzsche (Nașterea filosofiei în epoca tragediei grecești), culminând cu traducerea- capodoperă a romanului Ulysses al prozatorului irlandez James Augustine Joyce, scriitorul Mircea Ivănescu a devenit un reper literar de cel mai înalt rang în literatura română și, de ce nu, universală a sfârșitului de secol 20 și a începutului de secol 21...

În prezența scriitorului poet eseist și traducător- polyglot, Mircea Ivănescu, de multe ori găsindu-mă, modestia sa nedeterminată, până la o bucurie ingenuă, pe care i-am sesizat-o și în momentul în care i-am oferit un exemplar din primul meu volum de poeme și eseuri, intitulat „Despre neînceput”, 1992, conjugate cu înalta sa cultură, dialogul livresc cu acesta - un permanent antren la inedit și la transcenderi metafizice, această prezență a sa mă fascina și mă ferece în adâncul ființei, de fiecare dată...! De aceea, îi voi păstra imaginea sa în memorie, cât voi trăi, o memorie vie, pentru noile generații interesate.

Cronica revistelor... nr. 3 (13) 2024

MIHAI MUSTĂȚEA

Motto 1:

„Apus peste apus
Ce iute trece timpul
Și zorile s-au dus
Ce rece bate vântul...
Căci timpul nostru s-a scurs
În umbra marelui urs...”
Phoenix-În umbra marelui urs.

Motto 2:

„Cocoșii negri cântară
Zori albe nu să vărsară
Zorilor surorilor
Nu grăbireți a zorire
Pân' cutăre s-o gătire
S-o găti, s-o-mpodobire
Cu podoabe de argint
Cum n-o fost nicicând
Pân'a fi mers în pământ...”
Phoenix-Cocoșii negri.

Albumul *Cei ce ne-au dat nume* a fost certificatul de naștere al unui nou gen muzical *etno-rock!* Și al unui fenomen, numit *Phoenix*. Ne-a marcat viața într-o vreme trăită de noi *În umbra marelui urs*, în care *Cocoșii negri* cântau cu pliscul închis. Fenomenul continuă, e viu... „Phoenix este viața mea, ...un gând frumos care trebuie dus mai departe.” Sunt cuvintele testament ale lui Nicu Covaci. Liderul trupei *Phoenix*, Nicu Covaci, a trecut vămile Cerului. Legenda sa continuă să se înalțe pe aripi de jar și cenușă. ”El zboară printre stele, dar va fi alături de noi toată viața. E nemuritor.” (*Țândărică*-Ovidiu Lipan, o altă legendă).

„Fie să renască numai cel ce har /are de-a renaște, curățit prin jar, /din cenușa-i proprie și din propriu-i scrum, /astăzi ca și mâine, pururi și acum...” (din cântecul magic *Invocație*-versuri: Șerban Foartă și Andrei Ujică). A dat aripi *păsării cu har* de a renaște din jar, a făcut să cânte *mugurii de fluier* și *ne-a dat nume*.

Luna mai - Florar e un crainic de vești bune. Prima veste: joi, 24 mai, a fost anunțat numele câștigătorului unuia dintre premiile literare cele mai importante din Europa, pentru anul 2024, laureatul Premiului Prințesa de Asturia pentru Literatură a fost desemnată Ana Blandiana. În motivația care a însoțit acordarea acestei distincții, juriul a ținut să sublinieze: „Scrierea ei, care îmbinătransparența și complexitatea, ridică întrebări fundamentale despre existența ființei umane, în zona privată și în societate, în fața naturii și a istoriei. A demonstrat prin poezia sa nestăpânită, o extraordinară capacitate de rezistență în fața cenzurii.” La ultima ediție, premiul a fost decernat marelui scriitor și traducător nipon, Haruki Murakami.

A doua veste: Mircea Cărtărescu a câștigat prestigiosul premiu literar european The International Dublin Literary Award cu romanul *Solenoid*. Mircea Cărtărescu este primul autor român distins cu acest premiu. Romanul „Solenoid” a fost singura traducere finalistă de anul acesta. De asemenea, *Solenoid* este al 12-lea roman tradus care câștigă, de-a lungul timpului, Premiul International Dublin Literary Award. Michel Houellebecq, Javier Marias, Herta Müller, Orhan Pamuk, Colm Tóibín sunt câțiva dintre câștigătorii din anii trecuți ai acestui premiu, considerat a fi cea mai importantă distincție literară după Premiul Nobel pentru Literatură.

Am citit și *Tribuna*, numărul 520(1-15 mai), binecunoscuta revistă de cultură din Cluj, elegantă grafic și substanțială în conținut. Din sumar, am reținut *editorialul Logos și adevăr-o istorie succintă*, de Mircea Arman; eseu lui Vlad Moldovan: *Ce este marxismul cultural? Diagnoze cu Andrei Marga: Spre pace în jurul Israelului*; sub genericul *Memorie culturală, Marea „recapitulare” Urmuz* (Gheorghe Păun), de Constantin Cubleșan. O apariție de culoare în peisajul cultural al Clujului

Apostrof-ul din Gustar, pe copertă, face un rezumat al conținutului: *In memoriam Ismail Kadare; Dosar Constantin Noica și Ancheta: De ce mai scrieți?* (II). În dimineața zilei de 1 iulie a. c. , a murit, în urma unei crize cardiace, la Tirana, marele prozator albanez Ismail Kadare, un nedreptățit al juriului *Premiului Nobel*, deși prezent pe lista acestuia de peste 30 de ori. Împlinise 88 de ani. La *In memoriam*, citim, în loc de editorial, fragmente din memoriile sale, *Dimineți la Café Rostand*. Un alt *In memoriam* Ioan Es. Pop are rezonanță biblică: *Ioan-o poveste*, sub condeiul lui Nicolae Coande. În recitaluri, în amintirea acestuia, când citea Ioan mergea la Athos, sau muntele venea la el-era un contrast puternic între glasul său limpede și suferința ascunsă în poemele sale sosite ca din altă lume: ”Am aflat că, după moarte, ca deținător al acestui ordin, avem dreptul la o salvă de pușcă.” Ioan Es. Pop a inventat povestea în poezie. Ion Hirghiduș are la *Puncte de reper pe: Noica și cultura europeană în raport cu ființa istorică*. Citim la *estuar: O scrisoare de la Ion Zubașcu*, adresată lui Ion Pop. Acesta dă spre publicare „această scrisoare mai ales pentru caracterul ei confesiv, de puternică vibrație umană, definitorie pentru o personalitate poetică (și critică) profundă de exemplară ținută morală.” *Dosar*-ul întocmit lui Noica are probe: *Scrisori către Nicolae Bagdasar*. Din răspunsurile la *Ancheta Apostrof: De ce (mai) scrieți?* (II) m-a frapat replica lui Gellu Dorian: „Scriitorul adevărat se lasă înlocuit de scriitorul fals.” Elisabeta Pop ne aduce

aminte că s-au *pe-trecut* 120 de ani de la moartea lui *Anton Pavlovici Cehov*. Un număr remarcabil.

Ridic ochii la *Steaua*. Editorialul lui Ovidiu Pecican: *Un poet din nord*, are o stea polară: Ioan Es. Pop. Cel venit din Nord a dobândit statutul de poet de prima mână, cu o operă jucând-ce e drept, cu măiestrie-pe numai două-trei coarde. Plecarea lui de pe scena lumii românești de azi, trecerea lui abruptă și prematură în istoria literaturii, ne sărăcește și ne întristează. Dacă l-ați uitat pe Ștefan Bănulescu, autorul care a bătut un *Drum în câmpie* și a fost surprins pe drum și de *Iarna bărbaților*, îl readuce în actualitate Ioan Holban, cu studiul-portret *Ștefan Bănulescu*. Rubrica *Fragmente esențiale* aduce la lumină un text din eseul *Racine și Shakespeare* (1823): *Ce este romantismul*, manifestul romantic al lui Henry Beyle alias Stendhal. Laura Gheorghiu este preocupată de *Geografie și estetică în istoria literaturii* câtă există în *Geografia literaturii*, publicată de Cornel Ungureanu. O grafică elegantă împodobește acest număr, care pe coperta finală reproduce un fragment din Coresi: „Și cine va ceti până la sfârșit, că va afla cu adevăr că e așa că această carte arată-ne noao păcatele noastre și ne învață cumu ne turnăm și ne pocăim.”

Nu cer să vă pocăiți, dacă veți citi sau nu până la capăt această însăilare, cititorii mei!

Trecem munții pentru un popas la *Convorbiri literare* din luna iulie. Semnalăm cronică literară *Proza singurătății în căutarea Celuilalt*, de Livia Iacob, la *Castelul din Bălți*, cea mai recentă ficțiune semnată de vâlceanul Puiu Răducan, cu multe alte inițiative. Iată un fragment din cronică: ”Ca în acest inspirat final, care desigur va da mult de gândit cititorilor pe care autorul cărții îi numește constant prin apelativul prieteni;«
Îți promit sub jurământul cântecului pădurii, al Lunii și al Soarelui, că nu te voi părăsi niciodată! Nu mai plec de-aici nicăieri! Rămân să facem castelul!Rămân să facem castelul.»
„*Editorialul* lui Cassian Maria Spiridon: *Actualitatea unui îndrumar* așează față în față *Teoria literaturii*, un clasic volumal americanilor René Wellek, Austin Warren și *Principii de estetică*, de G. Călinescu. Din această confruntare, Cassian Maria Spiridon deduce: „Claritatea și precizia în definirea unor termeni precum teorie, critică și istorie literară se constituie într-un îndreptar de perenă actualitate...”
Bujor Nedalcovici nu a avut niciodată o strategie a succesului îi declară în dialogul cu istoricul literar Anastasia Dumitru. La *Ancheta* revistei: *Actualitatea junimismului* i-a sosit rândul să răspundă și lui Theodor Codreanu. Ion Papuc ne surprinde cu *Exasperarea interbelică* de care era cuprins Mircea Eliade. Cu Gheorghe Grigurcu urcăm *Munții celești*. Ion Hadârcă măsoară: *Dimensiuni europene ale operei cantemiriene*. Nu obosește Gheorghe Cliveti și scrie al doilea episod din: *Tema modernității românești în disputa Iorga-Lovinescu-Ibrăileanu și la „judicata” lui G. Călinescu*. Ion Holban ne propune încă un capitol de istorie literară: *George Bălăiță*. Există *O sacralitate fără Dumnezeu* o decriptează și o relevă Ioan Lascu în poezia lui Jules Supervielle. Cu un eseu incitant ne surprinde Cristian Scarlat: *Ricoșeu de lectură, arând tarlaua poeziei, prizând istoria sau vânătoarea de sens*. Nu putea lipsi Constantin Coroiu (un mare admirator al lui A. P. Cehov) și:

Corespondența unui privitor al „paradisului banal”. Pomenim, ca de fiecare dată, excelenta *comPRESA REVISTELOR*.

Citim (și) în *Formula AS*, iulie, a. c.: *Despărțirea de un mare și drag poet: Ioan Es. Pop*. „Poezia e drumul cel mai scurt de la cele văzute la cele nevăzute”, dintr-un interviu mai vechi.

Contemporanul. În loc de *editorial*, Nicolae Breban declanșează: *Un atac asupra incompetenței*, din regimul trecut. Cine are curajul să atace incompetența actuală răspândită ca o epidemie din societatea românească?... Și impostura! Din arhivele demnității naționale, Ioan-Aurel Pop ne reamintește proverbul: *Vorba dulce mult aduce*, în textul din corpul revistei. Pentru Daniel Cristea-Enache *Cel mai iubit dintre critici* este Alex Ștefănescu. La *Istorie literară*, pentru Theodor Codreanu *Pamfil Șeicaru. Spărgătorul de gheață*, prezicerile marelui ziarist, făcute acum 60 de ani, se adevăresc în ceea ce privește Rusia, China și Orientul Mijlociu. Constantin Toader, în: *Rescrierea istoriei în era revoluției woke*, ne avertizează: ”De câțiva ani, noul curent woke a trecut Atlanticul, reușind să seducă elitele europene și să impună cenzura.” Mă întreb la ce mai sunt bune elitele?! În *Agenda culturală*, Răzvan Săcrieru punctează: *Recunoștința capitalei României față de geograful francez Emmanuel de Martonne*. În adevăr, duminică, 2 iunie 2024, a avut loc, la București, inaugurarea bustului geografului Emmanuel de Martonne, în prezența a numeroși invitați din țară și străinătate. *Cartografii simbolice* îl are în chenar pe Adrian Majuru și *Timpul orașului București*. Această carte se dorește un șantier deschis. Este o poveste a Bucureștilor de la o mahala la alta, de la un secol la altul, cu treceri prin peisaje umane diferite. Lectură plăcută!...

Luceafărul de dimineață ne invită la o lectură din Varujan Vosganian și ale sale: *Poeme în proză*. În pagina următoare, Horia Gârbea creionează un dublu autoportret pe care îl tușează Varujan Vosganian în *Cartea șoaptelor și Statuia comandorului*. Articolul se cheamă: *David după Caravaggio*. În intervenția sa, Sanda Cordoș se(ne) întreabă: *Ce făcea Ion Vinea acum o sută de ani?* O pagină cu *Poeme* ale lui Adrian Popescu, laureatul *Premiului Național de Poezie*, citim în acest număr: ”Mi se spune tot mai des, /scrii prea grav, ca demult, /azi, acum, aici, pretutindeni, /se caută un stil mai lejer...” (*Stilul minimal*). Ovidiu Pecican dezleagă enigme ale istoriei noastre din secole trecute și neștiute: *Două narațiuni istorico-legendare din secolele al XIII-lea-al XIV-lea* (2). Ion Lazu își continuă serialul, cu episodul 4 din *Scriitori români în exil*; avem datoria de a nu uita. Pagina ultimă dă ocazia lui Aurel Maria Baros să formuleze pentru titlu un joc de cuvinte: *Edgar de Gas, zis Degas*. Acestea am zis și eu aici despre revistă.

Orizontul lunii iulie are un documentar: *Centenarul unei opere fundamentale*. Știm acum! *Istoria civilizației române moderne*, de Eugen Lovinescu, a împlinit venerabila vârstă de un veac. Pe aceeași foaie, Cornel Ungureanu scrie: *Alexandru Ruja, de la o carte la alta*. Cartea cu pricina se intitulează: *Istoria literaturii române contemporane din Vest* și este una din cărțile memorabile ale anului. O carte pentru totdeauna. Interviul lui Cristian Pătrășconiu îl are preopinent pe Theodor Paleologu: *Piatra de pe Acropole*. Un Theodor Paleologu, rătăcit peste 20 de ani, prin țări străine, se-ntoarce la obârșie,

acasă, ca un Ulise modern, pentru a-și împlini menirea. *Ancheta revistei* aparține aceluiași neobosit Cristian Pătrășconiu: *Elegant/necioplit?* Volumul tandemului Adrian Alui Gheorghe și Vlad Alui Gheorghe: *Mușcătura de măr* este prezent în monologul lui Alexandru Oravițan: *Dialogul generațiilor*. Distinsului om de cultură Ion Pop, Grațierea Benga îi află o: *Unitate de adâncime* în cărțile tipărite *Ore franceze*, 2 volume. Volumul-sinteză: *Filosofia lui Blaga*, de Marta Petreu constituie o necesară invitație la (re)lectura operei gânditorului ardelean. O face cu aplicație Alexandru Colțan: *Luciditatea sintezei*. În colecția de *Opere fundamentale*, inițiată de Eugen Simion după modelul *Pléiade*, au apărut de curând două masive volume Charles Baudelaire, *Florile răului*, pe hârtie de biblie. Vasile Popovici îi scrie cronică: *Un mausoleu somptuos pentru Baudelaire*. O opinie interesantă avansează Adina Baya despre: *Literatura în era corectitudinii politice*. În final, citim *Tur de orizont* și *Cronica mărunță*.

Și *Ramuri* publică două texte evocatoare la *pe-trecerea* dintre noi a poetului Ioan Es. Pop, semnate de Gabriel Coșoveanu („... Ioan Es. Pop se arată, din nou, ca un locuitor nu al acestei planete, ci al poeziei sale...”) și Gabriela Gheorghiușor cu studiul literar: *Ioan Es. Pop și poezia ca Evanghelie pe dos*. Reproducem: ”Ioan Es. Pop (n. 1958-d. 2024), important reprezentant al promoției '90, este, din punctul meu de vedere, și poetul de maximă valoare (alături de Cristian Popescu, vârful de lance al nouăzecismului, dispărut prematur). Volumul său de debut din 1994, *Ieudul fără ieșire*, a devenit o carte-cult a epocii post-comuniste, ... opera lui nu este voluminoasă. Dar el reușește, folosind *cuvintele tribului*, să creeze un univers poetic original, recunoscutibil, în care până și simplitatea vibrează ca o aureolă. ”La *focus*, Cristian Pătrășconiu este în pagini cu: *10 (zece) de la Corint*. Mai consemnăm cele două pagini cu poeme în proză, de Varujan Vosganian. Numărul are ilustrații din: *Nicolae Grant, un pictor aproape uitat*. Culegem roade bune din *Ramuri*.

Viața Românească ne propune un număr dublu, iar editorialul este al lui Nicolae Prelipceanu: *O școală a toleranței*. Frapant este finalul și îl reproducem, care, la rândul său, reia niște gânduri prețioase ale lui Ismail Kadare: ”La prima sa vizită în România scriitorul albanez Ismail Kadare, pe atunci cunoscut la noi doar prin romanul *Generalul armatei moarte*, declara într-un interviu « Pentru o țară, arta și mai ales literatura sunt ca niște arbori care împiedică alunecarea pământului. Dacă o țară nu are o literatură, ea se împrăștie, se pierde. Ea, arta, o ține, o păstrează. Un exemplu: eu m-am născut în sud, la Arghirokastra. Am scris un roman despre și pentru orașul meu. Acest roman cred că are un rol similar cu al grănicerilor. » „Un adevăr extraordinar, literatura are pentru o țară rolul grănicerilor care o apără, o păstrează întreagă și în bună stare. Cine are urechi de auzit să audă!? De la vlădică până la opincă! Alexandru Visarion alege din lumea teatrului și-i dă rolul lui : *Ștefan Iordache-insomnia întrebărilor*. Magicul har al talentului lui Ștefan Iordache hrănește insomnia întrebărilor și întărește visării singurătatea. În călătoria pe *meridian-e*, Dinu Flămând citește *Fado Alexandrino*, romanul scriitorului portughez António Lobo Antunes, pe care îl recenzează sub titlul: *Un fado ca o spovedanie*. Cartea *Fado Alexandrino* nu este o oglindă deformată a societății portugheze

într-un deceniu de răscruce, nici o fabulă ficțională despre moartea vechilor ideologii la orizontul voalat și imprecis al actualității, nici măcar o carte despre condiția omului; ci în primul rând o voce puternică de scriitor cu o excepțională capacitate de a investiga existența noastră prin magia limbajului. Liviu Bordaș revine cu al treilea episod al studiului: *Mircea Eliade și contemporanii săi. Miron Constantinescu*. Alina Gherasim ne predă arta de a compune o scrisoare, pe texte din corespondența lui A. P. Cehov, în: *Îți trimit aceste rânduri*. Și noi închidem excursul prin revistă cu rânduri pentru Liviu Ioan Stoiciu și a sa *Revista revistelor*.

În nr. 25 al revistei *România literară, Drăgaica* ne indică un excelent interviu acordat de Alexandru Călinescu lui Cristian Pătrășconiu. Cităm un răspuns despre baricadele ridicate de bunul simț împotriva prostiei și nebuniei lumii noastre: „Bunul-simț este, prin el însuși, cea mai redutabilă baricada. Acolo unde el funcționează, prostia dă îndărăt. Cultura bine asimilată, nu folosită în scop propagandistic, nu răstălmăcită, nu supusă unei selecții orientate ideologic. Firește, nu e o soluție cu care să mergi la sigur. Sunt oameni foarte culți care sunt totodată niște mari ticăloși. Totuși, un om cultivat are mai multe șanse să reziste în fața imposturii, a manipulării ideologice.” Și, din același interviu, un fragment despre riscurile corectitudinii politice: „Știm că iadul este pavat cu bune intenții. Inițial, proiectul corectitudinii politice a fost unul pozitiv: el cerea moderație în limbaj, condamna rasismul, xenofobia, sexismul, violența și alte și alte fenomene de care, din păcate, lumea noastră nu duce lipsă. Era corectitudinea politică o soluție? Greu de spus? În mod cert, ea a corectat, a ameliorat anumite lucruri. De la un punct încolo, însă, ea a devenit ea însăși o derivă, îndeosebi de când a eșuat în ideologia woke. Wokismul împinge până la caricatură principiile corectitudinii politice.”

Suntem și rămânem pe baricade!!!

Mihai Mustăța

